O.HENRY

KIZ

TÜRKÇESİ ZEYNEP AVCI

HELİKOPTER

O. HENRY

KIZ

Kız / O. Henry

© 2015, Kitap Yayınevi Ltd.

Türkçesi
Zeynep Avcı

Kitap Tasarımı
Bülent Erkmen

Grafik Uygulama ve Baskı
MAS Matbaacılık A.Ş.
Kâğıt Hane Binası
Hamidiye Mahallesi, Soğuksu Caddesi No. 3
34408 Kâğıthane-İstanbul
Sertifika no:12055
t: (0212) 294 10 00 f: (0212) 294 90 80
e: info@masmat.com.tr

1. Basım
Mart 2015, İstanbul

ISBN 978-605-5819-38-5

Helikopter
Kitap Yayınevi Ltd.
Kâğıt Hane Binası
Hamidiye Mahallesi, Soğuksu Caddesi No. 3/1-a
34408 Kâğıthane-İstanbul
Sertifika no: 12348
t: (0212) 294 65 55 f: (0212) 294 65 56
e: kitap@kitapyayinevi.com
w: www.kitapyayinevi.com

Helikopter bir Kitap Yayınevi Ltd. kuruluşudur.

O. HENRY
KIZ

TÜRKÇESİ
ZEYNEP AVCI

ÖYKÜLER

HELİ
KOP
TER

İÇİNDEKİLER

Müneccimlerin Hediyesi	7
Harlem'de Bir Trajedi	15
Son Yaprak	23
Kızıl Reisin Fidyesi	31
Define	45
Nabzınıza Bakayım	57
Yeşil Kapı	71
Cümle Âlemi Akraba Eder	81
Servet Avcısı	87
Kız	95
Kont ve Düğün Konuğu	103
Kalpler ve Eller	111
Kaktüs	115

MÜNECCİMLERİN HEDİYESİ

Bir dolar seksen yedi sent. O kadardı. Bunun altmış senti de bozukluktu. Böyle bir pazarlığa giriştiği için üstü örtük cimrilik ithamları altında yanakları kıpkırmızı kesilene kadar bakkalla, manavla, kasapla itişip kakışma sonunda birer, ikişer biriktirilen bozukluklar. Üç kere saymıştı Della. Bir dolar seksen yedi sent. Üstelik ertesi gün de Noel.

Eski püskü sedire yığılıp ağlamaktan başka yapacak şey olmadığı ortadaydı. Della da öyle yaptı. Bunun manevi anlamı hayatın hıçkırıklar, burun çekmek ve tebessümlerden oluştuğuna inanmaya yönlendirir insanı; baskın olanı burun çekmektir.

Evin sahibesi yavaş yavaş ilk aşamadan ikincisine geçerken eve göz gezdirdi. Haftada sekiz dolara möbleli bir daire. Tam anlamıyla sefalet manzarası denemezse bile dilenci avcılarının bakışıyla bu tanıma uyabilirdi.

Aşağıdaki holde içine hiçbir mektubun atılmadığı bir mektup kutusuyla hiçbir ölümlü parmağın basmaya razı olmayacağı bir elektrik düğmesi vardı. Ayrıca yine orada "Bay James Dillingham Young" adının yazılı olduğu bir kart da bulunuyordu. "Dillingham" bir zamanlar yaşanan, sahibinin haftada 30 dolar aldığı bolluk döneminde oraya konmuştu. Artık gelir haftada 20 dolara inince "Dillingham"ın harfleri alçakgönüllü, iddiasız bir "D"ye dönüşmeyi ciddi olarak düşünürmüş gibi bulanıklaşmıştı. Oysa Bay James Dillingham Young eve gelip de yukarıdaki dairesine ulaştığı her sefer "Jim" diye karşılanır, size Della olarak tanıtılmış olan Bayan James Dillingham Young tarafından sıkıca kucaklanırdı. Bu da hoş bir şeydi.

Della ağlamayı bitirip yanaklarını pudralamakla ilgilenmeye başladı. Pencerenin yanında durarak gri avludaki gri parmaklıkların üstünde yürüyen gri kediyi donuk bakışlarla seyretti. Ertesi gün Noel'di ve Jim'e hediye

almak için yalnızca 1,87 doları vardı. Aylardır artırabildiği her peniyi biriktirmiş, sonuç da bu olmuştu işte. Haftada yirmi dolar fazla dayanmıyordu. Masrafları tahmininden fazla olmuştu. Hep öyle olurdu zaten. Jim'e hediye almak için sadece 1,87 dolar... Ona güzel bir hediye almayı düşünerek kim bilir kaç mutlu saat geçirmişti. Güzel, nadir bulunan, değerli bir şey, sahibinin Jim olmasıyla onurlandırılmaya azıcık bile olsa layık herhangi bir şey.

Odanın pencereleri arasında ayaklı bir ayna vardı. Haftalığı 8 dolar olan bir dairede ayaklı bir ayna görmüşlüğünüz vardır belki. Pek ince ve pek maharetli biri uzunlamasına, anlık yansımalarına bakarak görünüşü hakkında oldukça doğru bir izlenim edinebilir. İncecik biri olan Della bu sanatta ustalaşmıştı.

Birden pencereden hızla ayrılıp aynanın önünde durdu. Gözleri pırıl pırıl parlıyor olsa da çehresi yirmi saniye içinde solgunlaştı. Saçlarını çabucak çözüp dökülmelerine izin verdi.

James Dillingham Young'ın sahip olmakla övündüğü iki şey kalmıştı elinde. Biri Jim'in babasına ve büyükbabasına ait olan altın saatti. Öteki ise Della'nın saçı. Apartman boşluğunun karşısındaki dairede Saba Melikesi yaşıyor olsaydı Della'nın saçlarını kurutmak için pencereden aşağı sallandırması Haşmetlinin mücevherlerini ve hediyelerini bir çırpıda gözden düşürebilirdi. Kral Süleyman bütün hazinelerini bodrum katında toplayıp kapıcılığa soyunsaydı Jim önünden her geçişte sırf adamın hasetten sakallarını yolmasını izlemek için cebinden saatini çıkarıverirdi.

İşte şimdi Della'nın güzelim saçları başının çevresine yayılmış, kahverengi bir şelale gibi dalgalanıp parıldıyordu. Dizlerinin altına kadar iniyor, giysi gibi sarıyordu onu.

Derken asabi bir hareketle onları çabucak yeniden topladı. Tereddüt içinde, bir dakika kadar duraksadığında yıpranmış kırmızı halının üstüne bir kaç damla gözyaşı düştü. Gidip eski kahverengi ceketini giydi, sonra da eski

kahverengi şapkasını taktı. Gözlerinde ışıltılarla, eteklerini savurarak kapıdan dışarı fırlayıp merdivenlerden indi, sokağa çıktı.

Durduğu yerdeki tabelada "Madam Sofronie.[1] Her Cins Saç" yazıyordu. Della koşarak bir kat tırmanıp nefes nefese, kendini toparlamaya çalıştı. Madam iri yarı, bembeyaz, ürpertici, Sofronie'ye hiç de benzemeyen biriydi.

Della "Saçlarımı alacak mısınız?" diye sordu.

Madam "Saç alırım ben" dedi. "Çıkar şu şapkanı da bir bakalım."

Kahverengi şelale dökülüverdi. Madam tecrübeli elleriyle saç yığınını yoklarken "Yirmi dolar" dedi.

Della da "Madem öyle, hemen ödeyin" dedi.

Ah, sonraki iki saat pembe kanatlar takmış gibi geçti. Bu saçma sapan benzetmeyi unutun. Della Jim'in hediyesi için dükkânları altüst ediyordu demek istiyorum.

Sonunda buldu. Kesinkes Jim için yapılmıştı, başkası için değil. Hepsinin altını üstüne getirmiş olsa da herhangi başka bir dükkânda ona benzeyen herhangi bir şey görmemişti. Bir köstekti bu, yalın bir tasarımı olan, gösterişsiz, bütün güzel şeylerin olması gerektiği gibi, değerini cafcaflı süslerle değil yalnızca yapıldığı maddeyle belli eden, platin bir köstek. O ünlü saat kadar değerliydi sanki. Görür görmez Jim'in olması gerektiğini anlamıştı. Tıpkı ona benziyordu, hem dinginliği hem de değeri, bu özelliklerin ikisi de. Yirmi bir dolarını aldılar ve Della eve cebinde 87 sent ile döndü. Saati bu zincire takılı oldukça yanında kim olursa olsun Jim zaman konusundaki merakını rahatça giderebilirdi. Saati pek gösterişli olsa bile zincir yerine deri kayış kullandığı için Jim kimi zaman etrafına çaktırmadan göz atıyordu ona.

Della eve vardığında sarhoşluk hali yerini biraz da olsa sağduyuya ve mantığa bırakmaya başladı. Saç maşasını çıkarıp gazlı ocağı yakarak sevdaya alicenaplık eklendi-

1 *Sofronie:* 18. yüzyılda yaşamış Rumen azizi –ç.n.

ğinde ortaya çıkan hasarı onarmaya girişti. Bu hep muazzam bir görevdir, sevgili dostlar, devasa bir görevdir.

Kırk dakika içinde başı harikulade biçimde onu okul kaçağı oğlan çocuklara benzeten küçük ve sık buklelerle kaplanmıştı. Kendini aynada dikkatle, uzun uzun, eleştirel gözlerle seyretti.

İçinden "Jim yüzüme ikinci kez bakmadan beni öldürmezse, Coney Adasının revü kızlarına benzediğimi söyleyecek" dedi. "Ama ne yapacaktım ki, ah, bir dolar seksen yedi sent ile ne yapacaktım?"

Saat 7 olduğunda kahve yapılmış, tava da sobanın üstüne konup pirzolaları pişirmek üzere kızdırılmıştı.

Jim asla gecikmezdi. Della köstek zincirini elinde ikiye katlayıp Jim'in her zaman girdiği kapının yanındaki masada bir köşeye oturdu. Derken birinci katın merdivenlerinde ayak seslerini duyup bir anda bembeyaz oluverdi. En basit, gündelik sorunlar için bile sessizce dualar mırıldanma alışkanlığı vardı. Şimdi de "Lütfen Tanrım, yardım et, hâlâ güzel olduğumu düşünsün" diye mırıldanıyordu.

Kapı açıldı, Jim içeri girip kapıyı kapattı. Zayıftı ve çok ciddi görünüyordu. Zavallı çocuk, henüz yirmi iki yaşında olsa da aile yükünü sırtlanmak zorundaydı. Yeni bir paltoya ihtiyacı vardı, eldivenleri de yoktu.

Jim kapının yanında bıldırcın kokusu almış av köpeği gibi hareketsiz durdu. Della'ya saplanıp kalan bakışlarında kadının anlam veremediği, onu dehşete kaptıran bir ifade vardı. Öfke değildi, şaşkınlık değildi, kınama değildi, dehşet değildi, Della'nın karşılaşmaya hazırlandığı duygulardan hiç biri değildi. Sadece suratındaki o acayip ifadeyle gözünü dikmiş bakıyordu.

Della masanın çevresini dolaşıp yanına gitti.

"Jim, sevgilim!" diye bağırdı. "Öyle bakma bana. Saçımı kestirip sattım çünkü sana hediye almadan geçiremezdim Noel'i. Yine uzar nasılsa; aldırmazsın, değil mi? Yapmalıydım bunu. Saçım öyle çabuk uzar ki. Haydi,

bana 'İyi Noeller!' de, yine mutlu olalım, Jim. Sana ne hoş, ne güzel ama ne güzel bir hediye aldım, haberin yok."

Jim güç bela "Saçını kestirdin, öyle mi?" diye sordu, ne kadar uğraşırsa uğraşsın aklı böylesine apaçık bir gerçeği almıyor gibiydi.

Della "Kestirdim ve sattım" dedi. "Bu halimle de beğenmiyor musun beni? Saçım olmadan da bu benim işte, değil mi?"

Jim merakla odaya göz gezdirdi.

Neredeyse aptalca bir tavırla "Yani saçın gitti diyorsun, öyle mi?" dedi.

"Bakınıp durma" dedi Della. "Satıldı. Söyledim sana, satıldı, gitti. Noel arifesindeyiz, oğlum. İyi davran bana çünkü senin uğruna gitti o saçlar. Başımdaki saçların sayısı bellidir belki..." diye devam etti, ansızın ciddileşerek, "ama kimse sana olan aşkımın ölçüsünü bilemez. Pirzolaları yapayım mı artık, Jim?"

Jim içine düştüğü esrik halden çabuk sıyrılmış gibiydi. Della'sına sarıldı. Gelin, yapacağımız gizli saklı bir araştırma için on saniyeliğine konudan ayrılalım, dikkatimizi başka yana çevirelim. Haftada sekiz dolar ya da yılda bir milyon dolar... Ne fark eder? Bir matematikçi ya da bir bilge size yanlış yanıt verecektir. Müneccimler değerli hediyeler getirmiş olabilirlerdi ama aralarında bu yoktu. Şimdilik karanlık görünen bu tespit daha sonra aydınlatılacak.

Jim paltosunun cebinden bir paket çıkarıp masanın üstüne attı.

"Sakın beni yanlış anlama, Dell" dedi. "Sevgilimden hoşlanmama engel olabilecek saç kesimi, tıraş, şampuan gibi herhangi bir şeyin var olabileceğine asla inanmam. Yine de şu paketi açarsan az önce beni neden altüst ettiğini anlayabilirsin."

Bembeyaz, becerikli parmaklar kâğıdı yırttı, ipini kopardı. Ve derken sevinç dolu, mutlu bir çığlık ve heyhat! Hemen ardından tam da kadınlara yakışır biçimde isterik gözyaşlarına ve feryatlara hızlı bir geçiş; bu da evin

efendisinin rahatlatıcı maharetlerinin tamamının acilen kullanılmasını icap ettirdi.

Zira orada taraklar duruyordu, bir tarak takımı, Della'nın Broadway'deki bir vitrinde görüp nicedir tapındığı, başın yanına, arkasına takılacak taraklar. Della'nın yitip gitmiş güzelim saçlarına yakışacak tonlarda taşlarla süslü, has bağa taraklar. Pahalı taraklardı bunlar, biliyordu, onlara sahip olabileceğine ilişkin küçücük bir umudu olmasa da yüreği onlar için yanıyor, yanıp tutuşuyordu. Ve işte onun olmuşlardı ama o çok arzu edilen süslerle bezenmesi gereken bukleler ortada yoktu.

Yine de onları bağrına bastı, aradan biraz geçtikten sonra da buğulu bakışlarını kaldırıp gülümseyerek "Saçım çok hızlı uzar, Jim" demeyi becerdi.

Derken Della ayağı yanmış kediler gibi zıplayıp "Ah, ah!" diye bağırdı.

Jim henüz güzel hediyesini görmemişti. Açık avucundaki hediyeyi heyecanla ona uzattı. Kıymetli metalin donuk yüzeyi Della'nın parlak, ateşli ruhunun yansımasıyla ışıldıyor gibiydi.

"Çok şık, değil mi, Jim? Onu bulmak için bütün kenti dolaştım. Artık günde yüz kez saate bakabilirsin. Saatini ver bana. Nasıl duracak, görmek istiyorum."

Onun dediğini yapacak yerde Jim sedirin üstüne yuvarlanıp ellerini başının arkasında kavuşturarak gülümsedi.

"Dell," dedi, "haydi, şu Noel hediyelerimizi bir yana bırakalım, unutalım azıcık. O kadar güzeller ki, hemen kullanmamız imkânsız. Sana o tarakları almak için saatimi sattım ben. Eh, artık pirzolaları pişirsen iyi olur."

Bildiğiniz gibi, Müneccimler bilge adamlardı, o ahırda bebek İsa'ya hediyeler sunan, harikulade, bilge adamlar. Noel'de hediye verme sanatını onlar keşfetmişti. Bilge insanlar oldukları için kuşkusuz ki hediyeleri de bilgece olurdu, elde benzerleri varsa değiştirilmeleri ihtimali bile vardı herhalde. Ve ben de sizlere bir dairede yaşayan iki

budala çocuğun evlerindeki en büyük hazineleri bilgeliğe hiç sığmayacak biçimde birbirleri için feda edişlerinin pek de heyecanlı sayılamayacak kaydını yarım yamalak aktardım. Ama günümüz bilgelerine son sözü söylemek gerekirse, hediye veren insanlar arasında bu ikisi en bilgeleriydi. Hediye verenlerin böyleleri en bilge olanlarıdır. Her yerde geçerlidir bilgelikleri. Müneccimler onlardır.

HARLEM'DE BİR TRAJEDİ

Bayan Fink alt katta oturan Bayan Cassidy'ye uğramıştı.

Bayan Cassidy "Ne hoş, değil mi?" dedi.

Arkadaşı Bayan Fink görsün diye yüzünü gururla ona çevirdi. Çevresinde yeşilli morlu kocaman bir bere olan tek gözü tamamen kapanmış gibiydi. Yarılmış dudağı azıcık kanıyordu, boğazının iki yanında parmakların bıraktığı belli olan kızarıklıklar vardı.

Bayan Fink kıskançlığını belli etmemeye çalışarak "Kocam bana böyle şeyler yapmayı aklından bile geçirmez" dedi.

Bayan Cassidy "Beni en az haftada bir dövmeyen erkeği istemem" diye fikrini söyledi. "Sana değer verdiğini ancak öyle anlarsın, ayol! Ama Jack'in bana verdiği son ilaç fazla kuvvetli geldi. Gözümün önünde hâlâ yıldızlar uçuşuyor. Ama yaptığını telafi etmek için haftanın geri kalanında dünyanın en tatlı adamı olacaktır. Şu göz var ya, en azından tiyatro biletleri ve ipekli gömlek demektir."

Bayan Fink kibirle böbürlenerek "Bay Fink'in bana asla el kaldırmayacak kadar mükemmel bir beyefendi olduğunu umarım" dedi.

Bayan Cassidy ise bir yandan yüzüne hamamelis yağı sürerken gülerek "Aman, sen de, Maggie!" dedi. "Kıskanıyorsun işte. Senin herif sana bir yumruk bile atamayacak kadar miskin, uyuşuk da ondan. Eve geldiği zaman yaptığı tek hareketli şey oturup gazetesini okumak, doğru değil mi yani?"

Bayan Fink başını sallayarak "Bay Fink eve geldiğinde mutlaka gazetelere göz gezdirir" diye onayladı. "Ama sırf eğlence olsun diye beni Steve O'Donnell[2] yerine koymayacağı da kesin."

2 *Steve O'Donnell:* Avustralyalı ağır sıklet boksör. 20. yüzyıl başlarında ABD'de bulunmuş, birçok ünlüye boks dersi vermişti –ç.n.

Bayan Cassidy himaye altında olmaktan memnun bir ev kadınının mutluluğuyla güldü. Kornelya'nın[3] mücevherlerini göstermesi gibi, sabahlığının yakasını açıp kıymetli berelerinden birini daha, kestane rengi, kıyıları zeytuni ve turuncu olmuş, iyileşme yoluna girse de hâlâ güzel bir anı gibi duran yarasını gösterdi.

Bayan Fink pes etti. Bakışlarındaki ciddiyet yumuşayıp kıskançlık dolu bir hayranlığa dönüştü. O ve Bayan Cassidy bir yıl önce, ikisi de henüz evli değilken, şehirdeki karton fabrikasında çalıştıkları sırada arkadaş olmuşlardı. Artık kocasıyla birlikte Mame'in üst katındaki dairede yaşıyordu. Bu yüzden Mame'e hava atacak hali yoktu işte.

Bayan Fink "Seni ıslatırken acıtmıyor mu?" diye merakla sordu.

Bayan Cassidy soprano sesiyle "Acıtmak mı?" diye keyifli bir çığlık attı. "Nasıl anlatsam bilmem; hiç tuğla bir evin altında kaldın mı? Tastamam öyle hissediyorsun, sanki seni yıkıntıların altından çekip çıkarıyorlar. Jack'in bir solu vardır, dünyasını değiştirir insanın, hele sağı... Coney adasına götürür de geri getirir valla."

Gözleri fal taşı gibi açılmış olan Bayan Fink "Ama seni ne demeye dövüyor ki?" diye sordu.

Bayan Cassidy anlayışlı bir tavırla "Salak mısın?" dedi. "Çünkü kafayı bulmuş oluyor. Zaten genellikle Cumartesi geceleri döver."

Bilgi almak peşindeki araştırmacı "Ama ne bahane veriyorsun ona?" diye ısrar etti.

"Ne olacak? Onunla evlendim, yetmez mi! Jack eve zil zurna gelir; evde de ben varım, değil mi? Başka kimi dövebilir? Doğrusu bir kere de başkasını döverken yakalamayı isterim onu. Bazen yemek hazır olmadığı için,

3 Eski Roma'da ünlü bir generalin kızı olan *Kornelya*'nın iki oğlu varmış. Neden mücevher takmadığını soranlara ikisi de ünlü politik simalar olan oğulları Tiberius Gracchus ile Gaius Gracchus'u göstererek "Benim mücevherlerim bunlar" dermiş –ç.n.

bazen de canı öyle istediğinden... Jack fazla bahane aramaz. Evli bir adam olduğunu hatırlayana kadar kafayı çeker, sonra da evin yolunu tutup beni haklar. Cumartesi akşamları sivri köşeli eşyayı ayakaltından kaldırırım ki işe giriştiğinde kafamı yarmayayım. Sol yumruğu insanı zangır zangır titretir. Bazen ilk raunt sonunda nakavt olurum ama hafta içinde hoşça vakit geçirmek ya da biraz şamata istiyorsam azıcık daha cezalandırılayım diye atarım kendimi ortaya. Dün gece de öyle yaptım. Jack bir aydır siyah ipekli bluz istediğimi biliyordu; ben de bir tek morarmış gözle bunu sağlayabileceğimi sanmıyordum. Sana bir şey söyleyeyim mi Mag, dondurmasına bahse girerim, bu akşam getirir o bluzu."

Bayan Fink derin derin düşünmekteydi.

"Benim Mart" diye başladı, "hayatta bir fiske bile vurmamıştır bana. Aynen dediğin gibi olur, Mame; suratı bir karış asık gelir eve, ağzından tek kelime çıkmaz. Beni hiç dışarı götürmez. Tam bir ev kedisidir, koltuğunu ısıtmaktan başka şey yapmaz. Bana bir şeyler alır ama öyle asık suratlıdır ki, hiç birinin tadını çıkaramam."

Bayan Cassidy kolunu arkadaşının omuzuna attı. "Ah, zavallıcık!" dedi. "Ama tabii, Jack gibi bir koca her kadına nasip olmaz. Herkes onun gibi olsaydı evlilikler asla başarısız olmazdı. Hep duyarız ya, ev kadınları şikâyet eder durur; haftada bir eve gelip kıçlarına tekmeyi bastıktan sonra öpücüklerle ve çikolatalı dondurmalarla gönüllerini alacak adamlar lazım onlara. O zaman hayat azıcık keyifli bir hal alır. Kafayı bulmuşken yumruklayan, ayılınca kucaklayan, zorba bir erkek isterim ben. İkisini de yapacak yiğitlikleri yoksa o herifler uzak dursun benden!"

Bayan Fink içini çekti.

Birden koridordan sesler duyuldu. Kapı Bay Cassidy'nin tekmesiyle açıldı. Kolları paketlerle doluydu. Mame uçarcasına boynuna atladı. Sağlam gözü sevda ışıltılarıyla doluydu, âşığı onu bayıltıp sürükleyerek kulübe-

sine götürdüğünde bir Maori kızının gözleri nasıl parlıyorsa aynen öyle.

Bay Cassidy "Selam, yavrum!" diye bağırdı. Paketleri fırlatıp karısını sıkıca kucaklayarak ayaklarını yerden kesti. "Barnum ve Bailey'e[4] bilet aldım, ayrıca şu paketlerden birinin sicimini çözersen galiba o ipekli gömleği bulacaksın içinde. Vay! İyi akşamlar, Bayan Fink, sizi fark etmemişim. Bizim Mart nasıl, bakalım?"

Bayan Fink "Gayet iyi, Bay Cassidy, teşekkürler" dedi. "Artık gitsem iyi olur. Mart birazdan akşam yemeğine gelir. İstediğin motifi yarın getiririm, Mame."

Bayan Fink dairesine çıkıp azıcık ağladı. Anlamsız bir ağlamaydı, sadece kadınların anlayabileceği türden, hiçbir özel nedeni olmayan, tepeden tırnağa saçma bir ağlama, kederin dağarcığındaki en umutsuz, en gelip geçici ağlama. Martin neden hiç itip kakmıyordu onu? Jack Cassidy kadar güçlü, kuvvetliydi üstelik. Yoksa onu birazcık olsun umursamıyor muydu? Hiç tartışmıyordu, eve gelince sessizliğe bürünüyor, bir karış suratıyla aylak bir halde yayılıp oturuyordu. Evine barkına oldukça iyi bakan bir adamdı ama hayatın tadını çıkarmaktan habersizdi.

Bayan Fink'in rüya teknesinin yelkenleri suya inmişti. O teknenin kaptanı vaktini ya tatlı yiyerek ya da hamakta yatarak geçiriyordu. Arada bir bastığı tahtaları titretse, güvertede tepinseydi ya... Oysa kadın güzelim adaların limanlarına uğranacağı, keyifli bir deniz yolculuğu peşindeydi! Ama şimdi rakibiyle karşılaşmalarından etrafa gösterecek bir sıyrık bile alamadan çıkmış, bitkin düşmüş, havlu atmaya hazır haldeydi. Şu Mame'den, yaralanan, berelenen, teselli edilmek için hediyelere, öpücüklere boğulan, dövüşçü, gaddar, sevgi dolu hayat arkadaşıyla fırtınalı yolculuklara çıkan Mame'den nefret edecekti neredeyse.

Bay Fink saat yedi gibi eve geldi. Ev hayatı onu efsunlamıştı sanki. Sıcak yuvasının duvarları arasında aylak

4 *Barnum ve Bailey:* 20. yüzyıl başlarında ABD'de "Dünyanın en büyük gösterisi" olduğunu iddia ederek tanıtım yapan sirk –ç.n.

olmak ya da olmamak fark etmiyordu onun için. O avını yutan bir anakonda ya da yere düşünce serilip yatan bir ağaç gibiydi, bineceği tramvayı yakalamış bir adamdı.

Yemek için uğraşıp didinmiş olan Bayan Fink "Beğendin mi, Mart?" diye sordu.

Bay Fink "Hm, ya..." diye homurdandı.

Yemekten sonra gazetelerini toparlayıp okumaya hazırlandı. Ayağında çorabıyla bacaklarını uzatıp oturdu.

Yeni bir Dante çıksa da çoraplı ayaklarını uzatıp evinde oturan bir adama layık bir cehennem köşesi terennüm etse. Bağları ya da görevleri yüzünden tahammül etmek zorunda kalan sabır taşı gibi kadınlar yeni bir terennüme layık değil mi?

Ertesi gün İşçi Bayramıydı. Bay Cassidy ile Bay Fink'in meşguliyetleri bir günlüğüne kesintiye uğruyordu. Muzaffer işgücü ya geçit törenine gidecek ya da kendini eğlenceye verecekti.

Bayan Fink erkenden Bayan Cassidy'ye söz verdiği motifi götürdü. Mame yeni ipekli bluzunu giymişti. Yaralı gözü bile tatil coşkusu yaymayı beceriyordu. Jack'in pişmanlığı bol meyve vermiş, günün kalan kısmı için biralar eşliğinde parklar, piknikler içeren eğlenceli bir program hazırlanmıştı.

Üst kattaki dairesine döndüğünde Bayan Fink'in içini öfkeyle kabaran bir kıskançlık kapladı. Ah, yaraları, bereleri, hemen ardından gelen tesellisiyle mutlu, bahtiyar Mame! Fakat mutluluk yalnızca Mame'in tekelinde mi olacaktı? Martin Fink'in de Jack Cassidy kadar iyi bir erkek olduğu ortadaydı. Madem öyleydi, karısı ömür boyu dövülmeyecek ve okşanmayacak mıydı? Birden Bayan Fink'in aklına parlak mı parlak, soluk kesici bir fikir geldi. Jack gibi yumruklarını kullanmayı bilen, ardından en az onun kadar şefkat gösterebilen başka kocalar olduğunu gösterecekti Mame'e.

Tatil Finkler için sıradanlık dışında bir şey vaat etmiyordu. Bayan Fink leğenleri iki haftadır biriken ve bir gece

önceden ıslatılmış çamaşırlarla doldurmuştu. Bay Fink ayağında çoraplarıyla gazete okuyordu. Anlaşılan İşçi Bayramı böyle geçecekti.

Bayan Fink'in yüreğindeki kıskançlık giderek kabarırken aynı zamanda ve aynı hızda cüretli bir çözüm de aklında şekilleniyordu. Kocası ona vurmayacaksa, şimdiye dek erkekliğini kanıtlayıp ayrıcalıklarını fark ederek evliliğin icap ettirdiği işleriyle ilgilenmemişse, demek ki görevini yerine getirmesi için dürtüklenmesi gerekiyordu.

Bay Fink piposunu yaktı, çoraplı ayağının başparmağıyla ayak bileğini huzur içinde kaşıdı. Evli olma haline öyle güzel yaslanıyordu ki, pudingin üstünde karıştırılmadan duran yağ topağı gibiydi. Karısının köpükler sıçrattığı, kahvaltının hoş kokuları uzaklaşırken öğle yemeği kokularının yola çıktığı ortamda matbuattan yansıyan dünyayı kayıtsızca kucaklayıp oturmak onun cennet anlayışıydı. Hiç aklına gelmeyen yığınla fikir arasında en uzak olanı karısını dövmekti.

Bayan Fink sıcak suyu açıp leğenleri köpüğe boğdu. Alt kattan Bayan Cassidy'nin neşeli kahkahası geliyordu. Üst kattaki bir türlü dayak yemeyen geline sataşıyor, kendi mutluluğunu onun yüzüne çarpıyordu sanki. Artık sıra Bayan Fink'teydi.

Birdenbire hışımla gazete okuyan adama döndü.

"Seni aylak serseri, seni!" diye bağırdı. "Senin iğrenç keyfin için çamaşır yıkayıp uğraşarak, didinerek kollarımı yormak zorunda mıyım ben? Erkek misin yoksa ev köpeği mi?"

Bay Fink şaşkınlıktan donmuş olarak gazetesini indirdi. Kadın bu kışkırtmanın yetersiz kalacağından, kendisine vurmayacağından korkuyordu. Yumruğunu sıkıp adamın üstüne atlayarak şiddetle suratına vurdu. İşte o zaman ona karşı nicedir hissetmediği bir aşk ile doldu içi. Haydi, Martin Fink, kalk ayağa da krallığına buyur! Ah, ona ne kadar değer verdiğini, onu nasıl umursadığını göstermek için elinin ağırlığını şimdi hissetmeliydi işte.

Bay Fink ayağa kalktı. Maggie öteki elini savurarak adamın çenesine bir darbe daha indirdi. Gözlerini yumdu, yumruk gelmeden önceki korku dolu, ilahi anda içinden adamın adını söyledi, öne eğilip iştahla darbeyi bekledi.

Alt kattaki dairede Bay Cassidy mahcup, tövbekâr bir çehreyle Mame'in gözünü pudralayarak gezintiye hazırlık yapıyordu. Üst kattan yüksek perdeden bir kadın sesi, sonra bir darbe sesi, tökezleyen, sürüklenen ayak sesleri, sonra da bir sandalyenin devrildiği duyuldu; ev içi anlaşmazlığın aşikâr sesleriydi bunlar.

"Mart ile Mag itişiyorlar mı?" diye kuşkuyla sordu Bay Cassidy. "Bu işlere kalkıştıklarını hiç bilmezdim. Yukarı koşup hakeme ihtiyaçları var mı diye baksam mı?"

Bayan Cassidy'nin tek gözü elmas gibi parıldadı. Öteki ise ancak hamur kadar ışıldıyordu.

Usulca, neden olduğu anlaşılamayan bir biçimde, tam da kadınca bir tepkiyle "Oh, oh!" dedi. "Acaba... Acaba mı dersin? Sen bekle Jack, ben çıkıp bakarım."

Merdivenlerden yukarı koştu. Yukarı katın holüne ulaştığında Bayan Fink mutfak kapısından dışarı deli gibi fırladı.

Bayan Cassidy keyifle "Ah Maggie!" diye bağırdıktan sonra fısıldadı: "Yaptı mı? Ah, yaptı mı?"

Bayan Fink koşup başını dostunun omuzuna gömerek umutsuzca hıçkırdı.

Bayan Cassidy Maggie'nin yüzünü ellerinin arasına alarak usulca kaldırdı. Gözyaşlarıyla lekelenmişti, şişmiş ve solgunlaşmıştı ama kadife gibiydi, pembe-beyaz, çillerin pek de yakıştığı cildi Bay Fink'in hain yumruğu tarafından çizilmemiş, berelenmemiş, zedelenmemişti.

Mame "Söyle bana, Maggie" diye yalvardı, "yoksa girer içeri kendim öğrenirim. Ne oldu? Canını acıttı mı? Ne yaptı?"

Bayan Fink'in suratı umarsızca yeniden arkadaşının göğsüne gömüldü.

"Tanrı aşkına o kapıyı açma, Mame" diye hıçkırdı. "Ve lütfen, sakın kimselere söyleme, kendine sakla. O, o bana hiç dokunmadı ki ve o... Ah, o... Aman Tanrım! Çamaşırları yıkıyor... Çamaşır yıkıyor!"

SON YAPRAK

Washington Meydanının batısındaki küçük mahallede caddeler aklı karışmış şeritler halinde uzanan sokaklara açılır, bunlara da "meydancıklar" denirdi. Bu "meydancıklar" tuhaf açılarla ve dönemeçlerle oluşmuştu. Bazen bir sokak kendi kendiyle bir-iki kez kesişebiliyordu. Bir ressam bu sokakta çok değerli bir fırsat yakalanacağını keşfetmişti bir keresinde. Diyelim ki boyaların, kâğıtların, tuvallerin ödemelerini tahsil etmek için gelen biri bu yolda yürürken bir de bakıyor az önce geçtiği yerden geçmekte, üstelik tek kuruş bile tahsil edemeden.

Böylece sanatçılar kadim Greenwich Village semtine doluşup kuzeye bakan pencereler, on sekizinci yüzyıldan kalma eğimli çatılar, Felemenk usulü tavan araları ve ucuz kira peşine düştüler. Ardından Altıncı Caddeden edindikleri kalaylı maşrapalarla bir-iki yemek takımı getirerek burada bir "koloni" oluşturdular.

Üç katlı, basık tavanlı tuğla bir binanın tepesinde Sue ile Johnsy'nin stüdyoları vardı. Arkadaşları Joanna'ya "Johnsy" derdi. Biri Maine'den, öteki Kaliforniya'dan gelmişti. Sekizinci Caddedeki "Delmonice's" lokantasında tanışmışlar, sanat, hindiba salatası ve balon kollu giysiler konusunda zevklerinin uyuştuğu anlaşılınca ortaklaşa stüdyo tutmuşlardı.

Bunu Mayıs ayında yaptılar. Kasım'da ise doktorların zatürree adını verdikleri görünmeyen bir yabancı kolonisinin içinde gezinmeye başlayarak buz gibi parmaklarıyla bir oraya bir buraya dokunur oldu. Bu yağmacı, mahallenin doğu yakasında iyice azıtmıştı ama adımları daracık, yosun tutmuş "meydancıklar"ın labirentlerinde zorlukla ilerliyordu.

Bay Zatürree için nazik bir ihtiyarcık demeniz mümkün değildi. Kanının akışı Kaliforniya meltemine göre ayarlanmış mini minnacık bir kadın kızıl yumruklu, tıknefes bir

hıyarağasına göre bir lokma sayılmazdı. Ama o yine de çarptı Johnsy'yi ve kızcağız içine sığındığı boyalı demir karyolasından pek seyrek kalkarak küçücük Felemenk pencerelerinden karşıdaki tuğla binanın kör duvarını seyreder oldu.

O sıralarda oradan oraya koşturan kırçıl, gür kaşlı doktor bir sabah Sue'yu koridora çağırdı.

Elindeki termometreyi cıvasını düşürmek için sallayıp dururken "Çok az şansı var... Mesela... Onda bir filan" dedi. "Onun tek şansı yaşamak istemek. Ancak o sayededir ki bir ayağı çukurda gibi görünen insanlar tıp âlemini aptal yerine koyup yaşamayı sürdürüyor. Bu küçük hanımefendi ise iyileşmeyeceğine karar vermiş. Aklına taktığı bir şey var mıdır?"

Sue "O... Günün birinde Napoli Körfezinin resmini yapmak isterdi" dedi.

"Resim mi? Saçma! Bir kez daha düşünmeye değer gördüğü başka şey yok mu? Bir erkek mesela?"

Sue sesi titreyerek "Erkek mi?" diyebildi. "Yani bir erkek için mi? Neyse, yok, doktor, öyle bir şey yok."

"O zaman zayıf ihtimal" dedi doktor. "Tıbbın icap ettirdiği her şeyi, elimden geldiği kadar yapacağım. Ama ne zaman bir hastam cenazesinde kaç araba olacağını saymaya başlasa ilaçların şifa verici güçlerinin yüzde elli azaldığını düşünürüm. Arkadaşınız bu yılın kış modasında palto kollarının nasıl olacağını sormaya başlarsa, sizi temin ederim, yaşama şansı onda birden beşte bire yükselecektir."

Doktor gittikten sonra Sue çalışma odasına gidip bir mendilin posasını çıkarana kadar ağladı. Sonra da elinde çizim tahtasıyla ıslık çalarak havalı bir şekilde Johnsy'nin odasına girdi.

Johnsy örtülerin altında pek az kımıldanarak yüzü pencereye dönük yatıyordu. Sue onun uyuduğunu düşünerek ıslık çalmayı bıraktı.

Çizim tahtasını yerleştirip çini mürekkebiyle bir dergi için hikâye resimlemeye başladı. Genç ressamlar sanat

yolunda ilerlemek için edebiyat yolunda ilerlemek isteyen genç yazarların dergilerdeki hikâyelerini resimlemelidir.

Sue İdaho'lu bir kovboy olan kahramanın zarif binici pantolonuyla gözlüğünün taslağını çizerken alçak tonda bir sesin aynı şeyi birkaç kez tekrarladığını duydu. Hemen yatağın yanına gitti.

Johnsy'nin gözleri açıktı. Pencerenin dışına bakarak geriye doğru sayıyordu.

"On iki" dedi, az sonra "on bir" ve sonra "on," "dokuz," sonra da birbiri ardına "sekiz" ve "yedi".

Sue endişeyle pencereden dışarı baktı. Sayacak ne vardı ki orada? Çıplak, kasvetli bir avluyla 50-60 metre ötedeki tuğla binanın kör duvarından başka şey görülmüyordu. Yaşlı, çok yaşlı, gövdesi eğri büğrü olmuş, dipleri çürümüş bir asma tuğla duvarın yarısına kadar tırmanmıştı. Sonbaharın soğuk soluğu asmanın yapraklarını iskeleti ortaya çıkana dek dökmüştü, neredeyse çırılçıplak kalmış dalları kırık dökük tuğlalara yapışmıştı.

"Ne diyorsun, canım?" diye sordu Sue.

Johnsy fısıldar gibi "Altı...." dedi. "Artık daha hızlı dökülüyorlar. Üç gün önce yüze yakındı sayıları. Saymaya çalışırken başıma ağrılar giriyordu. Ama artık kolay. Birbiri ardına dökülüyorlar. Şimdi beş tane kaldı."

"Beş ne, canım? Haydi, Sudie'ciğine söyle."

"Yapraklar. Asmanın üstündeki. Sonuncu da düştüğünde gideceğim ben. Üç gündür biliyorum böyle olacağını. Doktor söylemedi mi sana?"

Sue müthiş bir öfkeyle "A-a, hiç böyle saçmalık da duymadım" diye yakındı. "Senin iyileşmenle asma yapraklarının ne ilgisi var? Üstelik sen o asmayı pek severdin, yaramaz kız. Aptallık etme. Baksana, doktor bu sabah yakında iyileşme şansının yüksek olduğunu söyledi bana. Dur, tam olarak ne dediydi, şansının birde on olduğunu söyledi. New York'ta tramvaya bindiğimizde ya da yeni bir binanın önünden geçtiğimizde yaşama şansımız neyse aynen öyle işte. Azıcık çorba iç de Sudie çizimlerine dön-

sün, onları editör olacak herife satsın, hasta yavrusuna şarap, açgözlü kendine de domuz pirzolası alsın."

Gözlerini pencerenin dışına dikmiş olan Johnsy "Artık şarap alman gerekmez" dedi. "İşte, bir tane daha düştü. Hayır, çorba istemiyorum. Dört tane kaldı. Ortalık kararmadan sonuncunun düştüğünü görmek istiyorum. Sonra ben de gideceğim."

Sue ona doğru eğilerek "Johnsy, canım" dedi, "ben çalışmayı bitirene kadar gözlerini kapatıp pencereden dışarı bakmayacağına söz verir misin? Bu çizimleri yarın teslim etmem lazım. Işığa ihtiyacım olmasaydı perdeleri kapatırdım."

Johnsy soğuk bir tavırla "Öteki odada çizemez misin?" diye sordu.

Sue "Yanında olmayı tercih ederim" dedi. "Ayrıca, durmadan o aptal asma yapraklarına bakmanı istemiyorum."

Bembeyaz çehresiyle devrilmiş bir heykel gibi yatan Johnsy gözleri kapalı olarak "İşin biter bitmez haber ver bana" dedi, "çünkü son yaprağın düştüğünü görmek istiyorum. Beklemekten yoruldum. Düşünmekten yoruldum. Her şeyi bırakıp şu zavallı, yorgun yapraklar gibi aşağı doğru yelken açarak gitmek istiyorum."

Sue "Azıcık uyumaya çalış" dedi. "Şu münzevi madenci için modellik etsin diye Behrman'ı yukarı çağırmam lazım. Bir dakikalığına gideceğim. Ben dönene kadar kımıldamamaya çalış."

İhtiyar Behrman en alt katta yaşayan bir ressamdı. Altmış yaşın üstündeydi ve satire benzeyen kafasından cüce gibi gövdesine inen sakalı onu Michelangelo'nun Musa'sına benzetirdi. Behrman sanatında başarısız olmuştu. Kırk yıldır fırça sallıyor ama başarının yanına bile yaklaşamıyordu. Hep bir başyapıt üreteceğini söylese de henüz buna başlayamamıştı bile. Yıllardır, arada bir ticari amaçlarla ya da reklam için karaladıkları dışında, hiç resim yapamamıştı. Profesyonel model tutmaya parası çıkışma-

yan kolonin genç ressamları için poz vererek azıcık para kazanabiliyordu. Aşırı miktarda cin içse de başyapıtından söz etmekten vazgeçmezdi. Herkesin gözünde yumuşak yürekli insanlarla alay eden, huysuz bir ihtiyar olsa bile kendince üst kattaki genç ressamları korumakla görevlendirilmiş bir bekçi köpeğiydi sanki.

Sue Behrman'ı alt kattaki buram buram cin kokan, loş ininde buldu. Köşedeki sehpanın üstünde yirmi beş yıldır başyapıtın ilk çizgilerini bekleyen beyaz tuval duruyordu. Ona Johnsy'nin kafasındaki tuhaf düşünceleri, bir yaprak kadar zayıf, kırılgan olduğu için dünyayla arasındaki incecik bağın kopup onun gerçekten gidivermesine neden olacağından ne kadar korktuğunu anlattı.

Kızarmış gözleri yaşlarla dolan ihtiyar Behrman böylesine saçma hayalleri duyunca öfkelenip kınayarak bağırdı.

"Neyyy!" diye haykırdı. "Bu dünyada kahrolası bir asmanın yaprakları dökülüyor diye ölecek kadar budala insanlar mı yaşıyor? Böylesini de hiç duymamıştım. Hayır, senin münzevi ahmak için poz filan vermem. Nasıl izin verirsin bu budalaca şeylerin aklına girmesine? Ah, zavallı, küçük Bayan Johnsy..."

Sue "Çok hasta, çok zayıf" dedi. "Üstelik yüksek ateş kafasını karanlık fikirlerle, tuhaf hayallerle doldurdu. Öyle olsun, Bay Behrman, benim için poz vermezseniz vermeyin. Zaten çenesi düşük, korkunç ihtiyarın tekisiniz!"

Behrman "Sen de tıpkı bir kadın gibisin!" diye haykırdı. "Poz vermeyeceğimi de kim söyledi? Haydi, yürü! Seninle geliyorum. Yarım saattir anlatmaya çalışıyorum ya, poz vermeye hazırım! Hey Tanrım! Bayan Johnsy gibi iyi birinin hastalanıp yatağa düşmemesi gerekir. Günün birinde başyapıtımı yapacağım, çekip gideceğiz buralardan. Tanrım! Evet!"

Yukarı çıktıklarında Johnsy uyuyordu. Sue pencerenin perdesini indirirken Behrman'a öteki odayı işaret etti. Yan odaya geçip pencereden bakarak korku içinde asmayı

seyrettiler. Sonra hiç konuşmadan birbirlerine baktılar. Dışarıda karla karışık buz gibi bir yağmur ısrarla yağıyordu. Eski, mavi bir gömlek giymiş olan Behrman kaya yerine geçen ters çevrilmiş kocaman kova üstüne oturarak münzevi madenci pozu vermek üzere yerini aldı.

Gece boyunca ancak bir saat uyumuş olan Sue ertesi sabah uyandığında Johnsy'yi gözleri kocaman açılmış, kapalı duran yeşil perdelere bakarken buldu.

Fısıldayarak "Aç şunu, görmek istiyorum" diye buyurdu.

Sue sıkkın bir tavırla itaat etti.

Ama, hayret! Gece boyunca sürmüş olan kamçı gibi yağmur ve sert rüzgâra rağmen tuğla duvarın önünde bir asma yaprağı duruyordu. Sapı hâlâ koyu yeşil, yapraklarının tırtıklı kenarları çürüyüp yıpranarak sararmış, yerden beş-altı metre yukarıdaki bir dala bütün cesaretiyle asılmış, duruyordu.

Johnsy "Sonuncu yaprak bu" dedi. "Gece mutlaka düşer diye düşünüyordum. Rüzgârı duydum. Bugün düşecek, ben de aynı anda öleceğim."

Yorgun çehresini yastığa doğru yaklaştıran Sue "Canım, ah canım!" dedi. "Kendini düşünmüyorsan beni düşün. Ne yaparım ben?"

Ama Johnsy yanıtlamadı. Gizemli, uzun bir yolculuğa çıkmaya hazırlanan bir ruhun yalnızlığı kadar büyük yalnızlık yoktur bu dünyada. Dostlukla ve dünyayla bağları birer birer çözülürken saplandığı düşünce onu giderek daha şiddetle ele geçiriyordu.

Gün sona ererken alacakaranlıkta bile duvarın önündeki yaprağın sapına sıkıca tutunmuş olduğunu görebiliyorlardı. Gecenin inmesiyle birlikte yağmur hâlâ camları kamçılayıp eğimli Felemenk saçaklarından boşalırken kuzey rüzgârı yeniden çıktı.

Ortalık aydınlandığında Johnsy acımasız bir sesle perdenin açılmasını emretti.

Asma yaprağı hâlâ oradaydı.

Johnsy uzunca bir süre ona bakarak yattı. Sonra gaz sobasının üstündeki tavuk suyuna çorbayı karıştıran Sue'ya seslendi.

Johnsy "Hain bir kız oldum ben, Sudie" dedi. "Ne olduğunu bilmediğim bir şey bana nankör bir kız olduğumu göstermek için o yaprağın yerinde kalmasını sağladı. Ölmeyi istemek günahtır. Şimdi biraz çorba verebilirsin bana, süt de ver ama içine azıcık porto şarabı koy ve... Yok, yok, önce bir ayna getir, hem arkama biraz daha yastık koy ki yemek yaparken seni seyredebileyim."

Bir saat sonra ise "Sudie, günün birinde Napoli Körfezinin resmini yapmak istiyorum" dedi.

Öğleden sonra doktor geldi; o giderken Sue bir bahane bulup koridora çıktı.

Sue'nun zayıf, titreyen elini avucunun içine alıp sallayarak "Şansı ikiye katlandı" dedi doktor. "İyi bakım sayesinde savaşı kazanıyorsun. Şimdi alt kattaki başka bir vakayı görmem lazım. Adı Behrman, sanırım ressam gibi bir şey. O da zatürree olmuş. Yaşlı, zayıf bir adam, üstelik hastalığı çok ilerlemiş. Pek umut yok ama biraz rahatlasın diye bugün hastaneye yatacak.

Ertesi gün doktor, Sue'ya "Tehlikeyi atlattı. Savaşı kazandın. Düzgün bakım, iyi beslenme, o kadar" dedi.

O akşamüstü Sue Johnsy'nin halinden memnun bir tavırla pek cırlak mavi yünden, pek de gereksiz bir şal örerek yattığı yatağına yaklaşıp kolunu yastıklarla birlikte onun omuzuna doladı.

"Sana bir şey söyleyeceğim, beyaz fareciğim" dedi. "Bay Behrman bugün hastanede zatürreeden öldü. Yalnızca iki gündür hastaydı. Kapıcı onu hastalığının ilk gününde aşağıdaki odasında ağrılar içinde bulmuş. Ayakkabıları, giysileri tepeden tırnağa sırılsıklam, buz gibiymiş. O berbat gecede nereye gittiğini kestirememişler. Sonra hâlâ yanmakta olan bir lamba, her zaman durduğu yerden alınmış bir merdiven, ortalığa dağılmış fırçalar ile üstünde sarı ve yeşil renklerin karıştırılmış olduğu anlaşılan bir

palet bulmuşlar. Ve, pencereden dışarı bak, şekerim, şu son asma yaprağına bir bak. Rüzgâr estiğinde neden çırpınmadığını, hareket etmediğini merak etmedin mi hiç? Ah, canım, Behrman'ın başyapıtı o işte; son yaprağın düştüğü gece oraya resmini yapmış."

KIZIL REİSİN FİDYESİ

Başta iyi bir şeymiş gibi görünüyordu ama durun bakalım, size anlatacaklarım var. Güneydeydik, Alabama'da Bill Driscoll ile bendeniz, işte o sırada çocuk kaçırma fikri saplandı aklımıza. Bill'in sonradan söylediği gibi, "geçici zihinsel bir aydınlanma anında" olmuştu bu ama ancak sonradan kavrayabildik esas durumu.

Oralarda bir kasaba vardı, pide gibi yamyassı olsa da tabii ki adını Summit[5] koymuşlardı. Bu kasaba nüfus olarak sürekli bahar bayramında yaşayan, hayatından pek hoşnut, tümüyle zararsız bir köylü takımı barındırıyordu.

Bill ile benim ortak sermayemiz altı yüz dolar kadardı ve Batı Illinois'de bir dümen çevirebilmek için sadece iki yüz dolara daha ihtiyacımız vardı. Otelin önündeki merdivenlere oturmuş bu konuyu tartışıyorduk. Çocuk sevgisi, diyorduk kendi kendimize, yarı kırsal topluluklarda pek güçlüdür; bu ve bunun gibi başka nedenlerle bir çocuk kaçırma projesini takım elbiseli muhabirler gönderip bu tür şeyleri araştıran gazetelerin menzili dışında yani buralarda uygulamanın başarı şansı daha büyük olmalıydı. Summit kasabasının ancak taşra polislerini, belki de birkaç bezgin dedektifi peşimize takıp Haftalık Çiftçi Gazetesinde bir-iki yazı yayınlatmaktan fazlasını yapamayacağını da biliyorduk. Dolayısıyla durum iyi görünüyordu.

Kurban olarak Ebenezer Dorset adında seçkin bir vatandaşın tek evladını seçmiştik. Baba saygıdeğer, sıkı bir adamdı, rehinciydi, acımasız bir tahsildar, namusu bütün bir bağış toplayıcısıydı. Velet on yaşlarında bir oğlandı; yüzü çillerle kaplı, trene binerken alacağınız dergilerin kapağının renginde saçları olan bir çocuk. Bill ile ben Ebenezer'in fidye olarak iki bin doları bir sent kadar kolay ödeyeceğini düşünüyorduk. Ama, bekleyin de anlatayım.

5 *Summit* (İng): Zirve –ç.n.

Summit'in üç-dört kilometre uzağında bodur servilerle kaplı küçük bir dağ vardı. Bu dağın arka yamacında bir mağara bulunuyordu. Kumanyamızı oraya depoladık. Bir akşam, güneşin batışından hemen sonra bir at arabasıyla Dorset'lerin evinin önünden geçtik. Velet sokaktaydı, karşı evin çiti üstündeki kedi yavrusuna taş atıyordu.

Bill "Hey, oğlum!" diye sesleniyor. "Bir paket şekerle güzel bir gezintiye ne dersin?"

Oğlan bir tuğla parçasıyla Bill'i neredeyse tam gözünden vuruyordu.

Bill tekerleğin üstünden atlarken "Bu bizim herife fazladan beş yüz dolara patlayacak" diyordu.

Oğlan ağır sıklet bir boz ayı gibi dövüştü ama sonunda yakalayıp arabanın zeminine yatırarak arabayı sürdük, uzaklaştık. Onu mağaraya götürdük, ben de atla arabayı servilerin arasına sakladım. Ortalık kararınca arabayı kiralamış olduğum beş-altı kilometre uzaktaki köye götürüp bıraktım, yürüyerek dağa döndüm.

Bill gövdesindeki çiziklere ve berelere bant yapıştırmakla meşguldü. Mağaranın girişindeki büyük kayanın arkasında ateş yanıyor, kızıl saçlarına iki tane şahin tüyü takılmış olan oğlan da ateşin üstünde kaynayan kahveyi seyrediyordu. İçeri girdiğimde bir sopayı bana doğru uzatıp diyor ki: "Ha! Lanet olası soluk benizli, ovalara dehşet salan Kızıl Reis'in kampına girmeye cüret edersin, öyle mi?"

Bill pantolonunu sıyırıp kaval kemiğindeki bereleri incelerken "Şimdi her şey yolunda" diyor. "Kızılderililik oynuyoruz. Yanımızda Buffalo Bill oyuncak gibi kalır. Ben tuzak kuran Yaşlı Hank'im, Kızıl Reis'in esiriyim, gün doğarken kafa derim yüzülecek. Geronimo adına! Bu velet sıkı tekmeliyor."

Evet efendim, oğlan hayatının eğlencesini yaşıyor gibiydi. Dışarıda, bir mağarada kamp yapmanın keyfi ona kendisinin tutsak olduğunu unutturuvermişti. Beni hemen casus Yılan Göz olarak adlandırdıktan sonra savaşçıları

seferden dönünce, gün doğarken kazığa bağlanıp yakılacağımı ilan etti.

Sonra akşam yemeği yedik; oğlan ağzını ekmek, domuz pastırması ve salçayla doldurup konuşmaya başladı. Yaptığı akşam yemeği konuşması şöyle bir şeydi:

"Bu hoşuma gidiyor. Dışarıda kamp yapmamıştım hiç ama bir zamanlar evcil bir sıçanım vardı; son doğum günümde dokuz yaşında oldum. Okuldan nefret ediyorum. Jimmy Talbot'un teyzesinin çilli tavuğunun on altı yumurtasını sıçanlar yedi. Şu ormanlarda gerçek Kızılderililer var mıdır? Biraz daha salça isterim. Rüzgârı sallanan ağaçlar mı yapıyor? Beş tane köpek yavrusu vardı bizde. Burnun niye öyle kırmızı, Hank? Babamın çok parası var. Yıldızlar sıcak mıdır? Cumartesi günü Ed Walker'ı iki kez kırbaçladım. Kızları sevmem. Bir ipin yoksa kurbağa yakalayamassın işte. Öküzler ses çıkarır mı? Portakal niye yuvarlaktır? Bu mağarada uyumak için yatağınız var mı? Amos Murray'in ayağında altı parmak var. Papağan konuşabilir ama maymun ya da balık konuşamaz. On ikiye varmak için kaç tane var?"

İkide bir belalı bir Kızılderili olduğunu hatırlıyor, sopa tüfeğini kaptığı gibi parmaklarının ucuna basarak mağaranın ağzına giderek iğrenç soluk benizlilerin adamlarına bakınıyordu. Arada bir de tuzakçı Yaşlı Hank'i tir tir titreten savaş çığlıkları atıyordu. Oğlan Bill'i baştan beri dehşete kaptırmıştı zaten.

"Kızıl Reis," diyorum velede, "eve gitmek istermisin?"

"Aaa! Niye isteyecekmişim?" diyor. "Evde hiç eğlenmiyorum ki. Okula gitmekten nefret ediyorum. Dışarıda kamp yapmayı seviyorum. Beni eve geri götürmezsin, değil mi, Yılan Göz? Götürür müsün yoksa?"

"Hemen götürmem" diyorum bende. "Azıcık kalacağız bu mağarada."

"Tamamdır" diyor. "Öyleyse iyi. Hayatımda hiç bu kadar eğlenmemiştim."

Saat on bir gibi yatmaya gittik. Yere genişçe battaniyeler, örtüler yaydık, Kızıl Reis'i de aramıza aldık. Çıtırdayan bir dal ya da hışırdayan bir yaprak genç beyninde birilerinin sinsice yaklaştığı kuşkusu uyandırdığından ansızın yerinden fırlayıp tüfeğine uzanarak Bill'le benim kulaklarımıza "Hey! Ho!" diye bağırdığı için üç saat boyunca uyutmadı bizi. Sonunda huzursuz bir uykuya daldım ve rüyamda kızıl saçlı gaddar bir korsan tarafından bir ağaca zincirlenmiş olduğumu gördüm.

Gün ağarırken Bill'in korkunç çığlıklarıyla uyandım. Bir erkeğin ses tellerinden çıkmasını bekleyeceğiniz bağırma, uluma, haykırma, inleme ya da sızlanma değildi bunlar, kadınların tırtıl ya da hayalet gördükleri zaman çıkardıkları sesler gibi düpedüz utanç verici, ürkütücü, aşağılayıcı çığlıklardı. Güçlü, iri-yarı, gözü kara bir adamın gün doğarken bir mağaranın içinde durmaksızın çığlık attığını duymak korkunç bir şey.

Neler olduğunu görmek için yerimden fırladım. Kızıl Reis bir eliyle saçlarını kavradığı Bill'in göğsüne çıkıp oturmuştu. Öteki elinde domuz pastırması kesmek için kullandığımız bıçak vardı ve büyük bir gayretle bir gece önce ilan edilen cezasını uygulamak üzere gerçekten Bill'in kafa derisini yüzmeye çalışıyordu.

Bıçağı veledin elinden alıp tekrar yatırdım onu. Ama o dakikadan itibaren Bill'in maneviyatı bozulmuştu. Yatağın kendine ayrılan tarafına yattı ama oğlan yanımızda olduğu sürece gözünü bile kırpmadı. Bir süre kendimden geçmişim ama güneşin doğuşundan hemen önce Kızıl Reis'in gün doğuşuyla birlikte kazığa bağlanıp yakılacağımı söylediğini hatırladım. Tedirgin ya da korkmuş değildim, yine de kalkıp pipomu yaktım, bir kayaya yaslanarak oturdum.

Bill "Niye bu kadar erken kalkıyorsun, Sam?" diye soruyor.

"Ben mi?" diyorum. "Ha, omuzum ağrıyor biraz. Doğrulup otururum azalır belki diye."

Bill "Yalancının tekisin!" diyor. "Korkuyorsun. Güneş doğarken yakılacaksın ve oğlan bunu gerçekten yapar diye korkuyorsun. Bir kibrit bulsa yapar da. Ne korkunç, değil mi, Sam? Bunun gibi bir iblisi geri almak için para verecek biri çıkar mı sence?"

Ben de "Elbette" diyorum. "Ana babalar bunun gibi haylazlara pek düşkün olur. Şimdi, Reis'le sen kalkıp kahvaltıyı hazırlarken çıkayım şu dağın tepesine de keşif yapayım biraz."

Küçük dağın tepesine çıkarak uzanıp giden boşluğa göz gezdirdim. Summit'e doğru baktığımda ellerinde yabaları ve tırpanlarıyla kalleş çocuk hırsızlarını aramak üzere arazide taban tepen gürbüz çiftçiler görmeyi bekliyordum. Oysa gördüğüm tek şey boz bir katırla toprağı süren yalnız bir adamın hareketlendirdiği huzur dolu bir manzaraydı. Kimse tepeyi araştırmıyor, hiçbir haberci oraya buraya koşturup aklı başından gitmiş ana babaya bilgi yetiştirmeye çalışmıyordu. Alabama'nın görebildiğim dış yüzeyi ormanlara özgü uykulu bir mahmurlukla kaplıydı. "Belki de," diyorum kendi kendime "kurtların masum kuzuyu aile ocağından kapıp götürdükleri henüz fark edilmemiştir. Tanrı kurtların yardımcısı olsun!" diyerek kahvaltı etmek üzere dağdan aşağı indim.

Mağaraya vardığımda soluk soluğa kalmış Bill'i bir köşeye sıkıştıran oğlanın Hindistan cevizinin yarısı büyüklüğünde bir taşla onu tehdit ettiğini gördüm.

"Kaynar haldeki patatesi sırtımdan aşağı yolladı" diye açıklıyor Bill. "Sonra da ayağıyla ezdi. Ben de tokadı bastım. Üstünde silah var mı, Sam?"

Taşı oğlanın elinden alıp atarak tartışmaya son verdim. Velet Bill'e "Haklayacağım seni" diyor. "Kızıl Reis'e el kaldıran hiç kimse cezasız kalmamıştır. Kendini kollasan iyi edersin!"

Kahvaltıdan sonra çocuk cebinden çıkardığı bir deri parçasının çevresine sarılmış ipleri çözerek mağaradan dışarı çıktı.

Bill endişeyle "Şimdi neyin peşinde?" diye soruyor. "Kaçar mı sence Sam, ne dersin?"

"Hiç korkma" diyorum ben de. "Evine pek düşkün görünmüyor. Yine de fidye konusunda plan yapmamız lazım. Bu kayboldu diye Summit'te telaşa kapılan hiç kimse yok gibi. Ama belki de henüz ortadan yok olduğunu fark etmemişlerdir. Ana babası geceyi Jane teyzede ya da komşulardan birinde geçirdiğini sanıyor olabilir. Neyse, yokluğu bugün anlaşılır. Bu gece onu babasına geri vermek için iki bin dolar fidye istediğimizi söyleyen bir mesaj göndermemiz lazım."

Tam o sırada Davut'un şampiyon Golyat'ı devirdiği sırada atabileceği çığlığa benzeyen bir savaş narası duyduk. Kızıl Reis'in cebinden çıkardığı sapan gibi şey başının çevresinde fırıl fırıl dönüyordu.

Yana doğru savrulduğum sırada şiddetli bir çarpma sesiyle Bill'den gelen, eyerini çıkardığımız sırada atın inlemesine benzer bir inilti duydum. Yumurta büyüklüğünde yuvarlak bir taş Bill'i sol kulağının tam arkasından vurdu. Dizleri çözülen Bill bulaşık yıkamak için içinde su kaynattığımız tavanın üzerinden ateşe düştü. Onu oradan çekip çıkararak yarım saat boyunca kafasına soğuk su döktüm.

Çok geçmeden Bill kendine gelip oturuyor, kulağının arkasını yoklayarak "Sam, İncil'de en sevdiğim karakter kimdir, biliyor musun?" diyor.

"Boş ver" diyorum ben de. "Az sonra kendine gelirsin."

"Kral Hirodes"[6] diyor. "Gidip de beni burada tek başıma bırakmayacaksın, değil mi, Sam?"

Dışarı çıkarak o veledi yakalayıp çilleri yerinden oynayana kadar sarsaladım.

"Terbiyeni takınmazsan" diyorum, "seni hemen eve götürürüm. Şimdi söyle bakalım, iyi bir çocuk olacak mısın olmayacak mısın?"

6 *Kral Hirodes:* Matta İncil'inde "Masumların Katli" bölümünde çocukların öldürülmesini emrettiği anlatılan Yahudi kralı –ç.n.

Suratını asıp "Şaka yapıyordum" diyor. "Yaşlı Hank'in canını acıtmak istemedim. Ama o da bana niye vuruyor? Beni eve göndermezsen, bir de bugün Kara Süvari oyunu oynamama izin verirsen uslu duracağım, Yılan Göz."

"O oyunu bilmiyorum" diyorum ben de. "Senle Bay Bill karar vereceksiniz buna. Bugün oyun arkadaşın o. Bir süreliğe gideceğim iş için. Şimdi gel buraya, yeniden dost olun ve canını acıttığın için özür dile ondan yoksa hemen eve gidersin."

Ikisinin tokalaşıp barışmalarını sağladıktan sonra Bill'i kenara çekip mağaradan beş-altı kilometre uzaktaki Poplar Cove diye küçük bir köye giderek Summit'te çocuk kaçırma meselesine nasıl baktıklarını elimden geldiğince öğrenmeye çalışacağımı söyledim. Ayrıca o Dorset denen herife sert bir mektup yazarak fidye istemeyi, nasıl ödeneceği konusunda da talimat vermeyi düşünüyordum.

"Biliyor musun, Sam," diyor Bill, "depremlerde, yangın ya da sel felaketlerinde, poker oyunlarında, dinamit patlatırken, polis baskınlarında, tren soygunlarında, taytunlarda gözümü bile kırpmadan hep yanında oldum. Şu iki ayaklı fişek gibi veledi kaçırana kadar da metanetimi hiç kaybetmedim. Bu çocuk beni mahvediyor. Beni onunla yalnız bırakmayacaksın, değil mi, Sam?"

"Öğleden sonra dönerim" diyorum ben de. "Ben dönene kadar oğlanı eğlendirip sakinleştirmelisin. Haydi, şimdi ihtiyar Dorset'e şu mektubu yazalım."

Bill ile ben kâğıt kalem alıp mektup üzerine çalışırken bir battaniyeye bürünmüş olan Kızıl Reis bir aşağı bir yukarı dolaşıp mağaranın ağzını kolluyordu. Bill gözleri yaşlarla dolu olarak fidyeyi iki binden bin beş yüze indirmemiz için yalvardı bana. "Evlat sevgisinin ahlaki yönünü aşağılamak değil niyetim" diyordu, "ama insanlarla muhatap oluyoruz ve bence bu bücür, yirmi kiloyu bulmayan çilli yaban kedisi için iki bin dolar istemek hiç insanca olmaz. Bin beş yüz dolarla şansımızı deneyelim derim.

Aradaki farkı hesabıma yaz."

Böylece, sırf Bill'i rahatlatmak için kabul ettim; mektubu da şöyle yazdık:

Sayın Bay Ebenezer Dorset,

Oğlunuz elimizde ve Summit'ten çok uzakta bir yerde sakladık onu. Kendi başınıza ya da becerikli dedektiflerle onu aramaya çalışmak beyhude bir çaba olur. Onun size geri verilmesinin tek koşulu kesinkes şöyle: Geri dönmesi için büyükçe banknotlar halinde bin beş yüz dolar istiyoruz; para bu gece yarısı cevabınızla birlikte aşağıda tarif edildiği üzere aynı yere ve aynı kutuya bırakılacaktır. Koşulları kabul ediyorsanız cevabınızı yazarak bu gece saat sekiz buçukta tek başına bir haberci ile gönderin. Poplar Cove yolu üstünde, Owl Creek'i geçtikten sonra sağdaki buğday tarlasının çitine yakın birbirinden yaklaşık otuz metre arayla duran üç büyük ağaç vardır. Üçüncü ağacın karşısında, çit direğinin dibinde mukavva bir kutu olacak. Haberciniz cevabı bu kutunun içine koyar koymaz Summit'e dönecek.

Belirttiğimiz talepleri karşılamaktan kaçınır ya da herhangi bir hileye başvurmaya kalkarsanız oğlunuzu bir daha asla göremezsiniz.

İstendiği gibi parayı öderseniz üç saat içinde sağ salim geri gönderilecektir. Bunlar kesin taleplerdir ve uymazsanız bundan sonra sizinle herhangi bir temas kurulmayacaktır.

GÖZÜ KARA İKİ ADAM

Dorset'in adresini yazdım, sonra da mektubu cebime koydum. Tam yola koyuluyordum ki velet yanıma gelip "Hey, Yılan Göz!" diyor. "Sen yokken Kara Süvari oyunu oynayabileceğimi söylemiştin."

"Oyna tabii" diyorum. "Bay Bill de oynayacak seninle. Nasıl bir oyun bu?"

Kızıl Reis "Ben Kara Süvari'yim" diyor, "ve tabii ki atıma atlayıp kaleye giderek orada yaşayanlara Kızıl-

derililerin geldiğini haber vermem lazım. Artık Kızılderili oynamak istemiyorum. Kara Süvari olmak istiyorum."

"Tamamdır" diyorum ben de. "Hiç sakıncası yok gibi geldi bana. Bay Bill de o belalı vahşileri bozuma uğratmana yardımcı olacaktır."

Bill velede kuşkuyla bakarak "Ne yapmam gerekiyor?" diyor.

Kara Süvari "Sen benim yoldaşımsın" diyor. "Şimdi ellerinle dizlerinin üstüne çök bakalım. Yoldaşım olmadan kaleye nasıl at sürerim ki?"

"Onu meşgul etsen iyi olacak" dedim, "sadece planı uygulamaya koyana kadar. Gevşe azıcık."

Bill dört ayağının üstüne çöküyor ve gözlerine tuzağa yakalanmış tavşanınkine benzeyen bir ifade yerleşiyor.

Sesi kısılmış gibi "Şu kale uzakta mı, evlat?" diye soruyor.

Kara Süvari "Yüz yetmiş kilometre kadar" diyor. "Oraya vaktinde varmak için gayret edeceksin artık. Haydi bakalım, deh!"

Kara Süvari Bill'in sırtına atlayıp topuklarını iki yanına bastırıyordu.

"Tanrı aşkına..." diyordu Bill, "hemen dön, Sam, mümkün olduğu kadar çabuk dön. Keşke fidyeyi bin doların üstüne çıkarmasaydık. Bana bak, beni tekmelemeyi bırak, yoksa hakkından geleceğim senin."

Poplar Cove'da dolaşıp postaneyle bakkalın etrafında oturarak alışverişe gelmiş bir sürü ahmakla sohbet ettim. Saçı sakalı birbirine karışmış bir herif Ebenezer Dorset'in oğlunun kayıp ya da kaçırılmış olması yüzünden bütün Summit'in karıştığını duyduğunu anlattı. Ben de bunu öğrenmek istiyordum zaten. Biraz tütün alıp börülcelerin fiyatı konusunda bir iki laf ettim, kaşla göz arasında mektubumu postaladım sonra da çekip gittim. Postane müdürü postacının bir saat içinde gelip Summit'e gidecek olan postayı alacağını söyledi.

Mağaraya döndüğümde Bill ile oğlan ortalıkta yoktu. Mağarayı iyice araştırıp bir-iki kez seslendim ama cevap veren olmadı.

Ben de pipomu yakıp ne olacak diye beklemek üzere yosun tutmuş bir tümseğin üstüne oturdum.

Yarım saat kadar geçmişti ki çalılıkların hışırdadığını duydum ve Bill yalpalayarak mağaranın önündeki küçük açıklıkta belirdi. Hemen ardından suratında kocaman bir sırıtışla usul usul ilerleyen velet geliyordu. Bill durdu, şapkasını çıkardı, kırmızı bir mendille suratını sildi. Oğlan da bir-iki metre gerisinde durakladı.

Bill "Sam," diyor, "döneğin teki olduğumu düşüneceksin ama elimde değildi. Ben erkekçe eğilimleri ve kendini koruma içgüdüsü olan yetişkin biriyim ama bazen hâkim olma, baskın çıkma yöntemlerinin hepsi çuvallıyor. Oğlan gitti. Eve yolladım onu. Her şey bitti. Bir zamanlar şehit olan birileri varmış," diye sürdürüyor Bill, "keyif aldıkları dümenlerden vazgeçeceklerine ölmeyi yeğlermiş. Aralarından hiçbiri benim maruz kaldığım doğaüstü işkencelerle karşılaşmamıştır. Soygunumuzun kurallarına sadık kalmaya çalıştım ama canıma tak dedi."

Ben de "Mesele nedir, Bill?" diye soruyorum.

Bill "Güya yüz yetmiş kilometre kadar uzaktaki kaleye varacağız diye at oldum" diyor. "Sonra, kalede oturanlar kurtarılınca, yine güya, yulaf verildi bana. Kum yenilir yutulur nesne değilmiş. Derken bir saat boyunca ona oyukların içinde neden hiçbir şey olmadığını, neden bir yoldan hem gidilip hem de gelinebileceğini ve otların neden yeşil olduğunu açıklamaya çalıştım. Sam, insanoğlu ancak bu kadarına katlanabilir. Yakalıyorum onu kıyafetinin yakasından, dağdan aşağı sürüklüyorum. Yolda bacaklarımı öyle bir tekmeliyor ki dizimden aşağısı mosmor oluyor, üstelik başparmağımda ve elimde cayır cayır yanan iki-üç ısırık yeri var."

Bill "Ama gitti işte" diye sürdürüyor. "Evine gitti. Ona Summit'e giden yolu gösterdim. Yola birkaç metre

kala tekmeyi bastım. Fidyeyi elimizden kaçırdığımız için üzgünüm ama ya bunu yapacaktım ya da Bill Driscoll tımarhaneye gidecekti."

Bill oflayıp pufluyordu ama pembe beyaz çehresinde giderek artan bir memnuniyet ve tarifsiz bir huzur ifadesi vardı.

"Bill..." diyorum ben de, "sizin ailede kalp hastalığı yoktu, değil mi?"

"Hayır" diyor Bill. "Sıtma ve bir sürü kaza dışında kronik bir durum yok. Niye sordun?"

"O zaman arkana dönebilirsin" diyorum ben de, "bir bak bakalım arkana."

Bill dönüp oğlanı görünce beti benzi soluyor, yığılarak oturuyor, rastgele otları yolup yerdeki çalı çırpıyı toplamaya başlıyor. Bir saat kadar aklını kaçırmış olduğundan korktum. Sonra ona bütün meseleyi hemen halletmek üzere yaptığım planı, Dorset'in teklifimize aklı yatarsa gece yarısı olduğunda fidyeyi alıp kurtulabileceğimizi anlattım. O sayede Bill velede hafifçe gülümser gibi yapıp azıcık kendine gelir gelmez Japonya savaşındaki Rus rolüne bürünerek onunla oynayacağına söz verecek kadar güç toplayabildi.

Profesyonel çocuk hırsızlarına karşı kurulabilecek tuzaklara yakalanma tehlikesi olmadan fidyeyi alabilmek için bir planım vardı. Cevabın –daha sonra da paranın– altına bırakılmasını istediğim ağaç yolun her yanı boş arazilerle çevrili çitine yakındı. Zabıtalardan bir ekip notu almak üzere birinin gelmesini bekliyorsa tarlaları ya da yolu geçerken mutlaka görecekti onu. Ama, hayır, efeem! Saat sekiz buçuk olduğunda ben bir ağaç kurbağasından ayırt edilemez biçimde ağacın tepesine yerleşmiş, habercinin gelmesini bekliyordum.

Tam vaktinde yeni yetme bir oğlan yoldan yukarı bisikletiyle geliyor, çit direğinin altındaki mukavva kutuyu fark ediyor, kutunun içine katlanmış bir kâğıt parçası koyuyor ve Summit'e doğru pedal çevirerek uzaklaşıyor.

Bir saat bekledikten sonra her şeyin yolunda olduğu sonucuna vardım. Ağaçtan aşağı kayıp notu aldım, çit boyunca süzülerek ağaçlıklara ulaştım, yarım saat sonra da mağaraya varmıştım. Notu açıp lambanın yanına yaklaşarak Bill'e okudum. Kargacık burgacık bir yazıyla, dolmakalemle yazılmış olan notun özeti ve içeriği şöyleydi:

Gözü kara iki adam,

Beyler, postayla bugün gelen ve oğlumun geri verilmesi için talep ettiğiniz fidyeye ilişkin mektup elime geçti. Sanırım taleplerinizde biraz ileri gitmişsiniz; dolayısıyla ben de kabul edeceğinize inandığım bir karşı teklif sunuyorum size. Johnny'yi eve getirip bana iki yüz elli dolar öderseniz onu sizden almayı kabul ederim. Gece gelseniz iyi olur zira komşular kayıp olduğuna inanıyor ve onu geri getiren birileri görürlerse yapacakları konusunda hiçbir sorumluluk kabul edemem.

Derin saygılarımla,
EBENEZER DORSET

Ben de "Haydi ya, sanki Penzance korsanları![7]" diyorum, "Bu kadar küstahlık da...."

Fakat Bill'e bakınca durakladım. Gözlerinde daha önce dilsiz ya da dilli hiçbir haydudun suratında görmediğim acınılası bir ifade vardı.

"Sam" diyor, "iki yüz elli dolar ne ki? O kadar paramız var. Bu veletle bir gece daha geçirmek beni tımarhaneye gönderir. Ayrıca bir beyefendi olarak Bay Dorset bize böyle cömert bir teklif yapmakla çok alicenap davranıyor. Bu şansın kaçmasına izin vermeyeceksin, değil mi?"

"Sana gerçeği söyleyeyim mi, Bill" diyorum ben de, "bu bücür kuzu benim de sinirlerimi bozdu. Onu eve götürelim, fidyesini ödeyelim, sonra da yolumuza gidelim."

7 *Penzance Korsanları*: Gilbert ve Sullivan'ın ilk kez 1879'un son gününde New York'ta sahnelenen komik operası –ç.n.

O gece evine götürdük onu. Götürebilmek için babasının ona gümüş kakmalı bir tüfekle bir çift mokasen aldığını, üstelik ertesi gün birlikte ayı avına gideceğimizi söyledik.

Ebenezer'in ön kapısını çaldığımızda tam gece yarısıydı. Esas plana göre ağacın altındaki kutudan bin beş yüz doları almam gereken saatte bizim Bill Bay Dorset'in avucuna iki yüz elli dolar saymaktaydı.

Velet onu eve bırakacağımızı anlayınca tren düdüğü gibi ötmeye başlayarak Bill'in bacağına sülük gibi yapıştı. Babası yakı söker gibi yavaş yavaş onu ayırmaya başladı.

Bill "Ne kadar süreyle zapt edebilirsin onu?" diye soruyor.

İhtiyar Dorset "Eskisi kadar gücüm yok artık" diyor, "ama herhalde on dakika için söz verebilirim size."

"Yeter" diyor Bill. "On dakikada ben Orta, Güney ve Orta Batı eyaletlerini geçip hoplaya zıplaya Kanada sınırını topukluyor olabilirim."

Ve ortalık zifiri karanlık, o da tombul bir adam olsa bile benim gibi iyi bir koşucu yetişene kadar Bill çoktan Summit'in üç kilometre dışına çıkmıştı.

DEFİNE

Hayatta çeşitli ahmaklıklar vardır. Şimdi lütfen herkes adı okunup ayağa kalkması söylenene kadar yerinde bekleyebilir mi?

Ben de, bir istisna dışında, bütün ahmaklıkları yaptım. Babamdan kalan mirası tükettim, sahte bir evlilik gerçekleştirdim, poker, tenis ve hisse senetleriyle oynadım, dolayısıyla cebimdeki parayla yollarımızı çok farklı şekillerde ayırmış olduk. Bunlara rağmen hâlâ girmediğim bir kılık, çalmadığım bir kapı, oynamadığım bir rol vardı. O da *Gömünün Peşindeki Define Avcısı* rolüydü. Bir sürü insan bu iştaha kapılırdı. Fakat Kral Midas'ın toynak izlerinden giden pek çok özenti müritten hiçbiri o haz verici sonuca yaklaşamamıştı bile.

Fakat –beceriksiz yazarların hep yaptığı gibi– sadede gelmek gerekirse, ben de yufka yürekli bir ahmaktım. Martha Mangum'u gördüğüm anda ona tutuldum. On sekiz yaşındaydı, yeni bir piyanonun fildişi tuşları kadar beyazdı, Texas kırsalındaki bu aptal, küçük kasabada yaşamaya mahkûm edilmiş masum bir meleğin hüzünlü cazibesine ve göz kamaştırıcı ihtişamına sahipti. Belçika krallığının veya havalı başka bir krallığın tacındaki zümrütleri böğürtlen toplarcasına birer birer araklamasını sağlayacak bir cazibesi, ruhu ve çekiciliği vardı ama farkında değildi; ben de ona bu tabloyu göstermedim zaten.

Anlayacağınız, May Martha Mangum'a sahip olmak, onu kollarımın arasına almak istiyordum. Bana ömür boyu katlanmasını, terliklerimle pipomu her gün akşama kadar arasam da bulamayacağım bir yerlere kaldırmasını istiyordum.

May Martha'nın babası gözlükleriyle sakalının ardına gizlenmiş bir adamdı. Adamın hayatı kelebekler ve böceklerden ibaretti; uçan, sürünen, vızıldayan, tereyağının üstüne yapışan veya ensenizden sırtınıza kaçan tüm o

haşereler için yaşıyordu sanki. Kökenbilimci ya da ona benzer bir şeydi. Ömrünü Ağustos böceği benzeri bir yaratığı yakalamak için havaya ağ atarak, yakaladıklarına da iğneler saplayıp onlara isimler takarak geçiriyordu.

Ailenin tamamı o ve May Martha'dan ibaretti. Babası ona *insanus* ırkının nadir bulunan bir örneğiymiş gibi davranıyordu çünkü kız yemeğini tam zamanında hazırlıyor, kıyafetlerini katlayıp gerekli yerlere koyuyor, içki şişelerini hep dolu tutuyordu. Derler ya, bilim insanları epeyce *-kolik* olurlar, ne *-kolik* oldukları önemli değildir.

Benim dışımda Martha Mangum'un cazibesine kapılan biri daha vardı. Üniversiteyi yeni bitirmiş olan Goodloe Banks adlı delikanlı. Latince kitaplarda, Yunan felsefesinde, özellikle de mantık ve yüksek matematik kitaplarında mevzu edilen bütün marifetler onda mevcuttu. Her fırsatta bu bilgileri ortaya döküp her nutuk attığı insandan bir şeyler öğrenme merakı olmasa belki de epeyce sevebilirdim onu. Ama yine de, tahmin edeceğiniz gibi, onunla oldukça sıkı dosttuk.

Fırsat buldukça bir araya gelmeye gayret ederdik çünkü May Martha Mangum'un kalbindeki rüzgârların hangi yöne doğru estiğine ilişkin birbirimizi gazlayıp, şişirip patlatmak için –amma da karmaşık bir mecaz oldu; bunun suçlusu da Goodloe Banks sayılmaz– ikimiz de fırsat kolluyorduk. Rakipler böyledir işte.

Goodloe'nun kitaplara, adabımuaşerete, genel kültüre, kürek yarışlarına, iyi giyinmeye fena halde meraklı olduğu söylenebilir. Bense daha ziyade beysbol, Cuma gecelerinin televizyon sohbetlerine katılan kalabalıklar veya iyi bir jokey hakkında sizi aydınlatabilirim.

Oysa karşılıklı konuşmalarımızda, May Martha'ya yaptığımız ziyaretlerde, onunla sohbetlerimizde ne Goodloe Banks ne de ben kızın hangimizi tercih ettiğini kestirebiliyorduk. May Martha doğuştan çekimserdi, insanların tahmin yürütmesini sağlamak için neler yapabileceğini daha beşikteyken öğrenmişti.

Dediğim gibi, baba Mangum dalgın bir adamdı. Uzun süre sonra ihtiyaçlarını karşılayan, rahat yaşamasını sağlayan genç birinin, yani kerimesinin üstüne iki delikanlının ağ veya başka bir alet-edevat atmaya çalıştığının –ona minik bir kelebek söylemiş olacak ki– farkına vardı.

Bilim insanlarının bu gibi durumlarda kafa tutabileceğini hiç tahmin etmezdim. İhtiyar Mangum Goodloe'yla beni sözel olarak en aşağılık omurgalılar sınıfına kolayca soktu, etiketledi ve bunu sadece İngilizceyi kullanarak, benim bile anlayabileceğim Orgetorix, Helvetii[8] gibi basit Latince adların ötesine geçmeden yaptı. Bizi bir daha evinin etrafında yakalarsa koleksiyonuna ekleyeceğini de söyledi.

Goodloe Banks ile birlikte beş gün kadar onlara ilişmeyerek fırtınanın yatışmasını bekledik. Eve yeniden uğramak için cesaret topladığımızda May Martha Mangum ile babası gitmişti. Gitmişlerdi! Kiraladıkları evde incin top oynuyordu. Ufak tefek bir şeyler sattıkları küçük dükkânda da öyle.

May Martha ikimize de veda etmemişti, ne dikenlere iliştirilmiş çırpınan beyaz bir "Elveda!" notu, ne giriş kapısının pervazına tebeşirle çizilmiş bir işaret, ne de postaneye üstüne adımız yazılmış ipucu niteliğinde bir kartpostal bırakmıştı.

İki ay boyunca Goodloe Banks ile ben –ayrı ayrı– kaçakların izini sürmek için aklımıza gelen her türlü dalavereyi çevirdik. Seyahat acentesinin memuruyla, at kiralayanlarla, tren kondüktörleriyle, kasabamızın zavallı biricik emniyet mensubuyla aramızdaki dostluğu ve duygusal bağı kullanarak sonuca ulaşmaya çalıştıysak da başarılı olamadık.

Böylece eskisinden çok daha iyi dost, çok daha beter düşman haline geldik. İşten sonra her akşamüstü Snyder'in

8 *Helvetii:* MÖ 3. yüzyıldan 1. yüzyıla kadar şimdiki İsviçre'nin bulunduğu yerde yaşamış olan Kelt kökenli kabilelerin adı. *Orgetorix* de bu kabileden MÖ 1. yüzyılda yaşamış bir soylu ve zengindi –ç.n.

barının arka odasında buluşup domino oynarken birbirimize sohbet kılığına girmiş tuzaklar kurarak karşımızdakinin yeni bir haber alıp almadığını anlamaya çabaladık. Rakipler böyledir işte.

Goodloe Banks'in bilgilerini alaycı bir şekilde teşhir etme huyu vardı ve beni "Zavallı Jane Ray, kuşu öldü, oynayamaz"[9] filan gibi şeyleri okuyanlar sınıfına sokuyordu. Eh, doğrusu Goodloe'dan hoşlanıyordum, aynı zamanda onun üniversite eğitiminden tiksiniyordum ve her zaman terbiyeli biri olarak tanındığım için sinirlerime hâkim oldum. Ayrıca May Martha hakkında bir şeyler bilip bilmediğini öğrenmek peşindeydim, böylece onunla görüşmeyi sürdürdüm.

Bir akşamüstü meselelerimizi tartışırken bana şöyle dedi:

"Oldu da sen buldun kızı diyelim, kazanan sen mi olacaksın yani? Bayan Mangum'un kafası çalışıyor. Henüz eğitilmemiş olabilir ama senin ona verebileceklerinden daha iyisine layık. Antik şairlerin, yazarların büyüsünü, onların yaşam felsefelerini kavrayıp genişletebilmiş çağdaş akımların değerini onun kadar takdir edebilen kimseyle sohbet etmedim. Onu arayarak vaktini boşa harcadığını düşünmüyor musun?"

"Benim için," dedim, "mutlu bir yuva Teksas kırsalında bir gölcüğün yanı başındaki meşelikte sekiz odalı bir ev demektir. Oturma odasında bir mekanik piyano..." diye devam ettim, "başlangıç için çitlerin gerisinde üç bin baş hayvan, 'hanımım' için her daim hazır midillilerle bir at arabası ve de çiftlik gelirlerini arzu ettiği şekilde harcaması, bana bir ömür katlanması, her gün terliklerimle pipomu akşama kadar arasam da bulamayacağım bir yerlere kaldırması için May Martha Mangum. İşte," dedim, "olacak olan budur ve senin eğitimin, akımların, felsefelerin ise kuru in-

9 "*My bird is dead*, said Nancy Ray, *My bird is dead, I cannot play*" (*Kuşum öldü*, dedi Nancy Ray, *Kuşum öldü, oynayamam*) 19. yüzyıl sonunda yayımlanan Parley's çocuk dergisinde çıkmış bir çocuk şiirinden alıntı –ç.n.

cir kadar para etmez, pazar tezgâhlarındaki incirler kadar bile."

"O daha iyilerine layık" diye tekrarladı Goodloe Banks.

"Neye layık olursa olsun," dedim, "şimdilik ortalıkta yok. Ben de onu mümkün olan en kısa zamanda bulacağım, hem de üniversitelerin yardımı olmadan."

Goodloe bir domino taşını masaya koyarak "Oyun tıkandı" deyince biz de bira içtik.

Kısa süre sonra tanıdığım genç bir çiftçi kasabaya gelerek bana katlanmış mavi bir kâğıt getirdi. Büyükbabasının yeni öldüğünü söyledi. Akan bir damla gözyaşını gizledim, o da ihtiyar adamın bu kâğıdı yirmi yıldır herkesten sakınarak sakladığını söyleyip konuşmasını sürdürdü. Kâğıdı iki katırla çorak bir araziden oluşan mal varlığının parçası olarak ailesine bırakmıştı.

Bu kâğıt kölelik karşıtlarının ayrılıkçılara isyanı sırasında kullanılan eski, mavi cinslerdendi. 14 Haziran 1863 tarihi taşıyordu ve on katır yükü, üç yüz bin dolar değerinde altın ile gümüş sikkenin saklandığı yeri tarif ediyordu. Sam'in büyükbabası ihtiyar Rundle bu bilgiyi defineyi gömenlerden biri olan İspanyol bir rahipten almıştı. Adam uzun yıllar önce –yok, o kadar da değil– ihtiyar Rundle'ın evinde ölmüştü. İhtiyar Rundle onun söylediklerini aynen yazmıştı.

"Baban neden aramadı bunu?" diye sordum genç Rundle'a.

"Fırsat bulamadan kör olverdi" diye cevap verdi.

"Sen kendin niye aramadın?" diye sordum.

"Aslında" dedi, "bu kâğıttan nerdeyse on yıldır haberim vardı. Bahar gelince toprakları sürcen, sonra mısırların arasından otları ayıklaycan, ondan sonra da hayvanlara yem istifleycen; kısa süre sonra da kış tekrar tepemize bincek zaten. Böylece yıllar yılları kovalaycak."

Bu bana makul bir sebep gibi geldi, o yüzden genç Lee Rundle ile birlikte bir an önce konuyla ilgilenmeye karar verdim.

Kâğıtta yazılmış olan talimatlar basitti. Söz konusu definenin yüklendiği eşek kafilesi Dolores bölgesindeki eski bir İspanyol misyonundan yola çıkmıştı. Pusulaya bakarak güneye, Alamito Nehrine ulaşana kadar yolculuk etmişlerdi. Burayı geçip defineyi iki yüksek dağın arasında semer gibi duran küçük bir tepeye gömmüşlerdi. Define bir taş yığınıyla işaretlenmişti. Kafiledeki İspanyol rahip dışında kalan herkes birkaç gün sonra Kızılderililer tarafından öldürülmüştü. Bu sırrı bilen yoktu. Her şey yolunda gibi göründü bana.

Lee Rundle kamp kıyafetlerimizi kuşanıp İspanyol misyonundan gelen yolu belirlemesi için bir ölçümcü tutmamızı, sonra da üç yüz bin doları Fort Worth'u gezerek harcamamızı önerdi. Lakin çok eğitimli olmasam bile zamandan da paradan da tasarruf edebileceğimiz bir çare biliyordum.

Eyaletin tapu dairesine gidip eski misyondan Alamito Nehrine kadarki toprakların topografyasını gösteren, "uygulama" taslağı dedikleri bir harita çizdirdik. Bu haritanın üzerinde güneye, nehre doğru bir çizgi çektim. Taslak toprakların üstündeki arazinin engebeleriyle parselleri belirten çizgilerin uzunluğunu net bir şekilde gösteriyordu. Bu sayede nehirdeki noktayı bularak onunla İspanya Kralı Philip tarafından bahşedilmiş olan meşhur Los Animos parselinin köşesi arasında bir "bağlantı" oluşturduk.

Artık ölçümcüye ihtiyacımız kalmamıştı. Bu bizi hem epey masraftan kurtardı hem de epeyce zaman kazandırdı.

Böylece Lee Rundle ile birlikte malzemeleri yüklediğimiz iki atlı yük arabasıyla bir kervan oluşturup ulaşmaya çalıştığımız noktaya en yakın kasaba olan Chico'ya kadar iki yüz elli kilometre kadar gittik. Orada bölgenin ölçümcü muavinini yanımıza aldık. Bizim için Los Animos parselinin köşesini buldu, harita taslağımızdaki beş bin yedi yüz yirmi arşını kat ederek o noktaya bir taş koydu, kahve içip pastırma yedikten sonra Chico'ya giden posta arabasıyla geri döndü.

O üç yüz bin doları bulacağımızdan emindim. Lee Rundle paranın sadece üçte birini alacaktı çünkü masrafları ben karşılıyordum. Hâlâ yeryüzündeyse, May Martha Mangum'u iki yüz bin dolar sayesinde bulacağımdan emindim. Ve onunla ihtiyar Mangum'un kelebeklerini canlandırıp uçurabilirdim. Bir bulabilseydim o defineyi!

Lee ile kamp kurduk. Nehrin karşısında sedirlerle kaplı bir düzine tepecik vardı fakat hiçbiri semere benzemiyordu. Bu bizi yıldırmadı. Görünüş aldatıcıdır. Tıpkı güzellik gibi, bir semer de ancak bakanın gözlerinde var olabilir.

Definecinin torunuyla birlikte sedirle kaplı tepeleri, hain pireyi arayan bir hanımefendi gibi, dikkatle inceledik. Nehrin üç kilometre aşağısına, üç kilometre de yukarısına doğru gördüğümüz her yamacı, her zirveyi, her meydancığı, her kabartıyı, her açıyı, her eğimi, her çukuru araştırdık. Bunu yaparken dört gün harcadık. Sonra atları da arabayı da toparlayıp dönüşe geçtik, kalan kahveyle pastırmayı da iki yüz elli kilometre uzaktaki Concho şehrine taşıdık.

Lee Rundle dönüş yolculuğunda bir sürü tütün çiğnedi. Ben arabayı sürmekle meşguldüm çünkü acelem vardı.

Elimiz boş döndükten hemen sonra Goodloe Banks ile Snyder'ın arka odasında domino oynamak ve bilgi toplamak üzere buluştuk. Goodloe'ya define peşindeki keşif gezimi anlattım.

"O üç yüz bin doları bulabilseydim," dedim ona, "May Martha Mangum'a ulaşmak için şu yeryüzünü karış karış, didik didik ararım."

"Daha iyilerine layık o" dedi Goodloe. "Onu ben bulacağım. Ama şimdi anlat bakalım, henüz gün yüzüne çıkmamış bu ganimetin dikkatsizce gömüldüğü yeri nasıl ortaya çıkardın?"

En küçük ayrıntıyı bile anlattım ona. Teknik adamın çizdiği, mesafeleri açıkça belli eden taslağı gösterdim.

Çokbilmiş bir tavırla inceledikten sonra sandalyesinde geriye kaykılıp üniversitelilere mahsus, tepeden bakan, aşağılayıcı bir kahkaha krizine girdi.

Konuşabilecek hale gelince "Eh, işte, budalanın tekisin sen, Jim" dedi.

Bense sabırlı bir tavırla elimdeki iki altılıyı göstererek "Sıra sende" dedim.

Elindeki tebeşirle masanın üstüne iki haç çizen Goodloe "Yirmi" dedi.

"Neden budala oluyormuşum?" diye sordum. "Bundan önce de bir sürü yerde define bulundu."

"Çünkü" dedi, "çizdiğiniz hattın nehirle kesiştiği noktada manyetik sapmayı görmezden gelmişsiniz. Oradaki sapma batıya doğru dokuz derece olmalıydı. Şu kalemini versene bana."

Goodloe Banks aceleyle bir zarfın arkasına çiziktirmeye başladı.

"İspanyol misyonundan çekilen ve kuzeyden güneye uzanan çizgi" dedi, "tam tamına 50 kilometre. Bunu cep pusulasıyla tayin etmişler, anlattığına göre. Manyetik sapmayı hesaba katarsak Alamito nehri üstünde defenezi araştırmanız gereken nokta sizin araştırdığınız yerden tam olarak on kilometre, kırk beş vara[10] batıda olmalı. Öf, amma salak şeysin, Jim."

"Ne sapmasından söz ediyorsun?" diye sordum. "Rakamlar yalan söylemez sanırdım..."

"Manyetik alan yüzünden doğal sapma" dedi Goodloe, "asıl meridyen eğrisinden."

Her zamanki küçümseyici tebessümünü takınmışken çehresinde define avcılarına özgü hevesli, açgözlü, tamahkâr bir ifade belirdiğini gördüm.

Keramet yumurtlar gibi "Bazen," dedi, "gizli servetler hakkındaki söylenceler durduk yerde çıkmamış olabilir. Şu tarif kâğıdını bir versen de göz atsam. Belki birlikte..."

10 *Vara:* İspanyol ölçü birimi, bir vara, 0,8359 metredir –ç.n.

Sonuç olarak Goodloe ile ben aşkta rakipken macerada ortak olduk. En yakın tren istasyonunun bulunduğu Huntersburg'dan aktarmayla Chico'ya gittik. Chico'da kapalı bir yaylı araba, atlar ve kamp teçhizatı kiraladık. Aynı ölçümcüyü bulup Goodloe'nun denetiminde ve manyetik sapmaların ışığında ölçümleri düzelttirdikten sonra onu evine yolcu ettik.

Gideceğimiz yere ulaştığımızda akşam olmuştu. Atları doyurdum, nehir kıyısında ateş yakıp akşam yemeğini hazırladım. Goodloe da yardım edebilirdi ama gördüğü eğitim pratik işler için yetiştirmemişti onu.

Yine de ben çalışırken kadim devirlerin ölülerinden edindiği fikirlerle yüreklendirdi beni. Yunancadan yapılmış bazı çevirileri baştan sona okudu.

"Anakreon[11]" diye izah etti. "Şu okuduğum parça Bayan Mangum'la benim en sevdiğimiz bölümdü."

Ben de onun laflarını tekrarlayıp "Daha iyilerine layık o" dedim.

"Klasikler arasında dolaşıp bilginin, kültürün bol olduğu bir ortamda yaşamaktan daha iyi ne olabilir?" diye sordu. "Her zaman eğitimi aşağılarsın sen. Basit bir matematik bilgin olmadığı için boş yere çabalamış olmana ne diyelim? Bildiklerim sayesinde hatanı gözüne sokmasaydım şu meşhur defineni ne zaman bulabilirdin acaba?"

"Önce nehrin karşısındaki şu tepelere bakarsak," dedim ben de, "bir şeyler bulabiliriz orada. Şu senin sapmaların hakkında halen kuşkularım var. Pusulanın ibresi hep kuzeyi gösterir diye öğrendim ben."

Ertesi sabah parlak bir Haziran güneşi vardı. Erkenden kalkıp kahvaltı ettik. Goodloe kendinden geçmişti sanki. Ben pastırma kızartırken o da Keats –galiba oydu– ve Kelly ya da Shelly diye birilerinden şiirler okudu.

Bulunduğumuz yerde sığ bir dere halini almış olan nehri geçmeye, karşı yakadaki dorukları sivri, yamaçla-

11 *Anakreon* (MÖ 570 – MÖ 488): Eski Yunan'da, Sığacık'ta (Teos) yaşamış ozan –ç.n.

rı sedir kaplı bir sürü tepeyi keşfetmeye hazırlanıyorduk.

Ben teneke kahvaltı tabaklarını yıkarken Goodloe sırtıma vurup "Sevgili, kahraman Ulysses'im benim," dedi, "şu sihirli belgeyi ver de bir kez daha göz atayım. Bence semere benzeyen o tepeye nasıl tırmanacağımıza ilişkin talimatlar vardır orada. Hiç semer görmedim ben. Semer nasıl bir şeydir, Jim?"

"Kültürüne bir gol attım" dedim ben de. "Görünce anlarım, merak etme."

Hiç de eğitimli olmayan bir küfür savurduğunda Goodloe ihtiyar Rundle'ın belgesini inceliyordu.

Kâğıdı güneşe tutup "Buraya gel" dedi. Parmağını kâğıdın arkasına bastırıp "Şuraya bak" diye ekledi.

Mavi kâğıdın üstünde daha önce hiç fark etmediğim, beyaz harflerle belirginleşen bir yazı ve rakamlar vardı: "Malvern, 1898."

"N'olmuş yani?" diye sordum.

Goodloe "Bu filigran" dedi. "Bu kâğıt 1898'de imal edilmiş. Oysa üstündeki yazıya 1863 tarihi atılmış. Düpedüz sahtekârlık bu."

"Aman, bilmem ki" dedim ben de. "Rundle ailesi güvenilir, basit, eğitimsiz köylülerdir. Belki de kâğıt üreticileri bir dümen çevirmeye kalkışmıştır."

Bunun üzerine Goodloe Banks eğitiminin izin verdiği derecede çılgına döndü. Gözlüklerini burnundan aşağı indirip dik dik baktı bana.

"Sık sık söylemişimdir sana salak olduğunu" dedi. "Bir andavallının seni üçkâğıda getirmesine izin verdin. Ve sen de beni üçkâğıda getirdin."

"Nasıl?" diye sordum ona. "Nasıl üçkâğıda getirdim?"

"Cehaletinle" dedi. "Yaptığın planlarda ilkokul eğitiminin bile tuzağa düşmeni engelleyebileceği hatalar keşfettim, hem de iki kez. Yine de," diye devam etti, "peşine takılmanın bana pahalıya patlayacağı sahtekârlık dolu bu maceraya atılmaya zorlandım. Bu iş bitmiştir benim için."

Ayağa kalkıp bulaşık suyundan yeni çıkmış kalaylı bir kaşığı doğrulttum ona.

"Goodloe Banks," dedim, "senin şu eğitimin bana göre metelik etmez. Zaten oldum olası, eğitimli kim gördüysem zor katlanmışımdır onlara, seninkinden ise tiksiniyorum. Bunca şey öğrendin de neye yaradı? Senin için bir lanet, dostların içinse can sıkıntısı olmaktan başka? Defol," dedim, "filigranlarını da manyetik sapmalarını al, defol! Benim için hepsi bir hiç. Onlar define aramama engel olamaz!"

Kaşığımla nehrin karşısındaki semer biçiminde bir dağı gösterdim.

"Şu dağı araştıracağım" diye devam ettim, "defineyi bulmak için. Var mısın, yok musun, hemen karar ver. Bir filigranın ya da manyetik sapmanın ruhunu engellemesine izin vermek istiyorsan, zaten gerçek bir maceraperest değilsin demektir. Kararını ver."

Nehrin aşağısına doğru uzanan yoldan beyaz bir toz bulutu yükselmeye başladı. Hesperus'tan Chico'ya giden posta arabasıydı bu. Goodloe ona el salladı.

Acı acı "Üçkâğıtçılıkla işim yok artık" dedi. "Bundan sonra o elindeki kâğıt ancak budalalara bir şey ifade eder. Zaten sen hep budalanın tekiydin, Jim. Seni kaderinle baş başa bırakıyorum."

Kişisel eşyalarını topladı, posta arabasına tırmandı, asabi bir tavırla gözlüklerini düzeltti ve bir toz bulutunun içinde çekip gitti.

Bulaşıkları yıkadıktan, atları da taze otla besledikten sonra sığ nehri geçtim, sedirlerin arasından semer biçimindeki tepeye tırmanmaya başladım.

Harikulade bir Haziran günüydü. Hayatımda kuş, kelebek, yusufçuk, çekirge, yani tarlaların uçan ve sokan böceklerinden bu kadar çoğunu bir arada görmemiştim.

Semer biçimindeki tepeyi tepeden tırnağa araştırdım. Defineye ilişkin hiç bir iz bulamadım. Taş yığını yoktu, ağaçların üstünde eski yanıklar yoktu, ihtiyar Rundle'ın

belgesinde bulunduğu iddia edilen üç yüz bin doların varlığını kanıtlayan hiçbir şey yoktu.

Akşam serinliği basarken tepeden aşağı indim. Birden sedir kümelerinin arasından çıkarak Alamito nehrine karışan küçük bir dereciğin akıp durduğu yemyeşil bir vadiye ayak bastım.

Ve tam da orada ilk bakışta bana vahşinin teki gibi gelen, karmakarışık sakallı, çalı gibi saçlı bir ihtiyarın elinde parlak bir ağ ile kelebek kovaladığını görerek ürktüm.

"Belki de tımarhaneden kaçmış bir delidir" diye düşünürken eğitimden ve bilgiden bu kadar uzağa nasıl gelebildiğini merak ettim.

Derken birkaç adım daha atınca dereciğin kıyısında asmaların sardığı küçük bir kulübe gördüm. Ve küçük bir çayırda May Martha Mangum kır çiçekleri topluyordu.

Doğrulup bana baktı. Onu tanıdığımdan beri ilk kez yeni bir piyanonun tuşları kadar beyaz olan çehresinin pembeleştiğini gördüm. Hiçbir şey söylemeden ona doğru yürüdüm. Topladığı çiçekleri usulca elinden bıraktı, çimenlere düşürdü.

Doğrudan "Geleceğini biliyordum, Jim" dedi. "Babam yazmama izin vermiyordu ama geleceğini biliyordum."

Sonra olanları tahmin edebilirsiniz; atlarım ve arabam nehrin karşı yakasındaydı zaten.

İnsan kendi yararına kullanamıyorsa eğitimin ne faydası olduğunu sık sık düşünmüşümdür. Tüm faydası başkalarınaysa ne anlamı var?

Zira May Martha Mangum benimle yaşıyor artık. Meşeliğin içinde sekiz odalı bir ev, mekanik bir piyano, çitlerin gerisinde de başlangıç olarak üç bin baş hayvan var.

Ve ben akşamları atımın sırtında eve döndüğümde pipomla terliklerim asla bulunamayacak bir yere kaldırılmış oluyor.

Kimin umurunda? Kimin umurunda? Kimin?

NABZINIZA BAKAYIM

Sonunda bir doktora gittim.

"Sisteminize herhangi bir alkol gireli ne kadar oldu?" diye sordu.

Başımı yana çevirip yanıtladım: "Eh, epeyce oldu."

Genç bir doktordu, yirmi ila kırk yaşları arasında. Kantaşı renginde çoraplar giymişti ama Napolyon'a benziyordu. Çok hoşlanmıştım ondan.

"Şimdi dedi, "alkolün dolaşımınız üstündeki etkilerini göstereceğim size." Sanırım "dolaşım" demişti ama "tanıtım" da olabilirdi.

Sol kolumu dirseğime kadar sıvayıp bir şişe viski getirerek azıcık içirdi bana. Artık daha fazla benziyordu Napolyon'a. Daha da çok hoşlanmaya başladım ondan.

Sonra kolumun üstüne sımsıkı bir şey bağlayıp parmaklarıyla nabzıma bastırdı ve masanın üstündeki termometre benzeri bir alete bağlı lastik bir ampulü sıktı. Cıva inip çıkarak hiçbir noktada durmayacakmış gibi görünüyordu ama doktor iki yüz otuz yedi ve yüz altmış beş ya da öyle bir rakam kaydetti.

"Şimdi" dedi, "alkolün kan basıncınıza ne yaptığını görüyorsunuz."

"Harikulade" dedim, "ama sizce bu test yeterli mi? Bir tane daha verin de öteki kolda da deneyelim." Ama, hayır!

Derken elimi tuttu. Ölümümüm yaklaştığını ve benimle vedalaştığını sandım. Oysa yapmak istediği tek şey parmağımın ucuna iğne batırıp kırmızı damlayı bir karta bağlanmış olan elli sentlik poker fişi öbeğiyle karşılaştırmakmış.

"Bu hemoglobin testidir" diye açıkladı. "Kanınızın rengi olması gerektiği gibi değil."

"Olsun" dedim ben de. "Mavi olması gerekirdi, biliyorum ama karışık işlerle doludur bu memleket. Atalarım-

dan bazıları süvariymiş ama Nantucket Adasından birileriyle pek sıkı fıkı olmuşlar, anlayacağınız..."

Doktor "Demek istediğim" dedi, "kanınızın rengi çok açık kırmızı."

"Ya," dedim, "mesele renk değil rengin tonu yani."

Derken doktor göğsüme şiddetli bir yumruk attı. Bunu yaparken bana Napolyon'u mu yoksa Lord Nelson'ın savaşlarını mı hatırlattı, bilmiyorum. Sonra asık bir suratla vücudumuzun çoğu "itis" ekiyle biten bir dizi derdinden bahsetti. Ben de ona borcuma mahsuben hemen on beş dolar ödedim.

"Biri, bir başkası, herhangi biri ya da hepsi ölümcül müdür bunların?" diye sordum. Meselenin benim hakkımda olması nedeniyle azıcık ilgi göstermem gerekir diye düşünüyordum.

Keyifle "Hepsi de öyledir" dedi. "Ama ilerlemeleri durdurulabilir. İyi bir bakım, sürekli ve düzgün bir tedaviyle seksen beş ya da doksan yaşına kadar yaşayabilirsiniz."

Doktorun faturasını düşünmeye başladım. Bu konudaki beyanım "Eminim, seksen beş yeter bana" oldu. Alacağına mahsuben on dolar daha verdim.

Tazelenmiş bir enerjiyle "Yapılacak ilk iş" dedi, "bir süre için tam bir istirahate kavuşacağınız ve sinirlerinizin düzeleceği bir şifahane bulmak. Sizinle birlikte gelerek uygun bir yer seçeceğim."

Böylece beni Catskills'deki bir tımarhaneye götürdü. Çıplak bir dağın tepesinde, devamlı gitmeyen müdavimlerin devam ettiği bir yerdi. Taşlar, kayalar, kar yığınları ve seyrek çamlıklar dışında bir şey yoktu çevrede. Nöbetçi olan genç doktor çok hoş biriydi. Kolumu bile sıkmadan bana yatıştırıcı bir ilaç verdi. Öğle yemeğe saatiydi ve bizi de yemeğe katılmaya davet ettiler. Yemek odasındaki küçük masaların çevresinde yirmi kadar hasta vardı. Nöbetçi genç doktor masamıza gelip "Konuklarımızın kendilerini hasta olarak değil de sadece dinlenmekte olan hanımlar

ve beyler olarak kabul etmeleri adet olmuştur" dedi. "Ufak tefek hastalıkları olsa da bunlar asla dile getirilmez."

Doktorum yüksek sesle bir garsona seslenerek yemek için bana fosfogliseritli çorba, köpek ekmeği, maden suyuyla yapılmış gözleme ile kargabüken çayı getirmesini söyledi. Derken çam ağaçlarının arasında ani bir fırtına çıkmış gibi bir ses yükseldi. Bu ses odadaki bütün konukların yüksek tonda fısıldayarak "Nevrasteni!" demesi yüzündendi; sadece birinin, koca burunlu bir adamın açıkça "Kronik alkolizm" dediğini duydum. Onunla yeniden karşılaşmayı umuyorum. Görevli doktor dönüp uzaklaştı.

Yemekten bir saat kadar sonra doktor bizi evden kırk beş, elli metre uzaktaki atölyeye götürdü. Konuklar orada nöbetçi doktorun yardımcısı ve onun yardımcısı, ancak ayaklarıyla mavi kazağını görebildiğim bir adam yönetiminde çalışıyordu. Adam o kadar uzundu ki suratının olup olmadığından bile emin değilim ama herhangi bir ambalaj şirketinin bu adamın ellerine bayılacağından eminim.

Nöbetçi doktor "İşte," dedi, "konuklarımız kendilerini fiziksel etkinliklere vererek geçmişteki manevi huzursuzluklarından arınıyor, bu da tam bir istirahat aslında."

Torna tezgâhları, marangoz malzemesi, çömlekçi aletleri, el çıkrıkları, dokuma kasnakları, ayak değirmenleri, büyük davullar, karakalem portre büyütme araçları, demircilik malzemeleri, yani birinci sınıf bir şifahanenin bol para ödeyen divane konuklarını ilgilendirebilecek her şey vardı.

Nöbetçi doktor "Çamurdan kurabiyeler yapan hanımefendi," diye fısıldadı, "*Aşk Neden Aşıktır?* romanının yazarı Lula Lulington'ın ta kendisi. Bu çalışmayı icra ettikten sonra zihnini dinlendirmekten başka bir şey değil burada yaptığı."

Kitabı görmüştüm. "Bunun yerine neden başka bir roman yazmıyor?" diye sordum.

Gördüğünüz gibi, zannettikleri kadar keçileri kaçırmış değildim.

Nöbetçi doktor "Huniye su boşaltan beyefendi de," diye devam etti, "Wall Street'te borsayı toparlayayım derken dağılıveren bir simsar."

Ceketimin önünü iliklediem.

Gösterdiği diğer kişiler Nuh'un gemisiyle oynayan mimarlar, Darwin'in "Evrim Teorisi"ni okuyan bakanlar, ahşap oyan avukatlar, mavi kazaklı yardımcı yardımcısıyla İbsen sohbeti yapan yorgun sosyetik hanımlar, yere yatıp uyuyakalmış nevrozlu bir milyoner ve odanın dört duvarına kırmızı bir tren çizen pek ünlü bir ressamdı.

Nöbetçi doktor bana "Epeyce güçlü görünüyorsunuz" dedi. "Sanırım sizin için en uygun zihinsel istirahat dağın yamacına doğru küçük kayalar fırlatıp geri getirmek olacaktır."

Doktor yetiştiğinde yüz metre kadar uzaklaşmıştım.

"Mesele ne?" diye sordu.

Ben de "Mesele," dedim, "el altında müsait uçak bulunmaması. Dolayısıyla ben de keyifle, acilen şu patikadan koşarak gidip en yakındaki istasyondan ilk yük trenine binecek ve şehre döneceğim."

"Eh, yani," dedi doktor, "belki de haklısınız. Burası size göre bir yer gibi değil sanki. Ama ihtiyacınız olan şey istirahat, kesin bir istirahat ve bol idman."

O gece şehirde bir otele gidip otel kâtibine dedim ki: "İhtiyacım olan şey kesin bir istirahat ve bol idman. Bana yüksek, katlanır yatakları olan bir oda verip oda hizmetçilerini de ben istirahat halindeyken yatağı kapatıp açmaları için vardiya halinde çalıştırır mısınız?"

Otel kâtibi tırnağındaki toz zerreciğini ovalarken lobide oturmakta olan beyaz şapkalı, iri yarı adama baktı. O adam da gelip nazik bir şekilde batı girişindeki çalılığı görüp görmediğimi sordu. Görmemiş olduğum için beni çalılıkla buluşturup tepemden aşağı baktı.

"Oradan çıktın sanmıştım" dedi ama kaba değildi, "oysa düzgün birine benziyorsun. Bir doktora görünsen iyi olur, oğlum."

Bir hafta sonra doktorum yine önceden yatıştırıcı vermeye gerek görmeden kan basıncımı ölçtü. Artık eskisi kadar benzemiyordu Napolyon'a. Üstelik çorapları da hiç hoşuma gitmeyen ten rengindeydi.

"İhtiyacınız olan şey" diye kararını açıkladı, "deniz havası ve refakatçi."

"Acaba bir denizkızı..." diye başladım ama her zamanki profesyonel tavrına bürünüvermişti.

"Kendim, bizzat," dedi, "sizi Long Island kıyılarındaki Otel Bonair'e götürecek, derlenip toparlanmanızı sağlayacağım. Sakin, rahat, tez vakitte düzelmenizi sağlayacak bir oteldir."

Otel Bonair'in kıyıdan uzak bir adada dokuz yüz odalı, pek moda bir yer olduğu ortaya çıktı. Akşam yemeği için gerekli kılığa girmemiş olanlar yan taraftaki yemek odasına alınıyor ve onlara sadece tabldot ile deniz kaplumbağasının yanında şampanya ikram ediliyordu. Körfez zengin yat sahiplerinin uğrak yeriydi. Gittiğimiz gün Corsair orada demirliyordu. Bay Morgan'ın güvertede durmuş peynirli sandviç yiyerek özlem içinde oteli seyrettiğini gördüm. Yine de aslında pahalı denemezdi. Kimse hiçbir şeyin fiyatını karşılayamıyordu ki zaten. Gitmeye kalkışırsanız valizlerinizi bırakıp gece vakti bir kayık aşırarak gizlice ana karaya tüyüyordunuz.

Orada bir gün kaldıktan sonra otel kâtibinin masasından bir tomar antetli telgraf kâğıdı çalıp bütün arkadaşlarıma kaçış parası istemek üzere telgraf çektim. Doktorumla golf sahasında bir el kriket oynadıktan sonra çayırda uyuya kaldık.

Şehre döndüğümüzde aklına ansızın bir fikir geliverdi. "Bu arada, " diye sordu, "nasıl hissediyorsunuz kendinizi?"

"Son derece rahatladım" diye yanıtladım.

Danışmanımız olan doktor farklıydı artık. Ona ödeme yapılması gerektiği konusunda kendinden emin değildi ve bu tereddüdü tedavisinin pek mükemmel mi yoksa pek

ihmalci mi olduğu hakkında endişeye düşünüyordu insanı. Ondan fena halde hoşlandım. Beni derhal bazı koordinasyon tetkiklerine başlattı.

"Başınızın arkasında bir ağrı var mı?" diye sordu. Olmadığını söyledim ona.

"Gözlerinizi kapatın," diye buyurdu, "ayaklarınızı bitiştirin ve mümkün olduğu kadar geriye doğru zıplayın."

Gözü kapalı olarak geriye zıplamakta her zaman iyiydim zaten, bu yüzden itaat ettim ona. Başım bir metre kadar uzaktaki açık kalmış banyo kapısının köşesine çarptı. Doktor çok üzülmüştü. Kapının açık kaldığım gözden kaçırdığı için. Kapıyı kapattı.

"Şimdi sağ elinizin işaret parmağıyla burnunuza dokunun" dedi.

"Nerede?" diye sordum.

"Yüzünüzde" dedi o da.

"Yani sağ işaret parmağım..." diye açıkladım.

"Ah, özür dilerim" dedi o da. Banyo kapısını tekrar açtı, ben de parmağımı sıkıştığı yerden çıkardım. Muhteşem bir burun becerisi sergilememin ardından dedim ki: "Belirtiler konusunda sizi hayal kırıklığına uğratmak istemem, doktor; başımın arkasında bir ağrı var gerçekten." Belirtilere boş verip en modern, en otomatik, en beğenilen cinsten havalı bir kulak borusuyla kalbimi dikkatle inceledi. Kendimi bir türkü gibi hissettim.

"Şimdi," dedi, "beş dakika kadar şu odanın içinde at gibi dört nala koşun."

Madison Square Garden'dan atılmış diskalifiye bir Percheron atını taklit edebilmek için elimden geleni yaptım. Derken hiç sektirmeden göğsümü tekrar dinledi.

"Bizim ailede ruam hastalığı yoktur, Doktor" dedim.

Danışman doktor işaret parmağını burnumun on santim kadar önünde tutarak "Parmağıma bakın!" buyurdu.

"Acaba..." diye başladım ama muayeneyi tam hızla sürdürdü.

"Şimdi körfezin karşı yakasına bakın. Parmağıma.

Karşı yakaya. Parmağıma. Parmağıma. Karşı yakaya. Parmağıma. Karşı yakaya." Bu iş üç dakika kadar sürdü.

Bunun beynin çalışmasıyla ilgili bir test olduğunu açıkladı. Bana kolay gibi gelmişti. Doktorun parmağıyla körfezin karşı yakasını bir kere bile karıştırmamıştım. Bunu başka türlü ifade ederek "Tasasız, gevşek, hatta yan yatmış gibi hissedip, tabir caizse içinizde küçük bir körfez taşırcasına ufka doğru bir nazar atın" ve "şimdi de dönerek, ya da dikkatinizi başka yöne çevirerek diyelim, alakanızı havaya kalkmış olan parmağıma teksif edin" deseydi eminim, hatta iddia ederim ki Henry James bile bu sınavı geçebilirdi.

Bana omurga eğriliği olan büyük amcam ya da şişmiş bilekleri olan kuzenim olup olmadığını sorduktan sonra iki doktor banyoya çekilip konsültasyon yapmak üzere gömme banyonun kenarına oturdular. Ben de bir elma yerken önce parmağıma sonra da körfezine karşı yakasına baktım.

Doktorlar dışarı çıktıklarında endişeli görünüyorlardı. Dahası, mezar taşıma bakıp "lütfen çiçek göndermeyin" der gibiydiler. Neleri yemeyeceğimi belirten bir perhiz listesi yazdılar. Yenilebilecek her şeyi yiyebilecektim, salyangoz hariç. Ben de zaten üstüme çıkıp beni ısırmadıkça salyangoz yemem.

Doktorlar "Bu perhize harfi harfine uymalısınız" dediler.

"Azıcık bile ucunu kaçırırsam, n'olayım" diye yanıtladım ben de.

"İkinci önemli şey de, "diye devam ettiler, "temiz hava almak ve idman yapmak. İşte size büyük yararı dokunacak bir reçete."

Sonra hepimiz için koyma vakti geldi. Onlar şapkalarını kafalarına koydular, ben de yola koyuldum.

Bir eczacıya gidip reçeteyi gösterdim ona.

"Otuz gramlık şişesi 2,87 dolar eder" dedi.

"Bana ambalaj ipinizden bir parça verir misiniz?" dedim.

Reçetenin ortasına bir delik açtım, ipi içinden geçirdim, boynuma bağlayıp içeri tıkıştırdım. Hepimizin küçük batıl inançları vardır; benimki de muskalardan yanadır.

Elbette hiçbir şeyim yoktu ama çok hastaydım. Çalışamıyor, uyuyamıyor, yiyemiyor, hatta oyun bile oynayamıyordum. Ancak dört gün tıraş olmayıp dışarı çıkarsam azıcık olsun ilgi görebiliyordum. O zaman bile birileri çıkıp "Vay, ihtiyar, ahın gitmiş vahın kalmış. Ormandan mı geliyorsun böyle?" diyordu, o kadar.

Derken, birdenbire temiz hava almam ve idman yapmam gerektiğini hatırladım. Bu nedenle kalkıp Güney'e, John'un yanına gittim. John, elinde küçük bir kitap, kasımpatılarıyla dolu bir çardakta duran vaizin yüzlerce kişinin önünde verdiği hükümle uzak akrabamız ilan edilmiş biridir. John'un Pineville'den on beş kilometre kadar uzakta bir kır evi var. Blue Ridge Dağlarının üstünde, epeyce yüksekte, kargaşadan uzak bir yerdedir. John mika gibidir yani altından da değerli ve parlak biridir.

Beni Pineville'de karşıladı ve evine gitmek üzere birlikte tramvaya bindik. Evi yüzlerce dağla çevrili bir tepede, komşusu bile olmayan bir kulübeydi. John'un ailesiyle Amaryllis[12] karşılayıp selamladı bizi. Amaryllis bana biraz endişeli bakıyordu.

Tavşanın biri tepeden aşağı zıplayarak inip evle aramızda durdu. Valizimi yere fırlatıp aceleyle peşine düştüm. Elli-altmış metre kadar koştuktan sonra gözden kaybolduğunu görünce çayıra oturup keder içinde ağlamaya başladım.

"Artık tavşan yakalayamıyorum" diye hıçkırdım. "Bu dünyada hiçbir işe yaramaz oldum. Ölsem daha iyi."

Amaryllis'in "Ah, ne oluyor, ne oluyor, John?" dediğini duydum.

John her zamanki sakin haliyle "Sinirleri azıcık bozuk" dedi. "Üzülme tavşan avcısı, haydi kalk da kura-

12 *Amaryllis*: Soğanlı bir bitki. Yetiştiği yöreye göre nergis zambağı, güzel hatun çiçeği, çoban çiçeği, çoban kızı gibi değişik adlarla anılır –ç.n.

biyeler soğumadan eve gir bakalım." Alacakaranlık basmış, dağlar Bayan Murfree'nin[13] tarif ettiği biçimde asil bir görünüme bürünmüştü.

Akşam yemeğinden hemen sonra, resmi tatiller dahil olmak üzere, bir-iki yıl uyuyabileceğime inandığımı beyan ettim. Böylece içinde arka avlu kadar geniş bir yatak bulunan, bir çiçek bahçesi kadar büyük, serin bir oda gösterdiler bana. Hemen ardından da ev ahalisi odalarına çekildi ve ortalığa sessizlik çöktü.

Yıllardan beri böyle bir sessizlik duymamıştım. Mutlak bir sessizlikti. Dirseğimin üstünde doğrulup dinledim. Uyku! Bir yıldızın göz kırpışını ya da sivri uçlu bir otun uzadığını duysam uyuyacakmışım gibi geliyordu. Bir ara tek direkli bir yelkenlinin esintiyi yakalamak için dümen kırarak seyrettiğini duyar gibi oldum ama muhtemelen halıdan bir iplik kopmuştur diye düşündüm. Yine de kulak kabarttım.

Birden uyku saatini kaçırmış bir kuş pencerenin eşiğine konup hiç kuşkusuz kendisinin ninni farz ettiği ve dilimize ise genellikle "cik!" olarak çevrilen sesleri çıkardı.

Yerimden fırladım.

John odamın üstündeki odasından "Hey! N'oluyor orada?" diye seslendi.

"Ha, yok bir şey" diye yanıtladım. "Sadece kafamı tavana çarptım kazara."

Ertesi sabah verandaya çıkıp dağlara baktım. Görünürde kırk yedi tane dağ vardı. Ürpererek içeri, evin geniş oturma odasına girdim, raftan "Pancoast'un[14] Aile Hekimliği" kitabını çekip okumaya başladım. John içeri girdi, kitabı elimden alarak beni dışarı çıkardı. John'un, oralarda

13 *Mary Noailles Murfree* (1850 – 1922): ABD'nin Tennessee eyaletinde yaşamış ve yapıtlarını 1885 yılına kadar Charles Egbert Craddock takma adıyla yayımlamış olan romancı ve öykücü. O'Henry onun *In the Tennessee Mountains* (Tennessee Dağlarında) adlı öykü kitabına gönderme yapıyor–ç.n.

14 *Henry Khunrath Pancoast* (1875 – 1939): Philadelphia'lı bir radyoloji profesörü. Keşfettiği bir cins akciğer tümörü onun adıyla anılır –ç.n.

adet olduğu üzere, ahırlar, katırlar, köylüler, üç dişi kırık tırmıklarla donatılmış yüz yirmi hektarlık bir çiftliği var. Çocukluğumda böyle şeyleri sık görmüş olduğum için yüreğim sızlamaya başladı.

Derken John yonca lafı edince hemen neşelendim. "Ya, evet," dedim, "hani bir kız vardı, kilise korosunda mıydı, dur bakayım..."

"Biliyorsun, yeşil olur" dedi John. "Yumuşacıktır, bahardan sonra sürersin tarlayı, kaldırırsın."

"Biliyorum" dedi. "Sonra da ot biter oralarda."

"Doğru" dedi John. "Çiftçilik hakkında bir şeyler biliyorsun aslında."

Ben de "Bazı çiftçiler hakkında bazı şeyler bilirim" dedim. "Bence esaslı bir tırpan günün birinde hepsinin hakkından gelecek."

Eve dönüş yolunda karşımıza çok güzel, esrarengiz bir yaratık çıktı. Elimde olmayarak büyülenmiş halde gözlerimi ona dikip kalakaldım. John ise sigarasını içerek sabırla bekledi. Modern bir çiftçidir John. On dakika sonra "Bütün gün orada durup şu tavuğu mu seyredeceksin? Kahvaltı hazır olmak üzeredir" dedi.

"Ben de "Tavuk mu?" dedim.

"Ayrıntıları merak ediyorsan, beyaz bir Orpington tavuğu."

Son derece büyük bir ilgiyle "Beyaz bir Orpington tavuğu mu?" diye tekrarladım. Kümes sakini bu kuş zarif bir soylulukla yavaş yavaş uzaklaşırken ben de Fareli Köyün Kavalcısını izleyen bir çocuk gibi peşine takıldım. Bu yürüyüşüme John tarafından beş dakika daha izin verildi ve sonra beni kolumdan yakalayıp kahvaltıya sürükledi.

Orada bir hafta kaldıktan sonra paniğe kapılmaya başladım. Gayet güzel yiyordum, gayet iyi uyuyordum, hayattan zevk almaya başlamıştım. Benim gibi umutsuz bir vakada durum böyle olmamalıydı. Bu yüzden evden kaçıp tramvay durağına ulaştım, Pineville'e giden ilk tram-

vaya binerek şehirdeki en iyi doktorlardan birini görmeye gittim. O zamana kadar tıbbi tedaviye muhtaç olduğumda ne yapılacağını iyice öğrenmiştim. Şapkamı bir sandalyenin arkasına asıp aklımdakileri hızlıca söyledim:

"Doktor, bende kalp sirozu, damar sertliği, nevrasteni, sinir iltihabı, akut hazımsızlık var ve nekahat dönemindeyim. Sıkı bir perhiz yapmam lazım. Öte yandan geceleri ılık, sabahları ise soğuk banyo almalıyım. Neşeli olmaya çalışacak, zihnimi hoş şeylere meşgul edeceğim. İlaç konusunda ise günde üç kez, tercihen yemeklerden sonra fosfor hapı almayı, kantaron, kınakına, kakule karışımından oluşan şurubumu içmeyi düşünüyorum. Her gün bu karışımdan bir çay kaşığı alarak içine kargabüken şurubundan ilkinde bir damla koyacak, gerekli doza ulaşana kadar her gün bir damla daha ekleyeceğim. Bu damlayı da eczaneden ehemmiyetsiz bir fiyata temin edilebilecek damlalık ile ölçeceğim. İyi günler dilerim."

Şapkamı alıp çıktım. Kapıyı kapattıktan sonra bir şey söylemeyi unuttuğum geldi aklıma. Kapıyı yeniden açtım. Doktor oturduğu yerden kımıldamamıştı ama beni tekrar karşısında görünce hafifçe asabi bir şekilde doğrulur gibi oldu.

"Söylemeyi unuttum" dedim. "Kesin bir istirahate çekileceğim ve idman yapacağım."

Bu muayeneden sonra kendimi çok daha iyi hissettim. Umutsuz bir hasta olduğumu beynimde yeniden canlandırmak beni öylesine hoşnut etmişti ki o suratsız halime geri döndüm. Nevrastenili biri için iyileştiğini, neşe dolu olduğunu hissetmek kadar dehşet verici bir şey yoktur.

John bana büyük bir özenle bakıyordu. Beyaz Orpington tavuğuna duyduğun güçlü alakadan sonra dikkatimi başka yönlere çevirmek için büyük çabalar gösterdiği gibi geceleri kümesini kilitlemeyi asla ihmal etmedi. Canlandırıcı dağ havası, besleyici yiyecekler, tepeler arasında yaptığım günlük yürüyüşler hastalığımı öylesine azalttı ki iyiden iyiye meyus, perişan bir hal aldım. Yakınlardaki dağlarda yaşayan bir köy doktoru olduğunu duy-

muştum. Onu görmeye gidip tüm hikâyeyi anlattım kendisine. Kır sakallı, berrak mavi gözleri yumuk yumuk, elde dikilmiş boz renkli pantolon giyen bir adamdı.

Zaman kaybetmemek için hastalığımı teşhis ettim, sağ elimin işaret parmağıyla burnuma dokundum, ayağımı zıplatmak için dizimin altına vurdum, göğsümü muayene ettim, dilimi çıkardım ve ona Pineville'deki mezar yerlerinin fiyatını sordum.

Piposunu yakıp üç dakika kadar suratıma baktı. Sonra "Birader," dedi, "sen bayağı kötü durumdasın. Toparlanmak için şansın var ama epeyce zayıf bir şans olabilir bu."

Hevesle "Ne olabilir?" diye sordum. "Arsenikle altın karışımı, fosfor, idman, kargabüken, hidroterapi banyosu, istirahat, heyecan, kodein, kokulu amonyak ruhu... Hepsini denedim. Tıp dünyasında bana ilaç olabilecek bir şey kaldı mı?"

Doktor "Bu dağların bir yerinde bir bitki yetişir" dedi. "Seni iyileştirebilecek çiçekli bir bitkidir, hastalığına iyi gelecek tek şey de budur. Dünyanın kuruluşundan beri var olan eski bir bitkidir ama giderek daha az çıkıyor ve zor bulunuyor. Seninle onu aramaya çıkmalıyız. Halen doktorluk yapmıyorum, yıllardır bıraktım o işi ama senin vakanla ilgileneceğim. Her gün öğleden sonra buraya gelecek, o bitkiyi bulana kadar bana yardım edeceksin. Şehirdeki doktorlar bilimsel yenilikler hakkında çok şey bilebilir ama doğanın dağarcığında bulundurduğu tedavi çareleri konusunda fazla bilgileri yoktur."

Böylece ihtiyar doktorla ben her gün Blue Ridge'in dağlarında ve yaylalarında her derde deva bitkinin peşine düştük. Birlikte dimdik, güz yapraklarıyla kayganlaşmış öyle tepelere tırmanıyorduk ki bizi düşmekten kurtaracak elimizin ulaştığı her fidana ya da dala yapışmak zorunda kalıyorduk. Göğsümüze kadar eğreltiotlarıyla defnelerin arasına gömülmüş halde bata çıka yürür, kilometreler boyunca dere yataklarını izlerken, çam kümelerinin arasından geçerken yolumuzu Kızılderililer gibi buluyor, yol

kenarı, tepe yamacı, nehir kıyısı, dağ eteği demeden mucizevi bitkiyi arayışımızı sürdürüyorduk.

İhtiyar doktorun dediği gibi peşine düştüğümüz bitki iyice azalmış, zor bulunur hale gelmiş olmalıydı. Ama arayışımız hız kesmedi. Mucize bitki peşinde gün be gün vadilerin dibine indik, yükseklere tırmandık, düzlükleri arşınladık. Dağlı adam asla yorulmuş gibi görünmüyordu. Bense genellikle eve öyle yorgun dönüyordum ki kendimi yatağa atıp uyumaktan başka hiçbir şey yapamıyordum. Bu işi bir ay kadar sürdürdük.

Bir akşam ihtiyar doktorla on-on beş kilometre kadar taban teptikten sonra eve döndüğümde Amaryllis ile birlikte yolun kıyısındaki ağaçların altında küçük bir yürüyüşe çıktık. Gecelik istirahatleri için sırtlarına soylu mor giysilerini geçirmekte olan dağları seyrettik.

"Tekrar iyileşmene sevindim" dedi. "Buraya ilk geldiğinde korkutmuştun beni. Gerçekten hasta olduğunu düşünmüştüm."

"Tekrar iyileşmek mi?" diye adeta ciyakladım. "Yaşama şansımın sadece binde bir olduğunu biliyor musun?"

Amaryllis şaşkınlıkla bana baktı. "Niyeymiş o?" dedi, "bizim tarlayı süren katırlar kadar güçlüsün, her gece on ya da on iki saat uyuyorsun, önüne ne konursa silip süpürüyorsun. Daha ne istersin?"

"Sana şu kadarını söyleyeyim ki," dedim ben de, "aradığımız şu sihirli –çünkü gerçekten sihirliymiş– bitkiyi bulamazsak beni hiçbir şey kurtaramaz. Doktor öyle dedi bana."

"Ne doktoru?"

"Doktor Tatum, Black Oak Dağına giderken yarı yola geldiğinde orda yaşayan doktor. Tanır mısın?"

"Konuşmaya başladığımdan beri tanırım onu. Her gün ona mı gidiyorsun, gücüne ve sağlığına kavuşmana yardım eden yürüyüşlere, tırmanışlara o mu götürüyor seni? Allah razı olsun ihtiyar doktordan."

Tam da o sırada doktorun ta kendisi köhne arabasının içinde yoldan aşağı gelmeye başladı. El sallayıp seslenerek

ertesi gün her zamanki saatte müsait olacağımı söyledim. Atı durdurarak Amaryllis'i yanına çağırdı. Onlar beş dakika kadar konuştular, ben de bekledim. Sonra ihtiyar doktor arabasını sürüp gitti.

Eve girdiğimizde Amaryllis bir ansiklopedi çıkarıp içinde bir şey aramaya başladı. "Doktor bana dedi ki," diye açıkladı, "artık ona hasta olarak gitmene gerek kalmamış ama seni bir dost olarak görmekten her zaman memnun olurmuş. Ayrıca adımın ne anlama geldiğini ansiklopediden öğrenip sana söylememi istedi. Anlaşılan bir tür çiçekli bitki ama aynı zamanda Teokritos[15] ile Virjil'in[16] kahramanı köylü kızının adıymış. Sence doktor ne demek istedi?"

"Ne demek istediğini biliyorum" dedim. "Artık anladım."

O musibet Nevrasteni Hanımın büyüsüne kapılmış biraderine bir mesaj yollamıştı.

Bu reçete çok isabetliydi. Şehir duvarları arasındaki doktorlar bazı tedavi yöntemlerine fena halde kafayı takmışlardı, hem de körü körüne.

Dolayısıyla idman yapmak isteyenlere Black Oak Dağlarında oturan mükemmel Doktor Tatum tavsiye edilir; çamlıkların arasındaki Metodist toplantı yerinden sağa sapan yola girin, bulursunuz.

Kesin istirahat ve bol idman!

Amaryllis ile birlikte gölgelikte oturup altıncı hissini devreye sokarak Teokritos'un gece olunca altın başlı mor dağların uykuya çekilişini anlatan, sözcüklerini bilmediğimiz o pastoral şiirini okumaktan başka ne tedavi edebilir ki insanı?

15 *Teokritos:* MÖ 3. yüzyılda yaşadığı sanılan dünyanın ilk kır (pastoral) şairi. Bafa Gölü kıyısındaki Beşparmak (Latmos) Dağları'nın ölümsüz efsanesi "Çoban Endymion ve Tanrıça Selene" öyküsü onundur –ç.n.

16 *Virgil* (Publius Vergilius Maro) (MÖ 70-19): Eski Romalı şair, dünyanın en ünlü destan şiirlerinden biri *Aeneas*'ın yazarı –ç.n.

YEŞİL KAPI

Akşam yemeğini yemişsiniz, puronuzu tellendirmek için on dakikalığına Broadway'den aşağı yürürken bir trajedi mi yoksa tumturaklı bir vodvil mi seyretmeli diye düşünüyorsunuz. Ansızın kolunuza bir el yapışıyor. Dönüp bakınca Rus kürküne bürünmüş, mücevherler takmış güzel bir kadının korku dolu gözleriyle karşılaşıyorsunuz. Kadın elinize sıcak bir tereyağlı çörek tutuştururken küçük bir makasın ışıldamasıyla paltonuzun ikinci düğmesini kesip koparıyor, bastıra bastıra söylediği tek sözcük çıkıyor ağzından: "paralelkenar!" ve omzunun üstünden arkaya korku içinde bakarak ilk kavşaktan hızla çaprazdaki sokağa dalıyor.

Tam bir macera olurdu böylesi. Kabul eder miydiniz? Siz etmezdiniz. Utanç içinde kıpkırmızı kesilir, çöreği süklüm püklüm bir tavırla yere atıp Broadway'e doğru yolunuza devam ederken zayıf bir ihtimal de olsa düğmenizi bulmayı umardınız. İçindeki saf macera ruhu hâlâ ölmemiş olan birkaç talihliden biri değilseniz aynen öyle yapardınız.

Gerçek maceraperestler asla kolay bulunmaz. Kayda geçmiş olanları çoğunlukla yeni keşfedilmiş yöntemlerle çalışan iş adamlarıdır. Göz diktikleri altın post, kutsal kâse, hanımefendilerin aşkları, hazineler, taç ve şöhret gibi şeylerin peşine takılırlar. Gerçek bir maceraperest meçhul kaderiyle yüzleşmek üzere hiçbir hedef belirlemeden, hesapsızca hareket eder. En iyi örneklerden biri de evine dönmeye karar veren Kaybolan Oğul'du.[17]

Cüretli ve gösterişli yarı maceraperestler ise sık sık görülmüştür. Haçlılardan tutun Palisades'e[18] kadar tarih-

17 *Kaybolan Oğul:* (İncil, Luka 15:11-23) Babasının mirasını o ölmeden almak isteyip başaramayan oğul evinden ayrıldıktan sonra aç kalınca babasının yanına döner, baba ise onu hiç kınamadan karşılar –ç.n.

18 *Palisades:* ABD'nin New York eyaletinde Hudson nehrinin batı kıyısında kuzeye, New Jersey'e doğru uzanan doğal, kayalık oluşum. 1606'da nehre

sel, kurgusal ve tarihsel kurgusal sanatları zenginleştirmişlerdir. Lakin her birinin kazanacak ödülleri, ulaşacak hedefleri, bilenecek baltaları, koşulacak yarışları, çekilecek kılıçları, taşa kazınacak isimleri, atılacak zafer naraları vardı, yani gerçek maceralar peşinde değillerdi.

Büyük şehirlerde birlikte gezen Romantizm ve Macera ikizleri kırıştırmak için dişlerine göre insan peşindedir. Biz sokakta dolaşırken onlar gizlice gözetler, bin bir kılığa girerek meydan okurlar bize. Ansızın, nedenini bilmeksizin, kişisel portreler galerimize aitmiş gibi gelen bir çehreyi görebilmek için bir vitrine bakarız; mahmur bir geçitteki kepenkleri kapalı, boş evden gelen ıstırap dolu bir çığlık duyarız; taksi şoförü her zamanki kaldırım yerine garip bir kapının önüne bırakır bizi, o da gülümseyerek açılır, içeri çağırır; Şans kutusundan yazılı bir kâğıt düşer ayaklarımızın dibine; aceleyle ilerleyen kalabalıktaki yabancılarla nefret, sevgi, korku dolu anlık bakışlarla göz göze geliriz; birden yağmur sağanak halini alır; belki şemsiyemiz bizi dolunayın kız kardeşiyle Yıldız Sisteminin kuzeninden koruyacaktır; her köşede mendiller düşer, el işaretleri yapılır, bakışlar kuşatılır ve maceranın o yitik, yalnız, esrik, esrarengiz, vahim, değişken ipuçları parmaklarımızın arasından kaymıştır işte. Oysa aramızdan ancak birkaçı bunları tutup kovalamaya isteklidir.

Düzen bizi baston yutmuş gibi kaskatı yetiştirmiştir. Yolumuza devam ederiz ve günün birinde, can sıkıcı bir hayatın sonuna geldiğimizde, romantizm diye yaşadığımızın bir ya da iki evlilik, kilitli çekmecede saklanan gelin buketi, buharlı bir radyatörle ömür boyu süren kan davasından ibaret, son derece ruhsuz bir şey olduğu kafamıza dank eder.

Rudolf Steiner gerçek bir maceraperestti. Beklenmedik, hatta korkunç şeyler arayışıyla yatak odasını terk etmediği geceler çok enderdi. Hayattaki en ilginç şeyin

adını veren Henry Hudson'ın *Half Moon* adlı tekneyle çevreyi keşfetmesi sayesinde kamuoyunun ilgisi çekildi, 1900'de doğal park ilan edildi –ç.n.

hemen ilk köşe başında karşısına çıkabileceğinden emin gibiydi.

Kaderini kurcalamak arzusu kimi zaman onu tuhaf yollara sürüklemişti; iki defa tren garında gecelemişti, üst üste düzenbaz, kurnaz üçkâğıtçıların tuzağına düşmüştü, bir keresinde pohpohlanmanın cazibesine aldanmayı saatiyle ve parasıyla ödemişti. Yine de eksilmeyen bir arzuyla maceranın eğlenceli yolundaki her fırsata atlıyordu.

Rudolf bir gece şehrin eski mahallelerinden birini boylu boyunca kesen caddede dolaşıyordu. Kaldırımları dolduran kalabalık içinde iki tür insan vardı: evlerine gitmek için koşturanlarla binlerce mumun kandırıcı ışığı altında yemek için evlerinden vazgeçen tez canlı ahali.

Genç maceraperestin hoş bir görünümü vardı; sakince, çevreye dikkat ederek hareket ediyordu. Gündüzleri piyano mağazasında satıcılık yapıyordu. Kravatını iğneyle değil de topaz bir halkayla tutturmuştu ve bir zamanlar bir dergi editörüne Bayan Libbey'nin romanı "Junie'nin Sevdayla İmtihanı"nın[19] hayatını en fazla etkileyen kitap olduğunu yazmıştı.

Yürüdüğü sırada kaldırımdaki bir cam kutudan duyulan şiddetli diş takırtısı derhal önünde durduğu lokantaya (endişeyle) dikkatini çekti; fakat bir daha baktığında yan kapının üstünde ışıklı harflerle yazılı dişçi tabelası gözüne ilişti. İşlemeli, kırmızı bir ceket, sarı pantolon ve askeri bir şapka ile tuhaf bir kıyafete bürünmüş devasa bir zenci kalabalıktan kabul edenlere sakin bir tavırla el ilanı dağıtıyordu.

Dişçilerin bu şekilde reklam yapması Rudolf için sıradan bir görüntüydü. Genellikle ilanı almadan geçip giderdi ama o gece Afrikalı öyle bir maharetle eline tutuşturdu ki kartı, kabul edip adamın ustalığı karşısında hafifçe gülümsedi.

Birkaç metre ilerledikten sonra ilgisizce kartı inceledi. Şaşırıp ters çevirdiğinde bu kez bir daha, ilgiyle baktı.

19 *Junie's Love Test:* Amerikalı yazar Laura Jean Libbey'nin (1862–1924) 1886'da yayımlanan ve çok satan aşk romanı –ç.n.

Kartın bir yüzü boştu, öteki yüzünde ise mürekkeple iki sözcük, "Yeşil Kapı" yazılıydı. Derken Rudolf'un üç adım önünde yürüyen adam zencinin geçerken ona verdiği kartı yere attı. Rudolf kartı aldı. O kartta dişçinin adı, adresi ve "takma diş hazırlanır," "köprü yapılır" gibi sıradan işlemlerle "ağrısız" müdahale vaatleri yer alıyordu.

Maceraperest piyano satıcısı sokağın köşesinde durup düşündü. Sonra yolun karşısına geçti, bir blok yürüdü, tekrar karşıya geçti ve sokaktan yukarı akan kalabalığa yeniden karıştı. Yanından ikinci kez geçerken zenciyi fark etmeyip uzanan kartı yine aldı. On adım uzaklaşınca kartı inceledi. İlk kartın üstündeki el yazısıyla "Yeşil Kapı" yazılmıştı. Peşindeki ya da önündeki yayalar kaldırıma üç, dört kart atmıştı. Hepsi de boş tarafları üstte olarak düşmüştü. Rudolf onları çevirdi. Onlarda ise dişçi "salonu"nun açıklamaları basılıydı.

Rudolf Steiner'in samimi takipçisi olduğu Macera cinlerinin oklarına ikinci kez hedef olması genelde gerekmezdi. Oysa bu defa iki ok yemişti, serüveni de böylece başladı.

Rudolf ağır ağır yürüyerek takırdayan diş kutusunun yanındaki dev zenciye yeniden yaklaştı. Bu kez geçerken kart almadı. Etiyopyalı o tuhaf, şatafatlı kılığına karşın doğal, yabanıl bir soylulukla duruyor, kimilerine kartları yumuşak bir tavırla uzatırken kimilerinin de kart almadan geçmelerine izin veriyordu. Yarım dakikada bir vatmanların ya da operacıların yaptığı gibi ağzında yuvarlayarak, tiz sesle anlaşılmaz bir şey terennüm ediyordu. Bu kez sadece elinde kart tutmakla kalmıyordu; heybetli, pırıl pırıl, kara çehresi soğuk bir küçümsemeyle, neredeyse aşağılayarak bakıyor gibi geldi Rudolf'a.

Bu bakışlar macera düşkünümüzün içine işledi. Kendisinin istekli olduğu anlaşıldığı için o sessiz suçlama yapılıyordu besbelli. Kartların üstünde yazılan gizemli sözcükler her ne anlama gelirse gelsin kara adam o güruhun içinden muhatap olarak iki kez kendisini seçmişti, şimdi

de bu gizeme bulaşabilmek için gereken cesarete ve espriye sahip olmadığından onu kınıyor gibiydi.

Genç adam kalabalıktan uzaklaşarak macerasının içinde geçeceğine inandığı binayı çabucak inceledi. Beş katlıydı. Zemin katına küçük bir lokanta yerleşmişti.

O sırada kapalı olan birinci kattaki dükkân kürkçüye ya da şapkacıya benziyordu. Göz kırpan elektrikli harflerle süslü ikinci kat dişçinindi. Onun üstünde el falına bakanlar, terziler, müzisyenler ve doktorların bulunduğunu gözlere sokmak için çabalayan tabelalar dizilmişti. Onların üstünde ise kumaş perdelerle pencere içlerindeki beyaz süt şişeleri oralarda aile hayatının sürdüğünü ilan ediyordu.

İncelemesini bitiren Rudolf çevik adımlarla yüksek taş basamakları tırmanıp binaya girdi. Halı kaplı merdivenlerden iki kat çıktıktan sonra durakladı. Hol biri sağda, uzakta ötekiyse solda, yakında duran iki gaz lambasıyla hafifçe aydınlanıyordu. Yakındaki lambaya doğru baktığında solgun ışıkta yeşil kapıyı gördü. Bir an için tereddüt etti, sonra kart dağıtan Afrikalının hakaret dolu küçümseyişini görür gibi olunca dosdoğru yeşil kapıya giderek tıklattı.

Yeşil kapıya vurmadan önce de gerçek maceranın soluk kesici anlarını yaşamıştı. O yeşil kaplamaların arkasında kim bilir neler vardı. Kart oynayan kumarbazlar, hilebaz ustalıklarıyla tuzaklar hazırlayan hinoğluhin serseriler, cesarete sevdalı, onun eline düşmeye meraklı güzellik, tehlike, ölüm, aşk, düş kırıklığı, istihza... Bu çılgınca cesarete herhangi biri yanıt verebilirdi.

İçeriden belli belirsiz bir hışırtı duyuldu, ardından da kapı usulca açıldı. Karşısında çehresi bembeyaz, tir tir titreyen, yirmisine bile varmamış bir kız duruyordu. Kapı tokmağını bırakıp sallanarak bir eliyle tutunacak yer ararken Rudolf onu yakaladı, duvar kıyısındaki kanepeye yatırdı. Kapıyı kapatarak gaz lambasının titreşen ışığında odaya hızla göz attı. Ortalık düzenliydi ama korkunç bir yoksulluk öyküsü vardı karşısında.

Kız bayılmış gibi hareketsiz yatıyordu. Rudolf heyecanla çevresine bakınıp bir fıçı arandı. Bu durumdaki insanları fıçının üstüne yüz üstü yatırıp... Ama hayır, hayır boğulanlar içindi bu. Şapkasını kıza doğru yelpaze gibi salladı. Bu yöntem başarılı olmuştu çünkü şapkanın kenarı burnuna çarptı, kız da gözlerini açtı. O zaman genç adam yüreğinin portre galerisindeki kayıp resmi görmüş oldu. Dürüst, gri gözler, şımarıkça kalkık, hokka burun, sarmaşık filizleri gibi bukleleriyle kestane rengi saçlar delikanlının muhteşem serüvenlerinin tümünün ödülünü almak için doğru kapıyı çaldığını gösteriyordu.

Kız sakin bir tavırla ona bakarak gülümsedi.

Cılız bir sesle "Bayıldım, değil mi?" diye sordu. "Eh, kim bayılmaz ki? Üç gün yemek yemeyin de bakın ne oluyor!"

Rudolf ayağa fırlarken "Aman Tanrım!" diye bağırdı. "Ben dönene kadar bekleyin."

Yeşil kapıdan fırlayıp merdivenlerden aşağı koştu. Yirmi dakika sonra dönmüş, kızın açması için ayağıyla kapıya vuruyordu. Eli kolu bakkaldan ve lokantadan aldığı mallarla doluydu. Elindekileri masaya serdi: Ekmek, tereyağı, soğuk etler, pastalar, turtalar, turşular, istiridye, kızarmış tavuk, bir şişe süt ve sıcak çay.

Rudolf paylarcasına "Bu bir rezalet!" dedi. "Yemeden yaşanır mı? Bu tür iddialara kalkışmamalısınız. Yemek hazır." Kızın masa başındaki bir iskemleye oturmasına yardım ederken "Çay için fincan var mı?" diye sordu. "Pencerenin yanındaki rafta" diye cevap verdi kız.

Fincanı alıp döndüğünde kızın asla yanılmayan kadınsı içgüdüsüyle, gözleri parlayarak, kesekâğıtlarından birini açıp çıkardığı dereotuyla yapılmış kocaman bir hıyar turşusunu kendinden geçmiş gibi yemeye başladığını gördü. Turşuyu kızın elinden gülümseyerek alıp bardağına süt doldurdu. "Önce bunu için" diye buyurdu, "sonra biraz çay içer, tavuk kanadı yersiniz. Kendinizi

çok iyi hissederseniz yarın turşu yiyebilirsiniz. Şimdi, konuğunuz olmama izin verirseniz akşam yemeğimizi birlikte yiyelim."

Öteki sandalyeyi de kendisi için çekti. Çay, kızın gözlerinin ışıldamasını, yüzünün azıcık renklenmesini sağlamıştı. Kıtlıktan çıkmış bir vahşi hayvan gibi ama sevimli bir yabanlıkla yemeye başladı. Delikanlının orada olmasını, ona yardım etmesini doğal bir şeymiş gibi kabul ediyordu sanki; olan bitene değer vermediğinden değil, yaşadığı büyük sıkıntının yapaylığı bir yana bırakıp insanca davranmasını sağladığından. Fakat biraz gücünü kazanmaya başlayıp keyiflenince delikanlıya kısacık öyküsünü anlatmaya başladı. Kentin her gün sakız gibi çiğnediği binlerce öyküden biriydi. Zaten yetersiz bir ücretle çalışan, mağaza daha çok kâr etsin diye ücretinde kesinti yapılan, hastalandığı için önce işini, sonra umudunu yitirmiş bir tezgâhtar kızın öyküsüydü bu. Ve derken macera düşkünü delikanlı yeşil kapıyı tıklatmıştı.

Ama Rudolf'a bu öykü İlyada destanı ya da "Junie'nin Sevdayla İmtihanı" kadar önemli geliyordu.

"Bütün bunlara nasıl katlandın!" diye haykırdı.

Kız olgun bir tavırla " Korkunç bir şeydi" dedi.

"Ve şehirde akraban ya da arkadaşın yok, öyle mi?"

"Hiç kimse yok."

Kısa bir duraksamadan sonra Rudolf "Ben de bu dünyada yapayalnızım" dedi.

Delikanlı kızın hemen "Buna memnun oldum" dediğini duyunca bu yoksun halini onaylamasından ötürü hoşnutluk duydu nedense.

Ansızın göz kapakları ağırlaşan kızcağız derin derin iç geçirdi.

"Fena halde uykum geldi," dedi "çok da iyi hissediyorum kendimi."

Bunun üzerine Rudolf ayağa kalkıp şapkasını aldı. "İyi geceler diliyorum. Bu gece güzel bir uyku çekersen sana iyi gelecek."

Elini uzattı, kız da sıkıp "İyi geceler" dedi. Ama gözleri yalvararak, zarafetle, açıkça bir soru soruyordu; delikanlı da bu gözlere sözcüklerle cevap verdi.

"Ha, nasıl olduğunu görmek için yarın yine geleceğim. O kadar kolay kurtulamazsın benden."

Derken, kapıya ulaştığında, kız kapısını çalmasının nedeni gelmesinden önemsizmiş gibi sordu: "Nasıl oldu da çaldın kapımı?"

Delikanlı kartları anımsayarak bir süre baktı kıza, sonra ansızın kıskançlıkla içi sızladı. Ya o kartları kendisi kadar maceraya düşkün başka birileri de aldıysa? Hemen kızın gerçeği asla öğrenmemesi gerektiğine karar verdi. İçine düştüğü büyük sıkıntılara tuhaf bir çare olarak geldiğini öğrenmesine asla izin vermemeliydi.

"Piyanolarımızın akortlarını yapan biri bu evde yaşıyor" dedi. "Onu ararken yanlışlıkla senin kapını çalmışım."

Yeşil kapı kapanmadan önce odanın içinde gördüğü son şey kızın tebessümüydü.

Merdivenlerin başında duraklayıp merakla çevresine bakındı. Sonra koridorun ucuna kadar gitti, geri döndü, alt kata inerek onu şaşkına çeviren keşfine devam etti. Evde gördüğü tüm kapılar yeşile boyanmıştı.

Kaldırıma merak içinde indi. O acayip Afrikalı hâlâ oradaydı. Rudolf elindeki iki kartla adamın karşısına dikildi.

"Söyler misin, bu kartları neden verdin bana, anlamı ne bunların?" diye sordu.

Zenci geniş, sevimli bir sırıtmayla patronunun mesleğinin müthiş bir reklamını yaptı.

Sokağın alt tarafını göstererek "Aha, şurda, patron" dedi. "Fekat... İlk perdeye geç mi kaldınız acep?"

Rudolf adamın gösterdiği tarafa bakınca bir tiyatronun girişi üstünde göz alıcı ışıklarla yazılmış olan yeni oyunun adını gördü: "Yeşil Kapı".

Zenci "Bana birinci sınıftan bi oyun olduğu söylendi, efeem" dedi. "Tiyatronun menaceri dottorun kartıylan

birlikte onlarınkini de dağıtırsam bi dolar veriyo. Dottorun bi kartını veriyim mi size, efeem?"

Yaşadığı sokağın köşesine geldiğinde Rudolf bir bira ile puro içmek için mola verdi. Ağzında purosuyla dışarı çıktığında paltosunun düğmelerini iliklediği, şapkasını geriye iterek köşedeki elektrik direğine kararlı bir sesle şöyle dedi: "Ne olursa olsun o kızı bulabilmemi sağlayan şey kaderin oyunudur, eminim."

Sonuçta, koşulların da işaret ettiği gibi, Rudolf Steiner'in Romantizm ile Macera ikizlerinin gerçek takipçisi olduğu kesinlikle kabul edilmelidir.

CÜMLE ÂLEMİ AKRABA EDER

Hırsız pencereden içeri girip durdu, zamanını değerlendirdi.

Sanatına saygısı olan bir hırsız değerli bir şey almadan önce mutlaka zamanını değerlendirmeyi bilmeli.

Ev özel bir malikâneydi. Hırsız evin ahşap ön kapısıyla budanmamış Boston sarmaşığına baktığında ev sahibesinin deniz kıyısında bir meydancıkta oturmuş, karşısındaki denizci şapkası giymiş sevimli adama hassas ve yalnız yüreğinden geçenleri nasıl da kimsenin anlayamadığını hikâye etmekte olduğundan emindi. Üçüncü katın ön cephe pencerelerindeki ışığa ve saatin ne kadar geç olduğuna bakılırsa evin beyi gelmişti, yakında ışığını söndürüp yatacaktı. Zira yılın ve ruhların Eylül'ü yaşanıyordu; bu mevsimde evin efendileri sekreterleri ve garsoniyerleri değersiz addederek eşlerinin yanına dönüp ev ortamıyla ahlaki faziletlerin kalıcı lütfuna sığınmayı tercih eder.

Hırsız bir sigara yaktı. Korunarak yaktığı kibritin ışığı kemikli ellerini bir an için aydınlattı. Üçüncü türden bir hırsızdı bu.

Üçüncü türden hırsızlar henüz tescil ve kabul edilmiş değildir. Polis bizlere birinci ve ikinci türden hırsızlardan söz etmiştir hep. Onları sınıflandırmak kolaydır. Ayırt etmenin kestirme yolu yakadır.

Yaka takmayan bir hırsız yakalandığında en aşağılık sınıftan, soysuz biri olarak nitelendirilir, fena halde hain, son derece ahlaksız olmalıdır, üstelik 1878'de devriye polisi Hennesy'nin cebinden kelepçeleri çalarak tutuklanmadan kaçıp gitmeyi beceren o tehlikeli suçlu olduğundan kuşkulanılır.

Çok iyi bilinen başka bir hırsız tipi de yaka takanlarıdır. Gündelik yaşamda böylelerinden "Centilmen hırsız" diye söz edilir. Gündüz gözüyle bakıldığında tam bir beyefendidir, takım elbisesini kuşanmadan kahvaltıya

oturmaz, son derece meşgul biriymiş gibi görünür ama karanlık bastığında hırsızlık denen iğrenç işine yeniden koyulur. Annesi Ocean Grove'un son derece hürmete şayan, çok da zengin sakinlerinden biri olan bu adam hücresine götürülürken tırnak törpüsüyle Polis Gazetesi ister. Her zaman ülkenin her eyaletinde bir karısı, her bölgede bir nişanlısı vardır ve gazeteler kupür arşivlerinde bulunan, beş doktorun umutsuz vaka diye tedaviyi bırakmasından sonra tek bir şişe içip iyileşen, ilk dozdan sonra büyük rahatlık hisseden hanımlarla evliliklerinin boy boy fotoğraflarını yayımlar.

Hırsız mavi bir kazak giymişti. Ne Centilmen Hırsızdı ne de Hell's Kitchen'dan seçkin bir aşçıbaşı. Polis onu sınıflandırmaya kalksaydı kafası epey karışabilirdi. Henüz onun mevkiinin üstünde ya da altında, hem saygıdeğer hem de alçakgönüllü bir hırsız ne duymuş ne görmüşlerdi.

Üçüncü türden hırsız etrafı kolaçan etmeye başladı. Maske takmamıştı, elinde feneri yoktu, lastik ayakkabı da giymiyordu. Cebinde 88 kalibrelik tabanca taşıyor, düşünceli bir tavırla naneli sakız çiğniyordu.

Evin mobilyaları yazlık toz koruyucu örtülerle sarıp sarmalanmıştı. Gümüşler kasalarda güvenceye alınmıştı. Hırsız dikkate değer bir "vurgun" peşinde değildi. Hedef noktası evin efendisinin tüm ağırlığıyla üstüne çöken yalnızlığı hafifletmek için bir çare arayıp bulduktan sonra derin uykuya dalmış olması gereken loş odaydı. Profesyonel kazancını makul, adil bir ölçüyle sağlayabileceği küçük bir "dokunuş" yetebilirdi; ortada bırakılmış paralar, kol saati, mücevherli kravat iğnesi, yani haddini aşan ya da sınırları zorlayan bir şey değil. Pencereyi açık görünce şansını değerlendirmişti, o kadar.

Hırsız içinde ışık yanan odanın kapısını usulca açtı. Gaz lambası kısılmıştı. Yatakta bir adam uyuyordu. Şifonyerin üstü karmakarışık halde bir sürü eşya ile doluydu: bir tomar banknot, bir kol saati, üç poker fişi, parçalanmış

purolar, pembe ipekten bir saç bandı, sabah mahmurluğuna karşı açılmamış bir bromo-seltzer[20] şişesi.

Hırsız yavaş yavaş şifonyere yaklaştı. Yataktaki adam ansızın tiz bir homurtu çıkarıp uyandı. Sağ eli yastığın altına gitti ama orada kaldı.

Hırsız sohbet eder gibi "Kal orada, hemşerim!" dedi. Üçüncü türden hırsızlar insana tıslamazlar. Yataktaki hemşeri hırsızın tabancasının yuvarlak ucuna bakarak hareketsiz kaldı.

"Şimdi iki elini de havaya kaldır" diye buyurdu hırsız.

Hemşerinin küçük, sivri, hafifçe kırlaşmış kumral bir sakalı vardı, hani ağrısız diş çeken dişçilerinki gibi. Gayet sağlam, saygıdeğer, tedirgin ve bezgin görünüyordu. Yatağın içinde doğrulup oturarak sağ elini başının üstüne kaldırdı.

Hırsız "Öteki de havaya" diye buyurdu. "İki elini de kullanıyorsan solla ateş edebilirsin. İkiye kadar sayabilirsin, değil mi? Haydi, çabuk ol."

Hemşeri suratını buruşturarak "Ötekini kaldıramıyorum" dedi.

"Nesi var ki onun?"

"Omzumda romatizma var."

"İltihaplı mı?"

"Öyleydi. Ama iltihap azaldı."

Hırsız hastalıklı adama silah doğrultmuş olarak bir iki dakika öylece durdu. Önce şifonyerin üstündeki ganimete ardından hafif mahcup bir tavırla yataktaki adama baktı. Derken o da suratını buruşturdu.

Adam hırçınlaşarak "Orada durup surat asmasana" diye terslendi. "Soymaya geldiysen niye soymuyorsun? Ortalıkta bir sürü şey var."

Hırsız sırıtarak "Affedersin" dedi, "ama beni de çarptı o. Romatizma ile ben eski dost oluruz, bu da senin lehi-

20 *Bromo-seltzer:* 1975'te bileşiminde zehirli bromür bulunduğu için piyasadan kaldırılana kadar ABD'de hazımsızlık, mide şişkinliği, vb. nedenlerle kullanılan ilaç –ç.n.

ne bir durum. Sol kolumu kaptırdım ona. Ben hariç, kim olsa zımbalardı seni, sol pençeni kaldırmadın diye."

Hemşeri "Ne zamandır çekiyorsun?" diye sordu.

"Dört yıl. Ama galiba geçeceği yok. Bir kere yakalandın mı, hayatını artık romatizmayla geçireceksin demektir, bana öyle geliyor."

Hemşeri ilgiyle "Çıngıraklı yılan yağını denedin mi?" diye sordu.

"Litrelerce" dedi hırsız. "Yağlarını kullandığım yılanlar artarda dizilseler Satürn'e sekiz kez gidip gelir, çıngırakları da İndiana'dan bile duyulup geri yansır."

Hemşeri "Kimileri de Chiselum hapları kullanıyor" diye belirtti.

"Saçma!" dedi hırsız. "Beş ay boyunca aldım onları. İşe yaramaz. Finkelhalm özünü denedim, Gilead lapası merhemi sürdüm, Pott'un ağrı kesicisini kullandım ama galiba asıl işe yarayan cebimde taşıdığım atkestanesi oldu."

Hemşeri "Seninki sabahları mı yoksa geceleri mi azıyor?" diye sordu.

"Geceleri" dedi hırsız, "en meşgul olduğum saatlerde. Hey, şu kolunu indir artık, indirmeyecek misin? Söylesene, Blickerstaff'ın kan yapıcı şurubunu hiç denedin mi?"

"Denemedim. Seninki nöbetler halinde mi geliyor yoksa sürekli bir ağrı mı?"

Hırsız yatağın ayakucuna oturup bacak bacak üstüne atarak silahını dizine koydu.

"Birdenbire ortaya çıkıyor" dedi. "En istemediğim zamanlarda vuruyor beni. İkinci katlardaki işlerden vazgeçmek zorunda kaldım çünkü bazen yarı yolda yakalanıyordum. Sana bir şey söyleyeyim mi, o kahrolası doktorların buna neyin iyi geldiğini bildiklerine asla inanmıyorum."

"Aynen öyle. Neredeyse bin dolar harcadım ama hiçbir rahatlama olmadı. Seninki hiç şişiyor mu?"

"Sabahları. Bir de yağmur yağacağı zaman... Aman yarabbi!"

"Benimki de" dedi hemşeri. "Masa örtüsü kadar bir rutubet dalgası Florida'dan yola çıkıp New York'a ne zaman varacak, söyleyebilirim. Ayrıca kimi zaman matinede East Lynne seyretmeye gittiğimde rutubet sol kolumu öyle bir vuruyor ki dişime ağrı saplanmış gibi sıçrıyorum yerimden."

"Tıpkı öyle, cehennem olası!" dedi hırsız.

Hemşeri de "Valla haklısın!" dedi.

Hırsız bakışlarını tabancasına indirip bir süre inceledi, sonra beceriksiz bir tavırla cebine soktu.

Abartılı bir ilgiyle "Söyle bakalım, ihtiyar" dedi, "Opodeldoc'u[21] denedin mi hiç?"

Hemşeri öfkeyle "İğrenç!" dedi. "Tereyağı sürsem daha iyi."

Hırsız "Tıpatıp öyle" diye onayladı. "Ancak parmaklarını kedi tırmalamış minnoş kadınların acısını dindirir o. Sana söyleyeyim, biz bununla savaş halindeyiz. Bu derdi yatıştıracak tek bir şey buldum ben. Ha? En eski ilaç, şifa kaynağı, her derde deva: İçki! Baksana, benim bugünkü işim yattı besbelli, affedersin yani, haydi üstünü giy de çıkıp kafayı çekelim azıcık. Yaşasın özgürlük! Off! Yine başladı!"

"Bir haftadır," dedi hemşeri, "yardım eden olmazsa tek başıma giyinemiyorum. Korkarım Thomas da uyumuştur ve ben..."

"Haydi, çık yataktan," dedi hırsız, "giyinmene yardım ederim ben."

Bu işbirliği teklifi dalgalar halinde hemşeriye çarparak onu boğdu sanki. Kırlarla karışık kahverengi sakalını sıvazladı.

"Bu çok tuhaf ama..." diye başladı.

"İşte gömleğin," dedi hırsız, "dökül bakalım. Bir adam tanıyorum, Omberry yağının onu iki haftada iyileştirdiğini, o sayede kravatını iki elle bağlayabildiğini söylüyordu."

21 *Opodeldoc* (1948-1541): Rönesans dönemi bilim adamı (doktor, botanikçi, kimyacı, astrolog) Paracelsus tarafından icat edilmiş bir merhem –ç.n.

Tam kapıdan çıkıyorlardı ki hemşeri eve geri dönmeye yeltendi.

"Baksana, para almayı unuttum," diye izah etti, "dün gece şifonyerin üstüne bırakmıştım da."

Hırsız onu sağ kolundan yakaladı. "Haydi, gel," dedi kendinden emin bir sesle, "bırak, boş ver. Bende para var. Fındık ve kekik üzümü yağlarını karıştırıp denemiş miydin hiç?"

SERVET AVCISI

Büyük Mağaza'da üç bin kız çalışıyordu. Masie de onlardan biriydi. On sekiz yaşındaydı ve erkek eldivenleri bölümündeki kadın tezgâhtarlardan biriydi. Buradaki tecrübeleri ona iki cins insanla karşılaşacağını göstermişti: Eldivenlerini büyük mağazalardan alan beyler ve talihsiz beyler için eldiven alan hanımlar. İnsan türü hakkında edindiği bu engin bilginin yanı sıra Masie başka konularda da aydınlanmıştı. Geri kalan 2999 kızın hikmetlerine kulak vermiş, bu hikmetler bir Malta kedisininki kadar ketum ve temkinli olan beyninde güzelce yer etmişti. Belki de ona nasihat verecek aklı başında insanlarla karşılaşmayacağını öngören doğa ana zekânın biriktirdikleriyle güzelliği birbirine katmış, kızcağız tüm cingöz hayvanlar arasındaki en parlak kürke sahip oluvermişti.

Çünkü Masie güzeldi. Tereyağlı kurabiyeler yapan hanımefendilere benzeyen zarafetiyle çarpıcı bir sarışındı. Büyük Mağaza'nın kendine ait tezgâhının arkasında durur, eldiven ölçünüzün alınması için elinizi mezuranın üstüne koyduğunuzda aklınıza Hebe[22] gelirdi, ona bir kez daha baktığınızda ise nasıl olup da Minerva'nın gözüne çarptığını[23] merak ederdiniz.

Kat görevlisi ona bakmadığında Masie meyveli sakız çiğner, baktığında ise tepesinde bulutlar varmış gibi gözünü yukarı dikip dalgın dalgın tebessüm ederdi.

Tezgâhtar kız tebessümü işte budur; ben de kalbiniz nasır tutmadıysa, tatlılara ve aşk tanrısının muzipliklerine tümüyle yabancılaşmadıysanız böyle bir tebessümü kaçırmaktan kesinlikle men ederim sizi. Aslında bu tebessüm mağazaya değil Masie'nin dinlenme saatlerine mahsustu

22 *Hebe:* Yunan mitolojisinde gençlik tanrıçası, Zeus ile Hera'nın kızı, Herakles'in karısı –ç.n.

23 Hebe'nin Roma mitolojisindeki karşılığı Juventas'tır ve Roma'daki Kapitolin tepesindeki Minerva tapınağında Juventas'a ait bir mihrap bulunur –ç.n.

ama kat görevlisi de payını almalı. O tüm mağazaların en Shylock'udur.[24]

Burnunu bir şeye sokarsa burnunun köprücük kemiği paralı köprü halini alır. Güzel bir kıza baktığında ona tam anlamıyla "yazılır" ya da "pislik" olur. Elbette tüm kat görevlileri böyle değildir. Daha bir kaç gün önce gazeteler seksen yaşın üstünde bir kat görevlisi hakkında haber yayımladı.

Günün birinde ressam, milyoner, gezgin, ozan, otomobil meraklısı Irving Carter Büyük Mağaza'ya girecek oldu. Bunun gönüllü bir giriş olmadığını söylemeyi kendisine borç biliriz. Annesi bronz ve terakota heykelcikler peşinde koşarken evlatlık görevleri onu yakasından tutup içeri sürüklemişti.

Carter eldiven tezgâhının arkasında birkaç dakika oyalanmak amacıyla dolaşmaya başladı. Aslında gerçekten de eldivene ihtiyacı vardı çünkü yanına eldiven almayı unutmuştu. Ama bu hareketini mazur göstermenin gereği yok çünkü zaten eldiven bölümündeki fingirdeşmelerden tümüyle habersizdi.

Kaderinin belirleneceği noktaya yaklaşırken aşk tanrısının hiç de muteber olmayan mesleğinin kestirilemeyen bu aşamasını hissederek ansızın biraz tereddüde kapıldı.

Gösterişli giysilere bürünmüş, avam takımından üç, dört adam bariyerlerin tutamaklarıyla adeta güreşiyor, kıkırdayan kızlar ise onların kışkırtmasıyla cilveli ciyaklamalar çıkarıyor, neşeli anlar yaşanıyordu. Carter geri dönerdi aslında ama artık çok ileri gitmişti. Tezgâhın ardındaki Masie Kuzey denizlerinde salınan bir buzdağının üstünde parıldayan güneş ışını kadar ılık mavilikteki gözlerini üstüne dikip sorgulayan bakışlarıyla ve soğuk ama muhteşem bir tebessümle onu karşıladı.

24 *Shylock*: Shakespeare'in "Venedik Taciri" oyunundaki tefeci karakterin adı. İngiliz dilinde hasis, kalpsiz tefeci, acımasız alacaklı vb. nitelikteki kişiler için de kullanılır –ç.n.

İşte o zaman ressam, milyoner, vs. Irving Carter solgun bir soyluluk taşıyan çehresine ateş bastığını hissetti. Mahcubiyetten değildi bu. Bu ateş basmasının kökeni aslında zihinseldi. Bir anda tezgâh başlarındaki kıkırdayan kızlara kur yapan basmakalıp gençlerin seviyesinde olduğunu fark edivermişti. Yüreğinde eldiven satıcısı kızdan yana müthiş bir arzuyla başıbozuk aşk tanrısının randevu yeni olan meşe tezgâha ötekiler gibi o da yaslandı.

Bill, Jack ya da Mickey'den üstün değildi o sırada. Derken ansızın içini onlara karşı bir hoşgörü kaplarken o güne dek kendisini besleyen teamüllere karşı coşkun, cüretli bir küçümseyiş içinde, bu kusursuz yaratığa sahip olabilmek için tereddütsüz bir kararlılık hissetti.

Parası ödenen eldivenler paketlendiklerinde Carter bir süre daha oralarda oyalandı. Masie'nin gül dudaklarının kıyılarındaki gamzeler derinleşti. Eldiven alan bütün beyler böyle oyalanırdı zaten. Bir kolunu kıvırıp sanki Psykhe'nin[25] kolunu gösteriyormuş gibi şömizye bluzunun içinden çıkararak dirseğini tezgâhın kenarına dayadı.

Carter bundan önce tümüyle denetimi altında tutamadığı bir durumla hiç karşılaşmamıştı. Oysa şimdi Bill, Jack ya da Mickey'den de zor durumda hissediyordu kendini.

Bu güzel kızla toplumsal hayatta tanışma şansı hiç yoktu. Okuduklarından ya da duyduklarından hatırladığı kadarıyla tezgâhtar kızların tabiatları ve huyları neydi diye zihnini zorlayıp duruyordu.

Nasıl olduysa aklına bu kızların tanışma konusunda resmi davranışlarda ısrarcı olmadıkları fikri geldi. Bu güzeller güzeli, el değmemiş görünen varlığa sıra dışı bir şekilde buluşma önerme fikri kalp atışlarının hızlanmasına sebep oldu. Ama yüreğini dolduran coşku onu cesaretlendirdi.

Havadan sudan dostane bir sohbetten sonra kartvizitini çıkarıp tezgâhın üstüne, kızın elinin hemen yanına bıraktı.

25 *Psykhe*: Yunan Mitolojisinde aşk tanrısı Eros'un karısı. Yunancada ise "ruh" anlamına gelir ç.n.

"Fazla ileri gidiyorsam beni mazur görürsünüz, umarım," dedi, "ama inanın ki, sizi tekrar görmeme izin vereceğinizi umuyorum. İşte, adım bu. Sizi temin ederim ki şeyiniz... Sizin arkadaşlarımızdan biri olmak için izin isterken saygım sonsuzdur. Bu şerefi bana bağışlayacağınızı umut edebilir miyim?"

Masie erkekleri tanıyordu. Özellikle eldiven alan erkekleri. Tereddüt bile etmeden ona samimiyetle bakarak gülümseyen gözlerle şöyle dedi: "Tabii. Sağlam birine benziyorsunuz. Aslında tanımadığım beylerle çıkmam genellikle. Hanımefendiler öyle yapmaz. Benimle ne zaman görüşmek istiyorsunuz?"

Carter "Mümkün olduğunca kısa zamanda" dedi. "Sizi evinizde ziyaret etmeme izin verirseniz, ben..."

Masie şarkı söyler gibi güldü. "Ah, aman, olur mu?" dedi kesin bir tavırla. "Bizim evi bir görseniz... Üç odada beş kişi yaşıyoruz. O eve bir beyefendiyi arkadaşım diye getirirsem annemin suratını görmek isterim doğrusu."

Abayı yakmış olan Carter "O zaman herhangi bir yerde" dedi. "Sizce neresi uygunsa..."

Çehresine şeftali rengi bir dalga yayılan Masie önerisine "Diyelim ki..." diye başladı, "sanırım Perşembe akşamı benim için uygun sanki. Saat 07.30 gibi Sekizinci caddeyle Kırk Sekizinci sokağın köşesine gelseniz... O köşeyi dönünce hemen orada bizim ev. Ama saat on birden önce eve dönmem lazım. Anam on birden sonra dışarıda kalmama asla izin vermez."

Carter son derece müteşekkir olarak randevuya geleceğine söz verdikten sonra bronz bir Diana heykeli satın alışını onaylatmak için onu arayıp duran annesinin yanına koştu.

Küçük gözlü, basık burunlu bir tezgâhtar kız dostane bir yaltaklanmayla Masie'nin yanına koşturdu.

Laubali bir sesle "O züppenin gönlünü hoş ettin mi?" diye sordu?

Masie Carter'ın kartvizitini bluzundan içeri, göğsüne sokuştururken havalı bir tavırla "Beyefendi beni ziyaret etmek için izin istedi" diye cevap verdi.

Küçük gözler "Ziyaret izni mi?" diyerek tekrarladı. "Waldorf'ta yemek, sonra da otomobiliyle gezinti konusunu açtı mı?"

Masie bıkkınlıkla "Aman, kes sesini!" dedi. "Zarif hayata alışık olduğunu hiç sanmam. Şu itfaiye arabası sürücüsü seni Çin lokantasına götürdüğünden beri böbürlenip duruyorsun zaten. Hayır, Waldorf'tan hiç söz etmedi ama kartvizitindeki adres Beşinci Caddede ve bana yemek ısmarlarsa siparişi alan garsonun saçının atkuyruğu olmayacağından emin olabilirsin."

Carter annesiyle birlikte küçük arabasının içinde Büyük Mağaza'dan uzaklaşırken yüreğinde buruk bir acıyla dudağını dişliyordu. Yirmi dokuz yıllık yaşamında aşkın ilk kez kapısını çaldığını biliyordu. Ve bu aşkın nesnesinin onunla bir sokak köşesinde buluşmaya bu kadar kolay razı oluvermesi, her ne kadar arzularına bir adım daha yaklaşmasını sağlasa da, içine dolan kuşkularla işkence ediyordu ona.

Carter tezgâhtar kızlar hakkında hiçbir şey bilmiyordu. Yaşadıkları yerlerin genellikte içinde yaşanması pek mümkün olmayan küçük bir oda ya da hısım akrabayla dolu bir ev olduğundan haberi yoktu. Onlar için sokağın köşesi oturma odası, park çalışma odası, cadde ise bahçelerinin patikası olsa bile o kızlar buralarda bir hanımefendinin halılarla döşeli odasında dolaştığı kadar kendilerinden emin gezinirler.

İlk karşılaşmalarından iki hafta sonra bir akşam, karanlık çökmekteyken Carter ile Masie loş parkta kol kola dolaşıyorlardı. Parkın tenha bir köşesinde, ağaç altında bir bank bularak oturdular.

Carter'ın kolu ilk kez yavaşça kızın omzuna dolandı. Kızın altın yaldızlı başı ise usulca adamın omzuna yaslandı.

Şükran duyguları içindeki Masie "Harika!" dedi. "Daha önce neden aklına gelmedi bu?"

Carter ciddiyetle "Masie," dedi, "seni sevdiğimi elbette biliyorsun. Bütün samimiyetimle sana evlenme teklif ediyorum. Şimdiye kadar hakkımda herhangi bir kuşku beslemeyecek kadar iyi tanıdın beni. Seni istiyorum, mutlaka benim olmalısın. Mevki olarak birbirimizden farklı olmamıza da hiç aldırmıyorum."

Masie merakla "Ne farkımız var ki?" diye sordu.

Carter hemen "Aslında herhangi bir farkımız yok" dedi. "Bu sadece bazı budala insanların fikri. Ama sana lüks bir yaşam verebilecek gücüm var. Toplumsal durumum tartışma götürmez, olanaklarım da sonsuz."

Masie "Hepsi böyle der" diye fikrini belirtti. "Tek yaptıkları şey insanı kandırmak. Aslında mezecide çalışıyorsun ya da at yarışı oynuyorsun galiba. Göründüğüm kadar saf değilim ben."

Carter kibarca "Arzu ettiğin bütün kanıtları sağlayabilirim" dedi. "Ve seni istiyorum, Masie. Gördüğüm ilk anda sevdim seni."

Masie neşeli bir kahkaha atarak "Hepsi öyledir, hep öyle söylerler" dedi. "Bana üçüncü görüşte tutulan bir adam tanırsam ben de ona tutulacağım herhalde."

Carter "Lütfen böyle şeyler söyleme" diye yalvardı. "Beni dinle, canım. Gözlerinin içine ilk kez baktığımdan beri benim için bu dünyadaki tek kadın sen oldun."

"İyi atıyorsun, değil mi?" diye güldü Masie. "Kim bilir kaç kıza daha söyledin bunu."

Ama Carter ısrarcıydı. Ve sonunda tezgâhtar kızın güzelim göğsünün derinlerine gizlenmiş kırılgan, çırpınan küçük ruhuna ulaşabildi.

Sözleri kızın en güçlü silahı uçarılığı olan yüreğine işlemişti. Gören gözlerle baktı adama. Ve serin yanaklarında ılık bir pembelik dolaştı.

Müthiş bir şekilde titreyerek kanatları pervaneler gibi kapandı, aşk çiçeğine konmaya hazırlandı. Eldiven

tezgâhının öte yanındaki olanaklar ve zayıf da olsa hayatın ışıltısı zihninde canlanmaya başlamıştı. Carter bu değişimi sezerek fırsatı değerlendirdi.

Yumuşacık bir sesle "Evlen benimle, Masie" diye fısıldadı, "bu berbat şehirden uzaklaşır daha güzellerine gideriz. Çalışmayı, işi unuturuz, hayat uzun bir tatil olur bizim için. Seni nereye götüreceğimi biliyorum, oraya sık sık giderim. Bitmeyen bir yaz mevsiminin sürdüğü bir sahil düşün, dalgalar muhteşem kumsala vuruyor, insanlar çocuklar kadar özgür, mutlu. Bütün kumsallara yelken açarız, istediğin kadar kalırız orada. Uzaklardaki o şehirlerden birinde güzelim tablolarla, heykellerle dolu, kocaman, muhteşem saraylar, kuleler var. Şehirde sokakların yerine sular akıyor, insanlar bir yerden bir yere gitmek için..."

Birden dikilip "Biliyorum," dedi Masie, "gondola biniyorlar."

Carter "Evet" diyerek gülümsedi.

Masie "Tahmin etmiştim" dedi.

"Ve sonra," diye devam etti Carter, "seyahat edecek, canımız ne istiyorsa göreceğiz şu dünyada. Avrupa şehirlerinden sonra Hindistan'a, oradaki eski kentlere gider, fillere binip Brahmanların ve Hinduların muhteşem tapınaklarını ziyaret eder, Japon bahçelerini, deve kervanlarını, İran'daki atlı araba yarışlarını, yabancı ülkelerdeki bütün tuhaflıkları görürüz. Bütün bunların hoşuna gideceğini düşünmüyor musun, Masie?"

Masie ayağa kalktı.

Soğuk bir tavırla "Sanırım artık eve gitsek iyi olacak" dedi. "Geç oldu."

Carter üstüne varmadı. Artık onun değişken, inişli çıkışlı ruh hallerine alışmıştı, bunlarla baş edilmezdi. Yine de kısmen bir zafer mutluluğu vardı içinde. İpekli iplikle de olsa bir an için yabanıl Psykhe'sinin ruhuna giden bir köprü kurmuş, bu yüzden de umutları güçlenmişti. Bir kez olsun kanatlarını kapatıp adamın kanatlarına sığınacak gibi olmuştu işte.

Büyük Mağaza'da ertesi gün Masie'nin sırdaşı Lulu tezgâhın bir köşesinde karşısına çıktı.

"Züppe arkadaşınla işler nasıl gidiyor?" diye sordu.

Masie kafasının iki yanındaki bukleleri sallayarak "Ha, o mu?" dedi. "Artık işim olmaz onunla. Baksana, Lu, herif ne yapmamı istedi dersin?"

Soluğu kesilmiş olan Lulu "Sahneye çıkmanı mı?" diye tahminde bulundu.

"Yok be! Onu yapamayacak kadar kıytırık bir herif o. Onunla evlenmemi, balayı için de Coney Adasına[26] gitmeyi teklif etti!"

26 *Coney Adası:* New York kentinin Brooklyn semtinde, eskiden adayken karaya bağlanıp yarımada haline getirilmiş, 20.yüzyıl başlarında eğlence parklarıyla ünlü bir bölge. 1900'ların başında Coney Adasında Dreamland adlı eğlence bölgesinde bir Venedik oluşturulmuş, gondol gezileri düzenlenmeye başlamıştı –ç.n.

KIZ

962 numaralı odanın kapısının buzlu camında yaldızlı harflerle "Robbins ve Hartey, Borsacı" yazıyordu. Kâtipler gitmişti. Saat beşi geçiyordu; ödüllü Percheron atlarının rap rap yürüyüşüyle ilerleyen temizlikçi kadınlar başı bulutlara değen yirmi katlı ofis binasını işgal etmeye başlamıştı. Limon kabuğu kokulu sıcak hava, linyit kömürü dumanı ve balina yağı karışımı buhar yarı açık pencerelerden içeri giriyordu.

Elli yaşında, gürbüz bir yakışıklı, ilk gecelere ve otellerin kral dairelerine meraklı biri olan Robbins ortağının banliyö hayatının zevklerini kıskanıyor gibiydi.

"Bu gece rutubet canımıza okuyacak gibi görünüyor" dedi. "Sizin gibi şehir dışında yaşayan insanlarının durumu iyi, terasınızda oturmuş, çevrenizde çekirgeler, ay ışığı, buzlu içkiler, filan..."

Yirmi dokuz yaşındaki ciddi, zayıf, yakışıklı, asabi Hartley iç çekip bir süre düşündü.

"Evet," dedi, "Floralhurst'de her zaman serindir geceler, hele kış mevsiminde..."

Kapıdan gizemli tavırlı bir adam girip doğruca Hartley'nin yanına gitti.

Meslektaşlarının görev başında bir dedektif olduğunu anlayacakları, uğursuz, fısıltı gibi bir sesle "Kadının nerede oturduğunu buldum" diye bilgi verdi.

Hartley sessiz, sakin davranması için onu sertçe uyardı. Ama o sırada Robbins bastonunu almış, kravatının iğnesini kafasına göre düzeltmiş, kibarca bir baş hareketinden sonra kentsel eğlencelerine doğru yola çıkmıştı bile.

Onu rahatsız eden seyirciden kurtulmuş olan dedektif normal bir sesle "İşte, adres burada" dedi.

Hartley hafiyenin pis not defterinden yırtılmış olan yaprağı aldı. Üstüne kurşun kalemle "Vivienne Arlington, East ... sokağı, No. 341, Bayan McComus evi" yazılıydı.

Dedektif "Oraya bir hafta önce taşınmış" dedi. "Şimdi, izlenmesini istiyorsanız, Bay Hartley, şehirdeki herkesten iyi iş çıkarabilirim. Sizin için günde yedi dolar ve masraflar. Daktilo edilmiş bir raporla her gün..."

Borsacı "Devam etmenize gerek yok" diye kesti sözünü. "O tür bir durum değil bu. Sadece adresi istiyordum. Borcum ne?"

Hafiye "Bir günlük yevmiye" dedi. "Bir onluk yeter."

Hartley adama ücretini ödeyip gönderdi onu. Sonra ofisten çıkıp Broadway'e giden tramvaya bindi. Şehri boydan boya geçerek uzun bir yolculuk yapan bu hattın doğuya giden aracı onu eski yapıları bir zamanlar şehrin gururlu, muhteşem sakinlerini barındıran, artık tenhalaşmakta olan bir caddede bıraktı.

Birkaç meydancık geçtikten sonra aradığı binaya ulaştı. Ana kapısının ucuz taşları üstüne tumturaklı adı "Vallambrosa"[27] kazılarak işlenmiş olan yeni bir apartmandı bu. Ön cephesinde zikzaklar çizen yangın merdivenleri ev eşyası, kuruyan çamaşırlar, yaz sıcağında dışarı atılmış ciyaklayan çocuklarla doluydu. Orada burada karmakarışık yığınların arasından başını çıkarmış solgun kauçuk bitkileri sanki hangi krallığa mensup olduğunu araştırıyor gibiydi, bitki miydi, hayvan mıydı yoksa yapay bir şey mi?

Hartley üstünde MacComus yazan zile bastı. Kapı, dostları mı düşmanları mı kabul ettiğinden emin değilmiş gibi, biraz konuksever biraz da kuşkuyla, gelişigüzel bir şekilde ardına kadar açıldı. Hartley içeri girip şehrin apartmanlarında dostlarını arayan birinin tavrıyla, elma ağacına tırmanıp da aradığını bulunca duran bir oğlan gibi merdivenleri tırmanmaya başladı.

Dördüncü katta Vivienne'in açık kapının önünde durduğunu gördü. Kız başını sallayarak geniş, samimi bir tebessümle onu içeri davet etti. Adamı pencerenin yanın-

27 *Medora de Vallombrosa* (1856-1921): Morès Markizi. New York'lu ünlü bir bankerin kızı. Bir Fransız soylusuyla evlenerek Markiz unvanı almıştı –ç.n.

daki sandalyeye oturtup kendi de hani şu gizlenmiş, esrarengiz biçimde kukuletaya bürünmüş, gün boyunca tanımlanamayan bir yığın, gece ise işkence tezgâhına dönüşen Dr. Jekyll ve Bay Hyde tarzı mobilyalardan birinin ucuna ilişti.

Hartley konuşmaya başlamadan önce kadını ciddi, takdir eden bir bakışla süzdü ve kendi kendine bu seçimiyle kusursuz zevkini kanıtladığını tekrarladı.

Vivienne yirmi bir yaşında olmalıydı. Safkan bir Cermen tipiydi. Kızıla kaçan, düzgünce toplanmış sarı saçlarının her teli çeşitli tonlarda ama hep aynı şaşaayla parıldıyordu. Fildişi gibi cildiyle tam uyum içindeki derin deniz maviliğindeki gözleri dünyaya denizkızlarının ya da el değmemiş dağ pınarlarındaki su perilerinin masum sükûnetiyle bakıyordu. Bedeni güçlü olsa da mutlak bir doğallığın zarafetine sahipti. Yine de hatlarıyla renklerinin tüm kuzeyli netliğine ve içtenliğine karşın egzotik bir şey vardı onda –gevşek duruşundaki rehavet, yalnızca soluk alarak bile tatmin olmanın ve ferahlamanın getirdiği incelikli kayıtsızlığa ve rahatlığa duyulan sevda– öyle bir şey ki varlığının doğanın mükemmel bir işi olduğunu belirterek, nadir bir çiçek ya da mat renkli benzerleri arasında süt beyazı bir güvercin gibi hayran olunması gerektiğini talep ediyordu.

Kaz çobanı prensesin[28] maskeli balo kıyafeti gibi, koyu renkli etek ile beyaz bluz giymişti.

Hartley rica edercesine "Vivienne," dedi, "son mektubuma cevap vermedin. Taşındığın yeri öğrenebilmek için neredeyse bir haftadır uğraşıyorum. Senden haber alabilmek, seni görebilmek için ne kadar endişeyle beklediğimi bildiğin halde neden merakta bıraktın beni?"

Kız dalgın gözlerle pencereden dışarı baktı.

Tereddütle "Bay Hartley," diye başladı, "size ne diyeceğimi bilemiyorum. Teklifinizin ne ayrıcalıklar içer-

28 *Kaz çobanı prenses:* Grimm Kardeşlerin masallarından biridir. Hizmetçi prenses kılığına bürünür ama gerçek prensesin kim olduğu sonunda anlaşılır –ç.n.

diğini biliyorum, kimi zaman da sizden hoşnut kalabileceğimi düşünüyorum. Ama yine de kuşkuluyum. Ben bir şehir kızı olarak doğdum, kendimi sessiz sakin kır hayatına hapsedecek olmak ürkütüyor beni."

Hartley tutkulu bir sesle "Sevgili yavrucuğum," dedi, "yüreğinden geçen ve sana sunabilecek olduğum her şeye sahip olabileceğini söylemedim mi sana? Tiyatroya gitmek, alışveriş yapmak, arkadaşlarını ziyaret etmek için istediğin zaman şehre inebileceksin. Bana güvenebilirsin, değil mi?"

Gülümseyip içtenlikle bakan gözlerini ona çevirerek "Sonuna kadar" dedi kız. "Son derece nazik bir erkek olduğunuzu, alacağınız kızın da pek şanslı olacağını biliyorum. Montgomery'lerden hakkınızdaki her şeyi öğrenmiştim."

Gözlerinde hatıralarla canlanan bir ışık beliren Hartley "Ya!" dedi. "Seni Montgomery'lerde ilk kez gördüğüm geceyi hatırlıyorum. Bayan Montgomery gece boyunca seni methetmişti bana. Hiç de haksız değilmiş. O geceki yemeği hiç unutamıyorum. Haydi, Vivienne, söz ver bana. Seni istiyorum. Benimle gelirsen asla pişman olmayacaksın. Benden başka kimse sana bu kadar hoş bir yuva sunamaz."

Kız içini çekerek kavuşturmuş olduğu ellerine baktı.

Ansızın Hartley kıskançlıkla bir kuşkuya kapıldı.

Ona sert sert bakarak "Söyle bana, Vivienne," diye sordu, "başkası, başka biri mi var?"

Kızın boynundan yanaklarına doğru pembe bir dalga yayıldı.

Kafası karışmış halde "Bunu sormamalıydınız, Bay Hartley" dedi. "Ama söyleyeceğim size. Başka biri var ama hiçbir şey talep edemez, ona söz vermiş değilim."

Hartley sert bir sesle "Adı ne?" diye sordu.

"Townsend."

Hartley çeneleri kasılarak "Rafford Townsend!" diye bağırdı. "O adam nasıl yanaştı sana? Onun için yaptığım iyiliklerden sonra..."

Vivienne pencereden aşağı sarkarak "Arabası da tam aşağıda durdu şimdi" dedi. "Cevap almak için geliyor. Ah, ne yapacağımı bilemiyorum!"

Dairenin mutfağındaki zil çaldı. Vivienne alt kapıyı açmak için düğmeye doğru koştu.

Hartley "Sen burada kal" dedi. "Girişte ben karşılarım onu."

Açık renk tüvit kıyafeti, Panama şapkası, kıvrık bıyığıyla İspanyol asilzadelerine benzeyen Townsend merdivenleri üçer üçer atlayarak tırmandı. Hartley'i görünce durup sersemlemiş olarak ona baktı.

Hartley parmağıyla aşağıyı işaret ederek, sert bir sesle "Geri dön!" dedi.

Townsend ise şaşırmış gibi yaparak "Selam!" dedi. "Ne oluyor? Ne işin var burada, ihtiyar?"

Hartley kararlılıkla "Geri dön!" diye tekrarladı. "Orman Kanunu bu. Sürümün seni parçalara ayırmasını ister misin?[29] Bu av benimdir."

Townsend cesurca "Banyodaki bağlantılar için tesisatçıyı görmeye geldim buraya" dedi.

Hartley "Tamam" dedi. "O uyduruk tamiratı hain ruhunda yap sen. Şimdi, geri dön bakalım." Townsend ardında merdiven boşluğunda savrulan küfürler bırakarak aşağı indi. Hartley de içeri girip kur yapmayı sürdürdü.

Buyurgan bir tavırla "Vivienne," diye başladı, "seni alıp götürmeliyim. Artık herhangi bir itiraz, oyalamaca istemiyorum."

Kız "Ne zaman sizinle gitmemi istiyorsunuz?" diye sordu.

"Hemen. Sen hazır olur olmaz."

Adamın önünde sakince durup gözünün içine baktı.

29 *Orman Kanunu* (Law of the Jungle): Rudyard Kipling'in (1865–1936) kurt sürüleri içindeki kuralları hatırlattığı *The Law for the Wolves* (Kurtların Kanunu) adlı şiirinde kullanılan bu deyim İngilizcede "Her koyun kendi bacağından asılır," "Güçlü olan hayatta kalır," "Öl ya da öldür" gibi anlamlarda kullanılır –ç.n.

"O eve nasıl girerim sizce?" diye sordu. "Héloise hâlâ oradayken..."

Hartley hiç beklemediği bir yumruk yemiş gibi ezilip büzüldü. Kollarını kavuşturup halının üstünde bir aşağı bir yukarı gidip geldi.

Acımasızca "Gidecek" diye açıkladı. Alnında ter damlacıkları belirmişti. "O kadının hayatını berbat etmesine neden katlanayım? Onu tanıdığımdan beri bir günüm bile sorunsuz geçmedi. Haklısın, Vivienne, seni eve götürmeden Héloise uzaklaştırılmalı. Ama gidecek. Kararımı verdim. Evimin kapısı artık kapalıdır ona."

Kız "Ne zaman yapacaksınız bunu?" diye sordu.

Hartley'in çeneleri kasıldı, kaşları çatıldı.

Kesin bir tavırla "Bu gece" dedi. "Bu gece göndereceğim onu."

"O zaman," dedi Vivienne, "cevabım 'evet.' Ne zaman isterseniz gelip alabilirsiniz beni."

Kız gözlerinde tatlı, samimi bir bakışla adamın gözlerinin içine baktı. Hartley bu teslimiyetin gerçek olduğuna inanamıyordu, o kadar çabuk elde edilmiş, o kadar kesin bir sonuçtu ki bu.

Duygusal bir sesle "Söz ver bana," dedi, "şerefin, namusun üzerine söz ver."

Vivienne usulca "Şerefim ve namusum üzerine" diye tekrarladı.

Adam kapıya geldiğinde dönüp sevinçle ama yine de sevincinin kaynağına zorlukla inanan gözlerle kıza baktı.

Sözünü hatırlatmak ister gibi parmağını havaya kaldırarak "Yarın" dedi.

Dürüstçe, içtenlikle gülümseyen kız "Yarın" diye tekrarladı.

Hartley bir saat kırk dakika sonra Floralhurst istasyonunda trenden iniyordu. On dakikalık kısa bir yürüyüş onu bakımlı bir bahçenin ortasındaki iki katlı, güzel bir villanın bahçe kapısına ulaştırdı. Evin kapısına giden yolu yarıladığında kapkara saçlı, beyaz bir yazlık elbise giymiş

bir kadın onu karşılayıp ortada hiçbir neden yokken boynuna atlayarak boğazlar gibi sarıldı.

Evin holüne girdiklerinde kadın "Annem burada" dedi. "Yarım saat sonra araba gelip alacak onu. Akşam yemeğine geldi ama yemeğimiz yok ki."

Hartley "Sana bir şey söyleyeceğim" dedi. "Konuyu yavaş yavaş açmayı tasarlamıştım ama madem annen burada, hemen konuşabiliriz."

Durup kadının kulağına bir şey fısıldadı.

Karısı çığlık attı. Annesi ise hemen hole koşturdu. Kapkara saçlı kadın tekrar çığlık attı, sevilen, şımartılan bir kadının çığlığıydı bu.

Kendinden geçmiş gibi "Ah, anneciğim!" diye haykırdı. "Buna ne diyeceksin bakalım? Vivienne geliyor bize yemek pişirmek için! Bir yıl boyunca Montgomery'lerde kalan kız. Ve şimdi sevgili Billy," diye devam etti, "hemen mutfağa gidip Héloise'i kovmalısın. Bütün gün sarhoştu yine."

KONT VE DÜĞÜN KONUĞU

Bir akşam Andy Donovan İkinci Caddedeki pansiyonda yemeğe indiğinde Bayan Scott ona yeni pansiyonerleri olan genç bir hanımı, Bayan Conway'i tanıştırdı. Bayan Conway, ufak tefek, kendi halinde biriydi. Sade, soluk kahverengi bir elbise giymiş, epey dağınık görünen dikkatini tümüyle tabağına yöneltmişti. Mahcup gözlerini Bay Donovan'a çevirerek ona eleştiren, tereddütsüz bir bakış attı, nezaketle adını mırıldandı, sonra da önündeki koyun etine geri döndü. Bay Donovan toplumsal, mesleki ve siyasal gelişiminde kendisine güçlü kazanımlar sağlayan zarafetiyle ve ışıldayan tebessümüyle eğilerek selam verdi, sonra da soluk kahverengi görüntüyü ilgi alanından siliverdi.

İki hafta sonra Andy pansiyonun önündeki merdivenlerde oturmuş purosunun keyfini çıkarıyordu. Arkasından, biraz yukarıdan bir hışırtı duyulunca Andy başını çevirdi ve başı döndü.

Kapıdan çıkan Bayan Conway'di. *Crêpe de...crêpe de*...her neyse, o ince kumaştan bir elbise giymişti. Siyah şapkasından sarkan örümcek ağı inceliğindeki siyah kurdele uçuşup duruyordu. Merdivenlerin tepesinde dururken siyah eldivenlerini çıkarıyordu. Kıyafetinde ya da herhangi bir yerinde küçücük olsa bile beyaz bir nokta yoktu. Altın gibi parlayan gür saçları gevşekçe geriye çekilip toplanmış, ensesinde parıldayan yumuşak bir top haline getirilmişti. Güzel olmaktan ziyade yalın denebilecek olan çehresi şimdi aydınlıktı, son derece sevimli bir hüzün ve efkârla sokağın karşısındaki evlerin üstünden gökyüzüne bakan iri, gri gözleriyle neredeyse güzelleşmişti.

Topla kafanı... Kızlar, tepeden tırnağa siyah giydiklerinde tercih ettikleri kumaş *Crêpe de*...of! *crêpe de Chine!* Evet, krepdöşin! Baştan aşağı siyahlara bürünmüş, pek kederli, pek dalgın bakışlar, siyah peçenin altında parlayan saçlar (tabii ki sarışın olmak gerek bu durumda), hayatın

eşiğinde birkaç adım atacakken gencecik ömrünün heba edilmiş olmasına karşın parkta kısa bir yürüyüş iyi gelecekmiş gibi bir izlenim yaratmak, kapıdan tam zamanında çıkmayı becermek... Bütün bunlar hep işe yarar, değil mi? Çok fena oldu bu, ne hainim, size de öyle gelmiyor mu? İnsan yas giysileri hakkında böyle şeyler söyler mi?

Bay Donovan ansızın Bayan Conway'i ilgi alanına yeniden yerleştirdi. Purosunun kalan üç-dört santimlik, onu en az sekiz dakika daha oyalayabilecek kısmını fırlatıp yerçekiminin merkezini rugan mokasenlerine yükledi.

"Çok güzel, tertemiz bir hava, Bayan Conway" dedi. Meteoroloji Müdürlüğü sesindeki güven dolu tınıyı duysaydı beyaz, kare bayrağı çıkarıp direğe çekerdi.[30]

Bayan Conway de iç geçirerek "Yürekleri havanın tadını çıkarmaya müsait olanlar için evet, öyle, Bay Donovan" dedi.

Bunun üzerine Bay Donovan içinden güzel havayı lanetledi. İnsafsız hava! Havanın Bayan Conway'in ruh haliyle uyumlu olabilmesi için şakır şakır yağmur, deli gibi rüzgâr, tipi halinde kar gerekliydi.

Bay Donovan "Umarım akrabalarınızdan biri... Umarım bir kaybınız olmamıştır" demeye cüret etti.

Bayan Conway tereddütle "Ölüm birini elimden aldı," dedi, "ama akrabamı değil, benim için... Ama kederimle sizi rahatsız etmeyeceğim Bay Donovan."

Bay Donovan "Rahatsız etmek mi!" diye itiraz etti. "Aman, öyle demeyin, Bayan Conway, çok memnun olurum, yani, müteessir olurum demek istedim. Eminim acınıza benim kadar yürekten katılacak başka biri yoktur."

Bayan Conway hafifçe tebessüm etti. Ah, bu tebessüm sessizliğinden de acıklıydı.

Genç kız "Güldüğünde tüm dünya güler seninle, ağlarsın onlar güler yine de" diyerek atasözlerinden alıntı

30 ABD'deki *Weather Bureau* (Meteoroloji Dairesi) 19. yüzyıl sonlarıyla 20. yüzyıl başlarında havanın nasıl olacağını halka iletmek için bayrak kullanırdı. Beyaz kare bayrak güzel hava anlamına geliyordu –ç.n.

yaptı. "Ben bunu öğrendim, Bay Donovan. Bu şehirde tanıdığım ya da arkadaşım yok. Ama siz bana çok iyi davrandınız. Bu yüzden çok müteşekkirim."

Bütün yaptığı yemekte kıza iki kez biberlik uzatmak olmuştu.

Bay Donovan "New York'ta yalnız olmak zordur, bu kesin" dedi. "Ama yine de bu eski şehir azıcık gevşer de size dostça davranmaya başlarsa olağanüstü olur. Mesela parkta küçük bir gezintiye çıktınız diyelim, Bayan Conway, içinizdeki sıkıntıyı biraz olsun gidermez mi sizce? Bana izin verirseniz..."

"Teşekkürler, Bay Donovan. Yüreği kasvet dolu birinin yanında olmak hoşunuza gidecek gibi geliyorsa, refakatinizi kabul etmek benim için zevktir."

Şehir merkezinin bir zamanlar seçkinlerin hava aldığı bu eski parkının açık duran, kızaklı demir kapılarından girip gezinirken kuytu bir bank buldular.

Gençliğin kederiyle geçkinlerinki arasında fark vardır: gençliğinki biriyle paylaşılınca hafifler ama ileri yaşlardakiler içlerinden ne kadarını atsalar da hüzün aynen kalır.

Bir saat kadar sonra Bayan Conway içini dökerek "Nişanlımdı o benim" dedi. "Önümüzdeki bahar evlenecektik. Sizi kandırdığımı düşünmenizi istemem, Bay Donovan ama gerçek bir Kont'tu o. İtalya'da arazileri, bir de şatosu vardı. Adı Kont Fernando Mazzini'ydi. Zarafette kimse bileğini bükemezdi. Tabii ki babam karşı çıktı; biz de kaçtık ama babam yakalayıp geri getirdi. Babam ile Fernando'nun düello edeceklerinden emindim. Babam P'kipsee'de[31] kiralık araba işi yapıyor, biliyor musunuz?

Sonunda babam yelkenleri suya indirdi, her şey yoluna girdi, önümüzdeki bahar evlenebileceğimizi söyledi. Fernando ona unvanının, servetinin belgelerini gösterdi,

31 *P'kipsee (Poughkeepsie)*: New York'ta, Hudson vadisinde bir şehir. Adını bu bölgede yaşamış Kızılderili kabilesi Wappinger'lerin dilindeki *U-pukuipi-sing (küçük derenin oradaki saz damlı kulübe)* sözcüğünden alır –ç.n.

sonra da şatoyu hazırlatmak için İtalya'ya gitti. Çok gururlu olan babam Fernando çeyizim için bana birkaç bin dolar vermeye kalkışınca korkunç bir laf etti ona. Ondan yüzük ya da başka hediyeler almama bile karşı çıkıyordu. Fernando gemiye binip gidince ben de şehre gelip bir şekerci dükkânında kasiyer olarak çalışmaya başladım.

Üç gün önce İtalya'dan bir mektup aldım, P'kipsee'den buraya gönderilmiş, Fernando'nun gondol kazasında öldüğünü bildiriyor.

Bu yüzden yastayım. Bay Donovan, yüreğim onunla birlikte mezara girdi. Galiba iyi bir arkadaş olamadım, Bay Donovan ama artık kimselere ilgi duymam mümkün değil. Sizi neşeli hayatımızdan, gülebilen, eğlenebilen dostlarınızdan uzaklaştırmamalıyım. Belki de eve dönmeyi tercih edersiniz artık."

Şimdi, beni dinleyin kızlar, bir delikanlının kazma küreğe sarılmasını görmek istiyorsanız yüreğinizin başka bir adamla birlikte gömüldüğünü söyleyin, yeter. Delikanlılar doğuştan mezar soyguncusudur. Herhangi bir dula sorabilirsiniz bunu. Krepdöşin giymiş ağlayan meleklerin yitik organlarını onarmak için mutlaka bir şeyler yapılmalıdır. Bu konuda ölü erkekler her açıdan en şanssızlarıdır.

Bay Donovan içtenlikle "Çok üzüldüm" dedi. "Hayır, henüz eve dönmeyeceğiz. Ve lütfen bu şehirde kimseniz olmadığını söylemeyin, Bayan Conway. Fena halde üzüldüm ve dostunuz olduğumu, fena halde üzüldüğümü bilmenizi istiyorum."

Mendiliyle gözlerini kuruladıktan sonra Bayan Conway "Burada, madalyonumun içinde bir resmi var" dedi. "Kimseye göstermedim ama size göstereceğim Bay Donovan çünkü sizin gerçek bir dost olduğunuza inanıyorum."

Bay Donovan Bayan Conway'in açıp ona gösterdiği madalyondaki fotoğrafı uzun uzun, ilgiyle inceledi. Kont Mazzini'nin yüzü insanda ilgi uyandırıyordu. Yumuşak hatlı, zeki bakışlı, parlak, yakışıklı denebilecek bir çehrey-

di bu, güçlü, neşeli, arkadaşlarının arasında lider olabilecek nitelikte bir adamın yüzüydü.

Bayan Conway "Odamda çerçeveli, daha büyük bir tane var" dedi. "Döndüğümüzde gösteririm size. Fernando'dan bana sadece bunlar kaldı. Ama hep yüreğimde olacaktır, bu kesin."

Bayan Conway'in gönlünde talihsiz Kont'un yerini almak gibi ustalık isteyen bir görev bekliyordu Bay Donovan'ı. Kıza duyduğu hayranlık sayesinde bunu yapmaya kararlıydı. Öte yandan girişeceği işin cesameti kaldırabileceğinden büyük gibi geliyordu. Oynamaya çalıştığı rol sevimli, neşeli bir dost olmaktı ve bunu o kadar başarılı yaptı ki yarım saat sonra, Bayan Conway'in kocaman, gri gözlerindeki hüzün azalmamış olsa da, önlerinde iki dondurma ile oturmuş düşünceli bir biçimde sohbet ediyorlardı.

O gece koridorda birbirlerinden ayrılmadan önce kız yukarı çıkıp beyaz, ipekli bir eşarba sevdayla sarılmış olan çerçeveli fotoğrafı getirdi. Bay Donovan da ne düşündüğünü hiç belli etmeyen gözlerle onu inceledi.

Bayan Conway "Bunu bana İtalya'ya gitmeden önce verdi" dedi. "Madalyondakini de bundan yaptırdım."

Bay Donovan bütün içtenliğiyle "Yakışıklı bir adam" dedi. "Önümüzdeki Pazar öğleden sonra Coney'e giderken size eşlik etme zevkini bana bağışlamanızı istesem, uygun düşer mi, Bayan Conway?"

Bir ay sonra Bayan Scoot ile öteki pansiyonerlere nişanlandıklarını açıkladılar. Bayan Conway siyahlar giymeye devam ediyordu.

Nişanlarını ilan etmelerinden bir hafta sonra ay ışığı ağaçların çırpınan yaprakları arasından süzülüp ikisini bir sinema karesinde gibi gösterirken şehir parkındaki aynı bankta oturuyorlardı. Fakat Donovan gün boyunca dalgın bir hüzne bürünmüştü. O gece de öyle suskundu ki sevdanın dudakları sevdalı yürekten yükselen sorulara engel olamaz hale geldi.

"Ne oluyor, Andy, bu gece neden bu kadar asık suratlı, bu kadar ciddisin?"

"Bir şey yok, Maggie."

"Ben anlarım. Görmüyor muyum sanıyorsun? Daha önce hiç böyle davranmamıştın. Ne oluyor?"

"Önemli bir şey yok, Maggie."

"Evet, var, ben de merak ediyorum. Eminim başka bir kızı düşünüyorsun. Öyle olsun. Madem istiyorsun, neden ona gitmiyorsun? Lütfen, çek kolunu üstümden."

Andy ağırbaşlı bir tavırla "Öyleyse anlatacağım sana" dedi, "ama sanırım tam olarak anlamayacaksın. Mike Sullivan'ı duydun, değil mi? 'Koca Mike' Sullivan, herkes öyle der."

"Yo, duymadım" dedi Maggie. "Böyle davranmana o sebep oluyorsa duymak da istemiyorum. Kimmiş o?"

Andy saygılı denebilecek bir tavırla "New York'un en önemli adamı" dedi. "Siyaset dünyasında Tammany[32] ile ya da istediği herhangi bir grupla canı ne isterse yapabilir. Koca Mike hakkında kötü bir şey söylersen iki saniye sonra binlerce adam yakana yapışır. Bir süre önce yaşlı kıtaya bir seyahat yaptı, krallar tavşanlar gibi deliklerine sığındılar.

İşte, bu Koca Mike benim dostumdur. Mahallede benim itibarım o kadar da büyük değildir ama Mike büyük bir adamla olduğu kadar küçük ya da yoksul bir adamla da dost olmayı bilir. Bugün onunla Bowery'de[33] karşılaştım. Ne yaptı dersin? Gelip elimi sıktı. 'Andy' dedi, 'seni izleyip duruyorum. Sokağın o yanında iyi iş çıkarıyorsun, seninle iftihar ediyorum. Ne içmek istersin?' Bir puro çıkardı, ben de bir viski aldım. İki hafta sonra

32 *Tammany:* New York siyasetini 1790'lardan 1960'lara dek etkilemiş, özellikle İrlandalı göçmenleri kollayan ve Demokrat Parti adaylarını belirleyen siyasal örgütlenme. Şehrin seçkin kesimiyle işbirliği içindeki örgüt yolsuzluk, rüşvet olaylarıyla da bilinirdi –ç.n.

33 *Bowery:* New York, Manhattan'da bir mahalle cadde ve otel. Burada otelden söz ediliyor –ç.n.

evleneceğimi söyledim. O zaman 'Andy,' dedi, 'bana davetiye yolla da unutmayayım, düğününe geleyim.' İşte Koca Mike böyle dedi bana, dediğini de hep yapar.

Belki anlamıyorsun ama Maggie, Koca Mike Sullivan düğünüme gelsin diye bir elimi feda edebilirim. En gururlanacağım gün o olur. Birinin düğününe gittiğinde o adamın evliliği ömür boyu sürecek demektir. İşte bu yüzden keyifsizim bu gece."

Maggie usulca "Madem bu kadar vazgeçilmez bir şey, neden onu davet etmiyorsun o zaman?" diye sordu.

Andy hüzünle "Davet etmeyişimin nedeni var" dedi. İşte o nedenle orada olmaması gerekiyor. Ne olduğunu sorma çünkü sana söyleyemem."

Maggie "Aman, bana ne" dedi. "Elbette siyasetle ilgili bir şeydir. Yine de bana gülümsememen için yeterli sebep değil bu."

Andy hemen "Maggie," dedi, "şu senin Kont Mazzini'yi düşündüğün kadar sık düşünüyor musun beni?"

Uzun süre bekledi ama Maggie cevap vermedi. Ve birden adamın omzuna yaslanıp ağlamaya başladı, adamın kolunu sıkı sıkı kavrayarak ağlıyor, hıçkırırken sarsılıyor, *crêpe de Chine*'i gözyaşlarıyla sırılsıklam ediyordu.

Andy kendi derdini bir tarafa bırakıp "Bak, bak, bak!" diye onu yatıştırmaya çalıştı. "Ama ne oluyor şimdi?"

"Andy," diye hıçkırdı Maggie. "Sana yalan söyledim; benimle evlenmeyeceksin, beni sevmeyeceksin artık. Ama sana anlatmam gerektiğini hissediyorum. Andy, o kontun parmağı bile girmedi hayatıma. Zaten hayatımda hiç sevgilim olmadı. Ama bütün kızların vardı, anlatıp dururlardı, o zaman da sanki adamlar onları daha çok seviyormuş gibi görünürdü. Hem, Andy, biliyorsun, siyah bana çok yakışıyor. Ben de bir fotoğrafçıya gidip o resmi satın aldım, küçüğünü de madalyonum için yaptırdım ve o Kont hikâyesini, öldüğünü filan uydurdum, böylece siyahlara

bürünebilecektim. Ah, senden başka sevdiğim hiç kimse olmadı, işte böyle."

İşe bakın ki itilip uzaklaştırılacağını sanırken Andy'nin kolunun onu sarıp kendine çektiğini fark etti. Başını kaldırdığında delikanlının çehresi aydınlanmıştı, gülümsüyordu.

"Bağışlayabilecek misin? Beni bağışlayacak mısın, Andy?"

Andy "Elbette" dedi. "Her şey halloldu artık. Kont mezarına geri dönsün. Meseleyi hallettin, Maggie. Düğün günümüzden önce bunu yapacağını umut ediyordum zaten. Helal olsun sana!"

Bağışlandığından iyice emin olunca Maggie utangaç bir tebessümle "Andy," dedi, "Kont hakkında anlattığım bütün o hikâyelere inanmış mıydın?"

Andy sigara tabakasına uzanırken "Eh, inandım denemez," dedi, "çünkü şu senin madalyonun içindeki Koca Mike Sullivan'ın resmiydi."

KALPLER VE ELLER

Denver'da doğuya giden B&M[34] ekspres treninin vagonlarına yolcu akını vardı. Vagonlardan birinde zarif giyimli, çok güzel, genç bir hanım deneyimli bir yolcunun lüks eşyasıyla çevrili olarak oturuyordu. Yeni gelenler içinde biri gözü pek, içten çehresi ve tavırlarıyla yakışıklı bir genç, ötekiyse iri yarı, kötü giyinmiş somurtuk, suratsız bir adam olan iki kişi vardı. İkisi birbirlerine kelepçelenmişti.

Tren koridorundan geçtiklerinde bulabilecekleri tek boş yerin o cazip genç hanımın tam karşısında olduğunu gördüler. Kelepçelenmiş ikili oraya oturdu. Genç kızın bakışları ilgisizce, soğuk bir şekilde onlara ilişti, sonra tüm çehresini ışıltıya boğan, dolgun yanaklarını pembeleştiren tatlı bir gülümsemeyle gri eldivenli elini uzattı. Konuşmaya başladığında tok, tatlı, ölçülü sesi sahibinin konuşmalarının dinlenmesine alışık olduğunu belli ediyordu.

"E, Bay Easton, önce benim konuşmamı istiyorsanız, sanırım mecburum buna. Eski dostlarınızla Batı'da karşılaştığınızda onları görmezden mi gelirsiniz?"

İki adam arasından genç olanı kızın sesiyle telaşlanıp anında kurtulduğu bir mahcubiyete kapılmış gibi oldu, sonra da sol eliyle kadının parmaklarını tuttu.

Gülümseyerek "Bayan Fairchild, değil mi?" dedi. "Öteki elimi uzatamadığım için özür dilerim, şimdilik meşgul."

Yanındakinin sol bileğine ışıldayan bir "bileklik"le bağlanmış olan sağ elini biraz kaldırdı. Kızın yanaklarındaki parıltı soldu. Dudakları belli belirsiz bir tedirginlikle aralandı. Eğlenmiş görünen Easton, hafif bir tebessümle yeniden konuşmak üzereyken öteki adam engelledi onu. O suratsız adam zaten keskin, cin gibi bakışlarıyla kızın yüzünü inceleyip duruyordu.

34 *B&M:* Boston & Maine Demiryolları –ç.n.

"Lafı böldüğüm için beni affedin küçükhanım; anladığım kadarıyla bizim şerifle tanışıyorsunuz. Hapishaneye vardığımızda benimle ilgili bir şeyler söylemesini isterseniz yapar bunu, benim de işim kolaylaşır. Leavenworth hapishanesine götürüyor beni. Sahtecilikten yedi yıl."

Yüzünün rengi yerine gelirken "Ah!" diyerek derin bir soluk aldı kız. "Yani onun için buradasınız. Şerif, ha!"

Easton soğukkanlılıkla "Sevgili Bayan Fairchild," dedi, "Bir şey yapmam gerekiyordu. Para dediğiniz uçup gidiyor ve bildiğiniz gibi Washington'da bizim çevreye ayak uydurmak için de para lazım. Batı'da böyle bir fırsat yakaladım, eh, şeriflik sefaret kadar yüksek bir mevki sayılmaz ama..."

Kız samimiyetle "Sefir dediğiniz" dedi, "artık rağbet görmüyor. Layık da değildi buna. Bilirsiniz zaten. Demek artık Batı'nın atına atlayıp ateş eden, her türlü tehlikeyi göğüsleyen o havalı kahramanlarından birisiniz. Washington hayatından çok farklı bu. Eski çevreniz tarafından özlendiğinizi bilin."

Kızın büyülenmiş gözleri irileşerek döndü, parıldayan kelepçelere dikildi.

Öbür adam "Bunlar için endişelenmeyin, küçükhanım" dedi. "Bütün şerifler kaçmasınlar diye kendilerini mahkûmlara kelepçeler. Bay Easton işini biliyor" dedi.

Kız "Sizi yakında Washington'da görecek miyiz yine?" diye sordu.

Easton "Sanırım yakında olamaz" dedi. "Korkarım uçarılık günlerim bitti artık."

Kız öylesine "Batı'yı severim" dedi. Gözleri sevecenlikle parıldıyordu. Vagon penceresinden dışarı baktı. Terbiyeli, gösterişli konuşmaktan vazgeçip samimiyetle, sadelikle anlatmaya başladı: "Annemle birlikte yazı Denver'da geçirdik. Annem benden bir hafta önce döndü eve çünkü babam biraz hastalanmış. Batı'da yaşasaydım mutlu olabilirdim. Galiba buranın havası da benimle aynı fikirde. Her

şey para değil ki. Ama her şeyi yanlış anlıyor insanlar, aptal aptal..."

Suratsız adam "Buraya bak, Şerif Efendi!" diye homurdandı. "Haksızlık bu. İçkiye ihtiyacım var, üstelik bütün gün sigara içmedim. Sohbet yetmedi mi? Sigara içilen vagona götürsene beni. Pipo içmek için ölmek üzereyim."

Easton'ın yüzünde aynı hafif gülümseme belirirken birbirine bağlı yolcular ayağa kalktılar.

Usulca "Tütün arzusu karşısında söyleyecek lafım yok" dedi. "Hoşça kalın, Bayan Fairchild. Bildiğiniz gibi, görev başındayım." Vedalaşmak için elini uzattı.

Kız terbiyeli, gösterişli tavrına yeniden bürünerek "Doğu'ya gitmiyor olmanız çok fena" dedi. "Ama galiba Leavenworth istikametinde devam etmek zorundasınız."

Easton "Evet" dedi, "Leavenworth'e devam etmem lazım."

İki adam sigara içilen vagona gitmek için koridora çıktı.

Yanda oturan iki yolcu konuşmanın büyük bir kısmını dinlemişti. Aralarından biri "O Şerif iyi bir adam" dedi. "Şu Batılılardan kimileri hiç fena değil."

Öbürü ise "Bu görevi üstlenmek için epeyce genç, değil mi? diye sordu.

İlk konuşan "Genç olan mı?" diye bağırdı. "Ha! Farkına varmadın mı? Baksana, sen mahkûmu sağ eline kelepçeleyen polis gördün mü hiç?"

KAKTÜS

Zamanın en ilginç yanı katıksız göreceliğidir. Ortak inanışa göre, boğulan bir adama olağanüstü miktarda anı bağışlanır; ayrıca insanın eldivenini çıkarırken koca bir sevda hikâyesini baştan sona değerlendirmesi inanılmayacak şey değildir.

Bekâr evinde, bir masanın yanında durmuş olan Trysdale aynen bunu yapıyordu. Masanın üstündeki kırmızı toprak saksıda tuhaf görünüşlü, yeşil bir bitki duruyordu. Dokunaca benzeyen uzun yaprakları küçücük bir esintide bile sallanan bitki bir kaktüs türüydü.

Trysdale'in arkadaşı olan gelinin erkek kardeşi büfenin yanında duruyor, içkisini yalnız içmek zorunda bırakıldığı için sızlanıyordu. İki erkek de gece kıyafetleri içindeydi. Ceketlerine iliştirilmiş beyaz düğün rozetleri loş dairede yıldız gibi parlıyordu.

Trysdale eldiveninin düğmelerini yavaş yavaş çözerken aklından hızla son birkaç saatin can acıtan anılarını tazeliyordu. Kilisedeki yığınlar halinde rayihalar saçan çiçeklerin kokusu sanki hâlâ burnunda, bine yakın terbiyeli insanın alçak tondaki mırıltılarıyla gıcır gıcır kıyafetlerin hışırtıları, rahibin iki kişiyi birleştirmek için söylediği, kafasının içinde ısrarla tekrarlanan sözcükler ise kulaklarındaydı.

Umudun tükendiği bu son anda bile, zihninin bir alışkanlığı haline gelmişçesine, o kızı nasıl ve neden yitirdiğinin yanıtını bulmaya çabasındaydı. Hiç ödün vermeyen gerçeklerle sarsılmış haldeyken ansızın daha önce hiç karşılaşmadığı bir şeyle yüz yüze buldu kendini: içindeki katıksız, çırılçıplak benliğiyle. Kuşanmış olduğu bencillik, hilebazlık giysileri artık budalalığın paçavralarına dönüşmüştü. Ruhunun büründüğü bu kılığın geçmiş günlerde başkalarının gözüne ne kadar üzücü, ne kadar basmakalıp görünmüş olduğu düşüncesiyle ürperdi. Kendini

beğenmişlik ve kibir mi? Zırhının eklemleri bunlardı. Ve kız her ikisinden de nasıl da muaf olmuştu. Peki o zaman neden?

Kız kilisenin koltukları arasından mihraba doğru yavaş yavaş ilerlerken, kendisini güçlendiren değersiz, can sıkıcı bir övünç duygusuna kapılmıştı. Kızın aklında kendini teslim etmek üzere olduğu adam değil de başkası olduğu için o kadar solgun göründüğünü söylüyordu içinden. Ama bu cılız teselli bile elinden sökülüp alındı. Zira o adam elini tutarken kızın yukarı doğru çabucak yönelttiği duru tebessümü görünce unutulacağını biliyordu artık. Bir zamanlar aynı bakış kendisine yöneltilmiş, o da ne demek olduğunu anlamıştı. İşte, gururu un ufak olmuş, son dayanağı da gitmişti, Neden böyle bitmişti? Aralarında tartışma geçmemişti ki, hiç...

Herhalde birinci kez her şeyin altüst oluşundan önceki günlerde olan bitenleri zihninden geçirdi.

Kız onu hep baş tacı etmiş, o da soylu bir heybetle kızın takdirini kabullenmişti. Karşısında tatlı kokulu bir tütsü yakmıştı sanki, alçakgönüllü (kendi kendine söylüyordu bunu), çocuksu, tapınmayla dolu ve (yemin edebilirdi ki) çok samimiydi. Neredeyse doğaüstü yeteneklerle, yüksek meziyetlerle, mükemmellikle sarıp sarmalamıştı adamı; o da bu bağışları çiçeklenmeyi ya da meyve vermeyi asla vaat etmeyen çölün yağmuru içişi gibi özümsemişti.

Trysdale eldivenin öteki tekini de hırsla çekip çıkarırken yasını tutmakta ahmakça gecikmiş olduğu bencilliğinin o en parlak anı gözünün önünde canlandı. Bir gece kızın kendisiyle birlikte soylu ortamına gelmesini, görkemini paylaşmasını istemişti. Acısını hissetmemek için zihninin o geceki güzelliğini anımsamasına izin veremezdi; saçlarının özgürce dalgalanması, bakışlarının, sözcüklerinin yumuşaklığı, el değmemiş cazibesi... Bütün bunlar adama çok gelmiş, konuşturmuştu onu. Sohbetleri sırasında kız şunları söylemişti:

"Kaptan Carruthers İspanyolcayı yerliler kadar iyi konuştuğunu söyledi. Bu becerini niye sakladın benden? Bilmediğin şey var mıdır senin?"

Eh, işte, Carruthers ahmaktı. Sözlüklerin arka kapaklarında yazılı ıvır zıvırlar arasından bulup çıkardığı bir Kastilya atasözü söyleyerek kulüpte hava attığı için elbette o (Trysdale) suçluydu (kimi zaman böyle şeyler yapıyordu). O kuşku verici bilgelik gösterisini göklere çıkaran da dizginlenemez hayranı Carruthers olmuştu.

Ama, heyhat! Kızın ona duyduğu hayranlığın rayihası öyle tatlı, öyle baştan çıkarıcıydı ki. Bu yakıştırmanın inkâr edilmeden geçmesine izin verdi. Hiç itiraz etmeden düzmece İspanyolca eğitimini diline dolamasına karşı çıkmadı. Muzaffer başını taçlandırmasına hiç direnmezken yumuşak kıvrımların arasındaki dikenlerin ileride kendisine batacağının farkında değildi.

Kız nasıl da memnun, ne kadar mahcup, ne ürkekti! Adam yüceliğini ayaklarına serdiğinde ökseye düşmüş kuş gibi nasıl da çırpınıyordu! Kızın rızasını, kuşkuya hiç yer bırakmayan şekilde, gözlerinden okuduğuna yemin edebilirdi, hâlâ da edebiliyordu ama cilve yaparak doğrudan cevap vermedi adama. "Cevabımı yarın size gönderirim" dedi; zaferine güvenip anlayışlı davranan adam ise gülümseyerek bu mühlete razı oldu. Ertesi gün evin içinde sabırsızlıkla cevabı bekliyordu. Öğle saatlerinde uşağı gelip kırmızı saksıdaki acayip kaktüsü getirdi. Not yoktu, mesaj yoktu, yalnızca bitkinin üstünde yabancı dilde ya da bitkibilim tarafından verilmiş adının yazılı olduğu bir etiket vardı. Akşama kadar beklediyse de cevap gelmedi. Devasa gururu, incinmiş onuru kızın peşine düşmesini engelledi. İki gece sonra bir yemekte karşılaştılar. Her zamanki gibi selamlaştılar ama soluğu kesilmiş gibi görünen kız ona merakla, sabırsızlıkla bakıyordu. Açıklama bekleyen erkek ise nazikti ama hoşgörüsüzdü. Kız dişiliğinin hızlı kavrayışıyla adamın halinden ve tavrından anlayacağını anlayarak buz kesildi. Ondan sonra da gitgide uzaklaştılar. Hata-

sı neredeydi? Kimi suçlamak gerekirdi? Kolu kanadı kırılmış halde kendini beğenmişliğinin yıkıntılarında yanıtlar arıyordu. Eğer...

Odadaki öbür adamın mızmızlanan sesi düşüncelerini bölerek yükseldi.

"Hey, Trysdale, derdin ne senin? Sadece yardakçılık etmemişsin de evlenen senmişsin gibi, amma mutsuzsun. Bana bak, kurban törenine katılmak üzere Güney Amerika'dan sarımsak kokan, hamam böcekli bir gemiyle iki bin mil gelmiş öteki yardakçıya bak; lütfen günahlarımın omuzlarıma nasıl da hafif geldiğini gör. Benim de bir tanecik kız kardeşim vardı, artık o da gitti. Haydi bakalım! Vicdanını rahatlatacak bir şeyler al şuradan."

Trysdale "Şimdi içmeyeceğim, teşekkürler" dedi.

Öteki yanına gelerek "Senin brendi var ya" dedi, "berbat! Bir gün Punta Redonda'ya beni görmeye gel de ihtiyar Garcia'nın kaçak getirdiklerini dene. O seyahate değer. İşte! Tanıdığım bir şey var burada! Bu kaktüsü nereden buldun, Trysdale?"

Trysdale "Hediye" dedi, "bir arkadaşımdan. Cinsi nedir, biliyor musun?"

"İyi bilirim. Tropik bir bitkidir. Punta'da her gün yüzlerce görürsün bundan. Adı üstündeki etikete yazılmış, bak. Azıcık İspanyolca bilir misin, Trysdale?"

Trysdale acı acı gülümseyerek "Hayır" dedi. "İspanyolca mı bu?"

"Evet. Yerliler yapraklarının uzanıp sana el ettiğine inanır. Ventomarme derler buna. İngilizcede 'Gel ve al beni' demektir."

Öykü okumaya başladığım ergenlik yıllarında sürprizler yaşamak ne güzeldi. Gerçek hayatta zor yaşanan sürprizleri O. Henry'den öğrendim, hayatın doksan derece dönebileceği umuduna da o zaman kapıldım herhalde. On yaşımdayken öğretmenim Saime Hanımın verdiği, Varlık Yayınlarından çıkan *Yanlış Tahmin* kitabı sanıyorum okuduğum ilk O. Henry öykülerini içeriyordu. Asıl adının William Sydney Porter olduğunu, alkolün onu 40'lı yaşlarının sonunda bu dünyadan alıp götürdüğünü öğrendiğimde ise şaşa kaldım. Bizi güzel sürprizlere alıştıran O. Henry'nin en acı şaşırtmacasıydı bu. Meraklanıp hayatını araştırdım. Meğer hapislere girip çıkmış, meğer küçücük yaşta annesini yitirmiş, meğer öykülerindeki neşeli hava hayatına değil düş gücüne aitmiş. Öykülerini çevirirken başka bir şey daha öğrendim: İnsanları çok seviyormuş, insanlara inanıyormuş, insanlara umudunu hiç yitirmemiş. Bunca yıl unutulmamasına, her kuşaktan okura hitap edebilmesine şaşmamak gerek.
ZA

9 786055 819385
ISBN 978605581938-5
ÖYKÜ
15 - TL

